

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

***ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ***

Διπλωματική εργασία

**Οι δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού στο ευρύτερο κοινωνικό
περιβάλλον**

της

Μήττα Κωνσταντίνας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ελένη Γρίβα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Εξεταστές: Αναστασία Στάμου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Κωνσταντίνος Ντίνας, Διευθυντής Μεταπτυχιακού, Καθηγητής

Φλώρινα, Ιούνιος 2019

Ευχαριστίες

Η έρευνα που διεξήχθη, στηρίχτηκε στην προσπάθεια που καταβάλλουν οι δίγλωσσοι μαθητές για τη διαμόρφωση της ταυτότητας, σε σχέση με τη χώρα που ζουν και τη χώρα καταγωγής τους, μέσα από τη γλώσσα.

Μέσα από τη μελέτη που πραγματοποίησα θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όσους συνετέλεσαν στη διαδικασία αυτή.

Πρωτίστως, ευχαριστώ την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, Ελένη Γρίβα, για την εισαγωγή στη σκέψη μου της δίγλωσσης πρακτικής γραμματισμού στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Την ευχαριστώ για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε όλα αυτά τα χρόνια, στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές μου σπουδές. Επίσης, την ευχαριστώ θερμά και για τις συμβουλές της καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών αλλά και για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας, για τις καίριες υποδείξεις, παρατηρήσεις και για τον ισότιμο τρόπο διαπραγμάτευσης των θεμάτων.

Ευχαριστώ θερμά την κ. Αναστασία Στάμου και τον κ. Κωνσταντίνο Ντίνα, μέλη της τριμελούς επιτροπής, για τις σημαντικές παρεμβάσεις τους και τις εύστοχες παρατηρήσεις τους.

Ευχαριστώ το οικογενειακό και φιλικό μου περιβάλλον για την υποστήριξή τους σε όλο το διάστημα των μεταπτυχιακών μου σπουδών και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, για την κατανόηση, τις συζητήσεις μας και το μοίρασμα των ανησυχιών μου.

Τέλος, ευχαριστώ τη διευθύντρια του σχολείου που με δέχτηκε αντιμετωπίζοντας θετικά τη διεξαγωγή της έρευνας και διευκόλυνε την πραγματοποίησή της, τους μαθητές-τριες που συμμετείχαν στην ερευνητική εργασία και τους δασκάλους των τμημάτων που διεξήχθη η έρευνα.

Copyright © Κωνσταντίνα Μήττα, 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Κωνσταντίνα Μήττα

A.E.M.: 845

Ηλεκτρονική διεύθυνση: Konsaki95@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2017 - 2018

Κατεύθυνση: Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Οι δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 12 - 05 – 2019

Η δηλούσα

Κωνσταντίνα Μήττα

Περίληψη

Η διγλωσσία (ή γενικότερα η πολυγλωσσία) είναι το φαινόμενο της ομιλίας και της κατανόησης δύο ή περισσότερων γλωσσών. Ο όρος μπορεί να αναφέρεται σε άτομα (ατομική διγλωσσία) καθώς και σε μια ολόκληρη κοινωνία (κοινωνική διγλωσσία). Η διγλωσσία θεωρείται σημαντική για τις παραμέτρους και τις βιωματικές μεταβλητές που περιλαμβάνονται στην έρευνα για την ανάπτυξη των παιδιών. Για τον χαρακτηρισμό ενός ατόμου ως δίγλωσσο απαιτείται η ικανότητα επαρκούς επικοινωνίας και στις δύο γλώσσες, η οποία καθορίζεται από πολλούς παράγοντες, όπως την ηλικία απόκτησης της δεύτερης γλώσσας, τον τρόπο απόκτησής της, τη γλώσσα της κοινωνίας, τη γλώσσα των γονέων καθώς και το εκπαιδευτικό σύστημα που εφαρμόζει η κοινωνία. Η διγλωσσία μπορεί να αφορά στο άτομο ή στην κοινωνία, αλλά πάντα συνοδεύεται και με πολιτιστικά στοιχεία. Η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας μπορεί να ξεκινήσει στο σπίτι ή στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, αλλά αυτό δεν καθορίζει το ποια γλώσσα θα θεωρηθεί ως η ισχυρή γλώσσα για τον διδασκόμενο.

Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό να μελετήσει τη συμπεριφορά δίγλωσσων παιδιών μεταναστών, όσον αφορά στην επιλογή γλωσσών, στην στάση απέναντι στη γλώσσα της χώρας καταγωγής καθώς επίσης και να περιγράψει τη στάση και αντιμετώπιση των συμμαθητών τους. Δευτερεύοντες στόχοι είναι να μελετηθούν στοιχεία ως προς τη σχολική επίδοση των μαθητών καθώς επίσης και οι προσωπικές αναζητήσεις τους για το μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: διγλωσσία, δεύτερη γλώσσα, σχολική επίδοση, στάση και αντιμετώπιση, εκμάθηση

Abstract

Bilingualism (or multilingualism in general) is the phenomenon of speaking and understanding two or more languages. The term can refer to individuals (individual bilingualism) as well as to a whole society (social bilingualism). Bilingualism is considered important for the parameters and experiential variables included in child development research. In order to characterize a person as a bilingual, the ability to communicate in both languages is required, which is determined by many factors, such as the age of acquisition of the second language, the way of acquiring it, the language of the society, the language of the parents, the educational system implemented by the society. Bilingualism may concern the individual or the society, but it is always accompanied by cultural elements. Learning the second language can begin at home or in the school environment, but this does not determine which language will be considered as the strong language for the learner.

The present study aims to focus on the behavior of bilingual immigrant children in terms of language choice, attitudes towards the language of their origin country, as well as to describe the attitudes of their peers. Secondary aims are to study the students' school performance as well as their personal queries for the future.

Keywords: bilingualism, second language, school performance, attitude and confrontation, learning

Πίνακας περιεχομένων

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ	12
1.1 Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις της διγλωσσίας	12
1.2 Μορφές Διγλωσσίας.....	15
1.3 Προσδιορισμός και τυπολογία της διγλωσσίας.....	17
1.4 Διαστάσεις και παράμετροι στη διγλωσσία.....	18
1.5 Ατομική και κοινωνική διγλωσσία.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΓΛΩΣΣΟ ΑΤΟΜΟ.....	21
2.1 Το γλωσσικό περιβάλλον	21
2.2 Το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον.....	23
2.3 Διγλωσσία, προσωπικότητα και ατομικά χαρακτηριστικά.....	25
2.4 Στάση και αντιμετώπιση.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ	30
3.1 Ανάπτυξη των δεξιοτήτων της δεύτερης γλώσσας.....	30
3.2 Πρακτικές γραμματισμού των δίγλωσσων μαθητών στο σχολικό περιβάλλον	31
3.3 Πρακτικές γραμματισμού των δίγλωσσων μαθητών στο οικογενειακό περιβάλλον	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΕ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	39
4.1 Διγλωσσία και σχολική επίδοση	39
4.2 Τα χαρακτηριστικά της Δίγλωσσης εκπαίδευσης	42
4.3 Διεθνή παραδείγματα δίγλωσσης εκπαίδευσης.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	46
5.1 Αιτιολόγηση και στοχοθεσία της.....	46
5.2 Ερευνητικά ερωτήματα	48
5.3 Το Δείγμα	48
5.4 Η μέθοδος.....	49
5.5 Θεματικοί Άξονες.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	53
6.1 Επιλογή γλωσσών και δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού	53

6.2 Στάση απέναντι στη γλώσσα/κουλτούρα της χώρας καταγωγής	55
6.3 Σχολική επίδοση.....	56
6.4 Συνεργασία με τους συμμαθητές.....	57
6.5 Αναζητήσεις για το μέλλον	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΣΥΖΗΤΗΣΗ	60
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	65
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	69

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά	48
Πίνακας 2. Άξονες ερωτήσεων και ερωτήσεις	52
Πίνακας 3. Γλώσσα ομιλίας, διαβάσματος εντός σπιτιού και γλώσσα διαβάσματος- γραψίματος καταγωγής.....	54
Πίνακας 4. Γλώσσα παρακολούθησης τηλεόρασης-Η/Υ, γλώσσα μουσικής και αριθμός ομιλούμενων γλωσσών εντός σπιτιού.....	55
Πίνακας 5. Ήθη και έθιμα καταγωγής, ιστορίες και παιχνίδια καταγωγής και συχνότητα επισκέψεων τόπου καταγωγής.....	56
Πίνακας 6. Μαθήματα αρεσκείας, βοήθεια από διάφορα πρόσωπα στα μαθήματά τους και γνώμη για εκμάθηση γλώσσας καταγωγής σε ειδικό σχολείο	57
Πίνακας 7. Συνεργασία με συμμαθητές σε κάποιο μάθημα και παρατήρηση διαφορετικής συμπεριφοράς λόγω ξένης καταγωγής των γονιών τους	58
Πίνακας 8. Μελλοντικός τόπος διαμονής, είδος και τόπος σπουδών και γνώμη για νεομετανάστες	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στον σημερινό σύγχρονο κόσμο η διγλωσσία γίνεται μια θετική αξία που πρέπει να προωθηθεί και να υπερασπιστεί στο δυτικό κοινωνικό και πολιτιστικό μας πλαίσιο. Τα κράτη γίνονται πολυγλωσσικά και πολυπολιτισμικά, εμφανίζοντας μια σχέση μεταξύ των γλωσσικών επιλογών των ανθρώπων και της πολιτιστικής διαμόρφωσης της κοινωνίας. Αυτό που δεν είναι πάντα εφικτό, είναι η κατανόηση των πηγών της αξίας της διγλωσσίας και της φύσης των δίγλωσσων πρακτικών, διότι δεν έχουν όλοι την αναγνωρισιμότητα από την άποψη των κυρίαρχων γλωσσών και των κοινωνικών ομάδων. Προτείνεται ότι σύμφωνα με τις υπάρχουσες κυρίαρχες γλωσσικές ιδεολογίες, η διγλωσσία που παίρνει αξία και αναγνώριση στη μεταμοντερνικότητα είναι εκείνη που βασίζεται σε ορισμένες γλωσσικές συμπεριφορές και πρακτικές που μπορούν να αλλάξουν πολύ ελαφρώς τις μονόγλωσσες τυποποιητικές ιδεολογίες που επικρατούν ακόμα και σήμερα (Heller, 2000).

Γνωρίζοντας ότι η γλώσσα είναι ο τρόπος με τον οποίο το παιδί εντάσσεται στην κοινωνία και εκφράζει τον εαυτό του, διεκδικεί τη θέση και τα δικαιώματά του, ανταλλάσσει πληροφορίες, μαθαίνει και διδάσκει, η πολυγλωσσία συνδέεται με το οικονομικό πλεονέκτημα και την πρόοδο μέσω της κοινωνικής αναγνώρισης. Πράγματι, βλέπουμε σήμερα πώς η γνώση όχι μόνο των ευρέως διαδεδομένων γλωσσών, όπως η αγγλική αλλά και των μειονοτικών γλωσσών, έχει αυξανόμενη αξία στις αγορές εργασίας και πολιτισμού που τείνει να διευκολύνει την κοινωνική άνοδο των πολύγλωσσων ατόμων (Heller, 2000).

Λαμβάνοντας υπόψη την παγκοσμιοποίηση και την έντονη μετανάστευση, γίνεται αντιληπτό ότι οι δίγλωσσοι μαθητές ολοένα και πληθαίνουν. Η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία διαπολιτισμικών σχολείων, με στόχο την ενσωμάτωση των δίγλωσσων ή πολύγλωσσων μαθητών. Επομένως, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη του φαινομένου μέσα από βιβλιογραφική ανασκόπηση, καθώς και ερευνητικής μελέτης δίγλωσσων παιδιών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχολείου της Ανατολικής Θεσσαλονίκης.

Στην προσπάθεια εξέτασης των προβλημάτων του καθορισμού της διγλωσσίας και των συνεπειών της σε ειδικές δεξιότητες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, στο **πρώτο κεφάλαιο** μελετούμε το φαινόμενο της διγλωσσίας ως επιλογή ή ανάγκη, να

αποσαφηνίσουμε τους ορισμούς που ισχύουν σήμερα και να αντιληφθούμε την σχέση της κοινωνικής και ατομικής διγλωσσίας. Στο **δεύτερο κεφάλαιο** επικεντρωνόμαστε στην ανάπτυξη του δίγλωσσου ατόμου, τη χρήση της γλώσσας ως εργαλείο για το παιδί που μεγαλώνει σε ένα δίγλωσσο περιβάλλον και την απόκτηση της γλώσσας που χρησιμοποιείται από μια συγκεκριμένη κοινωνία ως μέρος της κουλτούρας αυτής της κοινωνίας. Στο **τρίτο κεφάλαιο** ερευνούμε τους τρόπους απόκτησης της δεύτερης γλώσσας μέσα από το σχολείο και την οικογένεια και την κοινωνική διάστασή της σε θέματα ένταξης. Στο **τέταρτο κεφάλαιο** προχωράμε σε μια ανασκόπηση της καθιέρωσης της δίγλωσσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στον κόσμο γενικότερα. Στο ερευνητικό τμήμα της εργασίας, και συγκεκριμένα στο **πέμπτο κεφάλαιο** παρουσιάζουμε τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην έρευνα. Για την έρευνα πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με μαθητές δημοτικού που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών στην Ελλάδα. Οι ατομικές συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν μέσω θεματικής ανάλυσης. Στο **έκτο κεφάλαιο** αναλύουμε τα στοιχεία που αφορούν στη στάση-γνώσεις των παιδιών απέναντι στην γλώσσα/κουλτούρα και στη χρήση της γλώσσας ως έκφραση της πολιτισμικής ταυτότητας. Στο **έβδομο κεφάλαιο** αναφέρονται τα συμπεράσματα και η συζήτηση των αποτελεσμάτων. Τέλος, παρατίθενται η **βιβλιογραφία** και τα **παραρτήματα**, στα οποία παρουσιάζονται και οι συνεντεύξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ

1.1 Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις της διγλωσσίας

Γενικότερα υπάρχουν τρεις διαφορετικές αντιλήψεις μιας γλώσσας, ως ψυχική ικανότητα, ως σύστημα δομών και ως κοινωνική πρακτική. Η ψυχολογία, η γλωσσολογία και η κοινωνιολογία έχουν επηρεάσει μεγάλο μέρος της έρευνας της διγλωσσίας και της πολυγλωσσίας. Οι κοινωνιογλωσσικές προσεγγίσεις για τη διγλωσσία και την πολυγλωσσία διαφέρουν από τις ψυχολογικές και γλωσσικές προοπτικές, τόσο όσον αφορά στις ερευνητικές μεθοδολογίες όσο και στις βασικές ανησυχίες. Η συνήθης συνέπεια της επαφής με διαφορετικές γλώσσες από μικρή ηλικία είναι η διγλωσσία, ή ακόμα και η πολυγλωσσία, η οποία μπορεί να αναφέρεται είτε σε έναν χρήστη μιας συγκεκριμένης γλώσσας είτε σε μια κοινωνία στο σύνολό της. Η αυξημένη εμφάνιση διγλωσσίας και πολυγλωσσίας, τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, προσφέρει στην ερευνητική κοινότητα νέες ευκαιρίες για να αξιολογήσει τη βάση γνώσεων της και να αναπτύξει τις θεωρίες και τα μοντέλα της γλώσσας και της επικοινωνίας (Wei, 2012).

Ο ορισμός της διγλωσσίας είναι σύνθετος και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες όπως την ηλικία απόκτησης της δεύτερης γλώσσας (L2), τη συνέχιση της έκθεσης στην πρώτη γλώσσα (L1), τη σχετική ικανότητα σε κάθε γλώσσα και τις περιστάσεις εκμάθησης κάθε γλώσσας. Οι δημοφιλείς ορισμοί της διγλωσσίας θεωρούν τη γλωσσική γνώση ως μια δυαδική αλληλεπίδραση - είτε το άτομο έχει αποκτήσει ισοδύναμα δύο γλώσσες είτε όχι. Ωστόσο, η διγλωσσία πρέπει να θεωρηθεί ως μια συνέχεια, όπου μπορεί κανείς να έχει διαφορετικά επίπεδα επάρκειας σε δύο γλώσσες, ανεξάρτητα από το πώς και πότε αποκτήθηκαν. Επιπλέον, η γλώσσα και οι δεξιότητες γραμματισμού αποτελούνται από πολλαπλές υποϊκανότητες. Σε οποιαδήποτε γλώσσα, τα δίγλωσσα άτομα θα μπορούσαν να είναι πολύ ικανά σε ένα πεδίο δεξιοτήτων αλλά όχι σε ένα άλλο. Για παράδειγμα, ένα άτομο μπορεί να παρουσιάσει υψηλές δεξιότητες στην προφορική γλώσσα και περιορισμένες δεξιότητες ανάγνωσης στη μία γλώσσα και το αντίθετο στην άλλη γλώσσα (Gottardo A. and Grant A., 2008).

Οι ταξινομήσεις των δίγλωσσων ατόμων στην έρευνα συνήθως αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα του καθορισμού της διγλωσσίας. Στην απλούστερη μορφή της, η

διγλωσσία ορίζεται ως "γνώση" δύο γλωσσών. Ωστόσο, εμφανίζεται μια μεγάλη δυσκολία στον ορισμό του τι σημαίνει γνώση μιας γλώσσας. Ορισμένοι διγλωσσοί είναι ιδιαίτερα καταρτισμένοι και στις δύο γλώσσες που μιλούν, ενώ άλλα διγλωσσοί άτομα έχουν σαφή προτίμηση σε μία από τις δυο γλώσσες. Επομένως, κατά την ταξινόμηση των διγλωσσών είναι σημαντικό να εξεταστεί το ενδεχόμενο μεταβολής στους βαθμούς διγλωσσίας. Οι ερευνητές προτείνουν ότι η εγγενής γνώση και στις δύο γλώσσες, που αναφέρεται ως "αληθινή" διγλωσσία, είναι σπάνια. Ένας παράγοντας που πρέπει να εξεταστεί κατά τον καθορισμό των τύπων της διγλωσσίας είναι όταν οι δύο γλώσσες αποκτώνται μέσα από κάποια σχέση μεταξύ τους. Η ταυτόχρονη διγλωσσία θεωρείται ότι συμβαίνει όταν δύο γλωσσικές γνώσεις αποκτώνται από τη γέννηση ή πριν από την ηλικία των 12μηνών. Ωστόσο, περιπτώσεις καθαρής, ταυτόχρονης διγλωσσίας, χωρίς να κυριαρχεί η μία γλώσσα, είναι επίσης σπάνιες (Gottardo, Grant, 2008).

Η διγλωσσία θεωρείται σημαντική για τις παραμέτρους και τις βιωματικές μεταβλητές που περιλαμβάνονται στην έρευνα για την ανάπτυξη των παιδιών. Πρώτον, θεωρείται σημαντική λόγω της παγκόσμιας επικράτησής της. Γενικά, υπάρχει η αντίληψη ότι περισσότεροι από τους μισούς πληθυσμούς του κόσμου είναι διγλωσσοί. Ακόμα και η "μονογλωσσική" Βόρεια Αμερική περιλαμβάνει έναν εκπληκτικό βαθμό διγλωσσίας: Σε κάθε μία από τις Η.Π.Α. και τον Καναδά, περίπου το 20% του πληθυσμού μιλάει και άλλη γλώσσα εκτός από την αγγλική(Bialystok, Werker, 2017).

Δεύτερον, είναι σημαντική λόγω της έντασής της. Πολλές πτυχές της γλώσσας και της γνώσης είναι άρρηκτα διασυνδεδεμένες, έτσι ώστε η διαρκή διαμόρφωση σε ένα σύστημα θα έχει επιπτώσεις για τον άλλο. Η γλώσσα αποτελεί αδιαμφισβήτητο το πιο έντονα χρησιμοποιούμενο σύστημα που έχουμε, καθώς είναι μέρος όλων των σημαντικών αλληλεπιδράσεων με τον κόσμο(Bialystok, Werker, 2017).

Τέλος, είναι σημαντική λόγω της διανομής της. Σε αντίθεση με άλλους εμπειρικούς παράγοντες όπως εκπαιδευτικές ευκαιρίες, μουσική κατάρτιση ή εμπλουτισμένο περιβάλλον, η διγλωσσία δεν περιορίζεται σε άτομα με ορισμένα επίπεδα κοινωνικοοικονομικής στήριξης, ατομικό ταλέντο ή προνομακή ευκαιρία. Η πιο συνηθισμένη μορφή διγλωσσίας, η κληρονομική διγλωσσία, έρχεται ως φυσική συνέπεια σε ένα σπίτι όπου η γλώσσα της πλειονοτικής κουλτούρας δεν είναι η

γλώσσα του σπιτιού. Λόγω αυτών των παραγόντων - επικράτηση, ένταση και κατανομή - η διγλωσσία είναι ένα αγαπημένο θέμα της αναπτυξιακής επιστήμης (Bialystok, Werker, 2017).

Έτσι και με την απόκτηση γλωσσών, μεγάλο μέρος της έρευνας σχετικά με τη γνωστική ανάπτυξη έχει επικεντρωθεί στα μονογλωσσικά παιδιά σε μονοπολιτισμικά περιβάλλοντα. Ωστόσο, υπήρξε αντικείμενο συζήτησης για σχεδόν εκατό χρόνια ότι η διγλωσσία στην πρώιμη παιδική ηλικία έχει αντίκτυπο στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών (Bialystok, Werker, 2017).

Η πιο πρόσφατη έρευνα που συγκρίνει τις γνωστικές δεξιότητες των μονόγλωσσων και δίγλωσσων παιδιών εστιάστηκε στα θεμελιώδη συστατικά της γνωσιακής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της μνήμης, της προσοχής και της εκτελεστικής λειτουργίας. Αρχικά, οι ερευνητές έθεσαν το απλό ερώτημα αν μια ομάδα είχε πλεονεκτήματα έναντι του άλλου, αλλά κατέστη σαφές ότι το πρόβλημα απαιτούσε μια πιο σύνθετη προσέγγιση. Ζητήματα όπως ο καθορισμός του καταλληλότερου μοντέλου για την εξέταση της εκτελεστικής λειτουργίας και οι τύποι εργασιών που είναι περισσότερο ευαίσθητοι στις διαδικασίες αυτές πρέπει να επιλυθούν πριν από την ερμηνεία των συγκρίσεων των ομάδων. Ομοίως, πρέπει να ενσωματωθούν στα σχέδια τα ειδικά χαρακτηριστικά της δίγλωσσης εμπειρίας, όπως η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας και η έκταση της χρήσης κάθε γλώσσας. Το ζήτημα τώρα είναι να καθορίσουμε πώς αλληλεπιδρούν οι γνωστικές διαδικασίες και τα διάφορα είδη μαθησιακών περιβαλλόντων (Bialystok, Werker, 2017).

Ο σχετικός βαθμός επάρκειας στις δύο αποκτηθείσες γλώσσες έχει συνέπειες για τη γλώσσα και τις γνωστικές δεξιότητες των δίγλωσσων. Όπως θα αναφέρουμε, το να είναι δίγλωσσο ένα άτομο έχει βέβαια πλεονεκτήματα, αλλά δημιουργεί επίσης ορισμένες προκλήσεις. Οι ορισμοί της διγλωσσίας είναι σημαντικοί ως κλινικοί και εκπαιδευτικοί δείκτες, επειδή οι βαθμοί επάρκειας και οι εμπειρίες εκμάθησης των δύο γλωσσών δεν μπορούν να θεωρηθούν ισότιμες σε δίγλωσσα άτομα. Οι γνωστικές διαφορές που είναι εγγενείς σε εκείνους που μιλάνε περισσότερες από μία γλώσσες είναι επίσης σημαντικές επειδή μπορούν να μας υποδείξουν εάν οι διαφορές στην απόδοση ενός μεμονωμένου δίγλωσσου παιδιού οφείλεται σε μαθησιακές δυσκολίες ή αν είναι αποτέλεσμα της διγλωσσίας (Gottardo, Grant, 2008).

Σε πιο απλή μορφή, μπορούμε να δώσουμε έναν γενικευμένο όρο λέγοντας ότι η διγλωσσία μπορεί να οριστεί ως η ικανότητα των ατόμων ή των κοινοτήτων να εκπληρώνουν (στην κανονική τους λειτουργία) τις επικοινωνιακές απαιτήσεις του εαυτού ή της κοινωνίας σε δύο ή περισσότερες γλώσσες σε αλληλεπίδραση των ομιλητών σε οποιαδήποτε από αυτές τις γλώσσες (Dansenetall, 1997).

1.2 Μορφές Διγλωσσίας

Οι Βασικές Μορφές Διγλωσσίας είναι τέσσερις σύμφωνα με τον C. Baker (2001) αλλά αναλύονται και σε υποκατηγορίες.

Η πρώτη μορφή οφείλεται στον χρόνο κατάκτησης της γλώσσας και αναλύεται σε *Πρώιμη διγλωσσία* και *Ύστερη Διγλωσσία*.

Πρώιμη διγλωσσία - υπάρχουν δύο τύποι: ταυτόχρονη πρώιμη διγλωσσία και διαδοχική πρώιμη διγλωσσία.

Η ταυτόχρονη πρώιμη διγλωσσία αναφέρεται σε ένα παιδί που μαθαίνει δύο γλώσσες την ίδια στιγμή, από τη γέννηση. Αυτό γενικά παράγει μια ισχυρή διγλωσσία, που ονομάζεται προσθετική διγλωσσία. Αυτό σημαίνει επίσης ότι η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού είναι δίγλωσση.

Η διαδοχική πρώιμη διγλωσσία αναφέρεται σε ένα παιδί που έχει ήδη αποκτήσει μερικώς μια πρώτη γλώσσα και στη συνέχεια μαθαίνει δεύτερη γλώσσα νωρίς στην παιδική ηλικία (για παράδειγμα, όταν ένα παιδί μετακομίζει σε ένα περιβάλλον όπου η κυρίαρχη γλώσσα δεν είναι η μητρική του γλώσσα). Αυτό γενικά παράγει ισχυρή διγλωσσία (ή πρόσθετη διγλωσσία), αλλά στο παιδί πρέπει να δοθεί χρόνος να μάθει τη δεύτερη γλώσσα, επειδή η δεύτερη γλώσσα μαθαίνεται ταυτόχρονα με το παιδί που μαθαίνει να μιλάει. Αυτό σημαίνει ότι η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού είναι εν μέρει δίγλωσση(<http://developpement-langagier.fpfcb.bc.ca>).

Η ύστερη διγλωσσία αναφέρεται στη διγλωσσία όταν η δεύτερη γλώσσα αποκτάται μετά την ηλικία των 6 ή 7 ετών ειδικά όταν μαθαίνεται στην εφηβεία ή την ενηλικίωση. Η ύστερη διγλωσσία είναι μια διαδοχική διγλωσσία που εμφανίζεται μετά την απόκτηση της πρώτης γλώσσας (μετά την περίοδο ανάπτυξης της παιδικής

γλώσσας). Αυτό το διαφοροποιεί από την πρώιμη διγλωσσία. Με την πρώτη ξένη γλώσσα που έχει ήδη αποκτηθεί, ο δίγλωσσος χρησιμοποιεί την εμπειρία του για να μάθει τη δεύτερη γλώσσα(<http://developpement-langagier.fpfcb.bc.ca>).

Ανάλογα με το σχετικό κοινωνικοπολιτισμικό στάτους των δύο γλωσσών έχουμε τη *Συμπληρωματική διγλωσσία* και *Αφαιρετική διγλωσσία*. Ο όρος Συμπληρωματική διγλωσσία αναφέρεται στην κατάσταση στην οποία ένα άτομο έχει αποκτήσει τις δύο γλώσσες με ισορροπημένο τρόπο. Είναι μια ισχυρή διγλωσσία. Η αφαιρετική διγλωσσία αναφέρεται στην περίπτωση όπου ένα άτομο μαθαίνει τη δεύτερη γλώσσα σε βάρος της πρώτης γλώσσας, ειδικά εάν η πρώτη γλώσσα είναι μειονοτική γλώσσα. Στην περίπτωση αυτή, η γνώση της πρώτης γλώσσας μειώνεται, ενώ η κυριαρχία της άλλης γλώσσας (συνήθως η κυρίαρχη γλώσσα) αυξάνεται. Αυτές οι εκφράσεις και οι σχετικές έννοιές τους δημιουργήθηκαν από τον канаδικό ερευνητή Wallace Lambert ο οποίος έλαβε τον τίτλο "ο πατέρας της έρευνας διγλωσσίας".(<http://developpement-langagier.fpfcb.bc.ca>).

Ο τρόπος κατάκτησης της γλώσσας ορίζει την *Φυσική και Πολιτισμική Διγλωσσία*. Κατά την Φυσική Διγλωσσία η εκμάθηση της γλώσσας εντάσσεται στις καθημερινές συνήθειες του ατόμου και την καθημερινή επικοινωνία, όπως για παράδειγμα όταν ένα παιδί έχει δυο γονείς που του μιλούν σε διαφορετική γλώσσα. Πολιτισμική διγλωσσία συμβαίνει όταν η εκμάθηση της μίας γλώσσας επιτυγχάνεται με τρόπο εκπαίδευσης και συστηματικής εξάσκησης, όπως στο σχολείο ή σε ένα φροντιστήριο.

Η γνωστική οργάνωση των δύο γλωσσών καθορίζει την *Συνδυαστική ή Συνθετική Διγλωσσία* και την *Συντονισμένη Διγλωσσία*. Η συνδυαστική διγλωσσία απαιτεί την χρήση της πρώτης γλώσσας για την κατάκτηση της δεύτερης ενώ κατά τη συντονισμένη διγλωσσία οι δυο γλώσσες αναπτύσσονται παράλληλα, όπως αναπτύσσονται και τα αντίστοιχα γλωσσικά συστήματα στον εγκέφαλο (AppelandMuysken, 2005).

1.3 Προσδιορισμός και τυπολογία της διγλωσσίας

Ο κλασικός ορισμός της διγλωσσίας, όπως ο «εγγενής έλεγχος των δύο ή περισσοτέρων γλωσσών» αυτόματα δημιουργεί δυο πόλους επάρκειας των γλωσσών. Στο ένα άκρο έχουμε την «Αμφιγλωσσία» ή τη «Μέγιστη διγλωσσία» και στο άλλο την «Ελάχιστη διγλωσσία» ή «Αρκτική/Εκκολαπτόμενη διγλωσσία». Η πρώτη περίπτωση αφορά στα άτομα που η γνώση και των δυο γλωσσών μπορεί να θεωρηθεί επαρκής για οποιαδήποτε επικοινωνία, ενώ στη δεύτερη περίπτωση μπορούμε να κατατάξουμε άτομα με περιορισμένη επάρκεια στη δεύτερη γλώσσα. Επειδή όμως σε αυτήν την περίπτωση μπορούν να συμπεριληφθούν και άτομα με γνώση ορισμένων ίσως λέξεων από τη δεύτερη γλώσσα, οι επιστήμονες θεωρούν ως διγλωσσία την επαρκή γνώση και των δύο γλωσσών, ενώ τη μη επαρκή γνώση της μίας γλώσσας την τοποθετούν κάτω από τον όρο «ημιγλωσσία». Αν παρατηρείται μη επαρκής χρήση και των δύο γλωσσών, τότε έχουμε «Διπλή ημιγλωσσία»(Γρίβα και Στάμου, 2014).

Αφού λοιπόν για τον χαρακτηρισμό ενός ατόμου ως δίγλωσσο απαιτείται η ικανότητα επαρκούς επικοινωνίας και στις δύο γλώσσες, προκύπτει η επόμενη διάκριση που αναφέρεται ως «Ισορροπημένη ή Συμμετρική διγλωσσία» και «Κυρίαρχος ή Ασύμμετρη διγλωσσία»(Γρίβα και Στάμου, 2014).

Στις παραπάνω έννοιες αξίζει να αναφερθεί και η «Παθητική ή Προσληπτική διγλωσσία» η οποία αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να κατανοήσει μια δεύτερη γλώσσα χωρίς να μπορεί να την μιλήσει. Αν το άτομο χρησιμοποιεί με επάρκεια και τις παραγωγικές δεξιότητες (ομιλία, γραφή), τότε έχουμε «Παραγωγική ή Ενεργητική διγλωσσία»(Γρίβα και Στάμου, 2014).

Στις μορφές της διγλωσσίας αναφέραμε την ηλικιακή διάσταση που διαφοροποιεί την ανάπτυξη των δεξιοτήτων της γλώσσας. Το φαινόμενο της διγλωσσίας εξαρτάται όμως από πολλούς «ψυχοκοινωνικοπολιτισμικούς» παράγοντες που προσδίδουν πολλές διαφοροποιήσεις. Το άτομο του οποίου η διγλωσσία χαρακτηρίζει την διαπολιτισμική του ταυτότητα ονομάζεται «Διαπολιτισμικός Δίγλωσσος» ενώ στον αντίποδα έχουμε τον «Μονοπολιτισμικό Δίγλωσσο» (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Για το σκοπό αυτό προστίθεται μια ακόμα διάσταση: Η εκλεκτική και η αναγκαία διγλωσσία. Η εκλεκτική διγλωσσία είναι χαρακτηριστικό των ατόμων που επιλέγουν

να μάθουν μια γλώσσα , για παράδειγμα στην τάξη. Τα εκλεκτά δίγλωσσα προέρχονται από γλωσσικές ομάδες πλειοψηφίας (π.χ. αγγλόφωνοι Αμερικανοί που μαθαίνουν ισπανικά ή γαλλικά) και προσθέτουν την δεύτερη γλώσσα χωρίς να χάσουν την πρώτη τους γλώσσα(Baker, 2001).

Η αναγκαία διγλωσσία όπου η δίγλωσσοι μαθαίνουν άλλη γλώσσα για να επιβιώσουν. Λόγω των καταστάσεων που βιώνουν (π.χ. ως μετανάστες), χρειάζονται μια άλλη γλώσσα για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά (Λατίνοι στις Ηνωμένες Πολιτείες). Κατά συνέπεια, η πρώτη γλώσσα τους κινδυνεύει να αντικατασταθεί από τη δεύτερη γλώσσα. Η πρώτη γλώσσα τους είναι ανεπαρκής για την κάλυψη των εκπαιδευτικών, πολιτικών και εργασιακών αναγκών και των επικοινωνιακών αναγκών της κοινωνίας στην οποία βρίσκονται(Baker, 2001).

Η περιστασιακή διγλωσσία αναφέρεται σε ομάδες ατόμων που πρέπει να γίνουν δίγλωσσοι για να δουλέψουν στη γλωσσική κοινωνία που τους περιβάλλει. Η εκλεκτική διγλωσσία είναι μία επιλογή. Η περιστασιακή διγλωσσία αναφέρεται σε ελάχιστη ή καμία επιλογή. Η διαφορά μεταξύ του εκλεκτικού και του περιστασιακού διγλωσσισμού είναι επομένως πολύτιμη, διότι δημιουργεί αμέσως διαφορές όσον αφορά το κύρος, την πολιτική και την εξουσία μεταξύ των δίγλωσσων(Baker, 2001).

1.4 Διαστάσεις και παράμετροι στη διγλωσσία

Αν συνοψίσουμε τα παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι οι δίγλωσσοι κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με

1. Ηλικία (ταυτόχρονη / διαδοχική / ύστερη διγλωσσία)
2. Δυνατότητα (αρχική / δεκτική / παραγωγική διγλωσσία)
3. Ισορροπία δύο γλωσσών.
4. Ανάπτυξη (ανερχόμενη – η δεύτερη γλώσσα αναπτύσσεται υπολειπόμενη – η γλώσσα μειώνεται).

5. Πλαίσια όπου αποκτάται και χρησιμοποιείται κάθε γλώσσα (π.χ. το σπίτι, το σχολείο).

Οι Παράμετροι της διγλωσσίας είναι

A. Η γλωσσική δεξιότητα, που αναφέρεται σε συγκεκριμένα, παρατηρήσιμα και σαφώς καθορισμένα χαρακτηριστικά όπως η ικανότητα γραφής.

B. Η γλωσσική ικανότητα είναι ένας ευρύς και γενικός όρος που χρησιμοποιείται ιδιαίτερα για να περιγράψει μια εσωτερική, πνευματική κατοχή της γλώσσας, κάτι που μπορεί να μην είναι εμφανές. Τέτοιες δεξιότητες αναφέρονται συνήθως σε ένα υποκείμενο σύστημα που έχει προκύψει από τις γλωσσικές επιδόσεις.

Γ. Η γλωσσική απόδοση με την οποία γίνεται η εξωτερική απόδειξη της γλωσσικής ικανότητας. Παρατηρώντας τη γενική κατανόηση της γλώσσας και την γλωσσική παραγωγή, η γλωσσική ικανότητα μπορεί να εννοείται.

Δ. Η γλωσσική δυνατότητα και η γλωσσική επάρκεια τείνουν να χρησιμοποιούνται περισσότερο ως όροι που περιλαμβάνουν όλα τα παραπάνω και ως εκ τούτου χρησιμοποιούνται κάπως ασαφώς. Για πολλούς, η δυνατότητα χρήσης των γλωσσών είναι μια γενική, λανθάνουσα κατάσταση, καθοριστική για την επιτυχία της γλωσσικής εκδήλωσης. Για άλλους, τείνει να χρησιμοποιείται ως αποτέλεσμα, παρόμοιο αλλά λιγότερο συγκεκριμένο από τις γλωσσικές δεξιότητες, παρέχοντας ένδειξη του τρέχοντος γλωσσικού επιπέδου. Η γλωσσική επάρκεια χρησιμοποιείται μερικές φορές με συνώνυμο γλωσσομάθειας και άλλες φορές ως ένα συγκεκριμένο, μετρήσιμο αποτέλεσμα από τη γλωσσική εξέταση. Ωστόσο, τόσο η γλωσσική δυνατότητα όσο και η γλωσσική επάρκεια διαφέρουν από τις γλωσσικές επιδόσεις.

E. Επίτευξη γλωσσών (επίτευγμα). Το γλωσσικό επίτευγμα είναι συνήθως το αποτέλεσμα της επίσημης διδασκαλίας. Η ικανότητα της γλωσσομάθειας και της επάρκειας εξετάζονται ως προϊόν μιας ποικιλίας μηχανισμών: τυπική μάθηση, άτυπη μη κατανοητή γλωσσική απόκτηση (π.χ. στο δρόμο) και από μεμονωμένα χαρακτηριστικά όπως «νοημοσύνη» (Baker, 2001).

1.5 Ατομική και κοινωνική διγλωσσία

Η διγλωσσία μπορεί να γίνει κατανοητή σε δύο επίπεδα: ατομική και κοινωνική. Οι συζητήσεις σχετικά με την ατομική διγλωσσία χρησιμοποιούν το άτομο ως σημείο αναφοράς και συνήθως επικεντρώνονται σε χαρακτηριστικά όπως η ηλικία απόκτησης, το επίπεδο επίτευξης, η γλωσσική κυριαρχία και η ικανότητα. Συχνά, αυτά τα χαρακτηριστικά απομακρύνονται σε μεγάλο βαθμό από το ευρύτερο κοινωνικό τους πλαίσιο και δεν λαμβάνουν υπόψη την ορολογική κοινότητα. Η κοινωνική διγλωσσία, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται πολλές ορολογίες μέσα και από μια κοινότητα. Ένα παράδειγμα της κοινωνικής διγλωσσίας είναι η διαθεσιμότητα εφημερίδων και άλλων μέσων εκτύπωσης σε περισσότερες από μία γλώσσες (Wide, 2010).

Για την κατανόηση της διγλωσσίας και της διγλωσσίας της κοινωνίας, είναι χρήσιμο να εξετασθεί το νόημα της πλειοψηφίας και των μειονοτικών γλωσσών, που μερικές φορές αναφέρονται και ως γλώσσες υψηλής και χαμηλής θέσης (status). Η ορολογία της πλειοψηφίας είναι η γλώσσα που ομιλείται από την πλειοψηφία του πληθυσμού, αλλά, πιο σημαντική είναι η διάλεκτος με το μεγαλύτερο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό κύρος (Wide, 2010).

Η ορολογία της πλειονότητας φαίνεται συχνά στους χρήστες τόσο της πλειοψηφίας όσο και των μειονοτικών γλωσσών ως το κλειδί για την εκπαιδευτική και οικονομική επιτυχία. Αυτή η αντίληψη μπορεί να συμβάλει στην απώλεια της μειονοτικής γλώσσας μεταξύ των δίγλωσσων. Επομένως, μια μειονοτική γλώσσα είναι μια διάλεκτος που έχει λιγότερο κύρος και λιγότερες πολιτικές και οικονομικές χρήσεις από τη γλώσσα της πλειοψηφίας. Αυτό μας οδηγεί στο να εξετάσουμε τη διγλωσσία υπό τη δεύτερη πτυχή της, δηλαδή ως κοινωνικό γεγονός. Μια αυθεντική δίγλωσση κοινωνία θα είναι μια κοινωνία στην οποία δύο γλώσσες θα είναι ισότιμες, με την ίδια βαρύτητα σε όλους τους τομείς της συλλογικής ζωής, που είναι γνωστοί και χρησιμοποιούνται από το σύνολο του πληθυσμού (Wide, 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΓΛΩΣΣΟ ΑΤΟΜΟ

2.1 Το γλωσσικό περιβάλλον

Η γλώσσα είναι αναμφισβήτητα το πιο έντονα χρησιμοποιούμενο σύστημα που έχουμε για να επικοινωνούμε, καθώς είναι μέρος όλων των σημαντικών αλληλεπιδράσεων με τον κόσμο, ακόμα και των μη λεκτικών. Επίσης, είναι μοναδικό λόγω της διανομής του. Σε αντίθεση με άλλους εμπειρικούς παράγοντες όπως εκπαιδευτικές ευκαιρίες, μουσική κατάρτιση ή βελτιωμένο περιβάλλον διαβίωσης, η διγλωσσία δεν περιορίζεται σε άτομα με ορισμένα επίπεδα κοινωνικοοικονομικής στήριξης, ατομικό ταλέντο ή προνομιακή ευκαιρία. Η πιο συνηθισμένη μορφή διγλωσσίας, η κληρονομική γλώσσα, έρχεται ως φυσική συνέπεια της ανατροφής σε ένα σπίτι όπου η γλώσσα της πλειονότητας της κοινότητας δεν είναι η γλώσσα του σπιτιού. Λόγω αυτών των παραγόντων - επικράτηση, ένταση και κατανομή - η διγλωσσία είναι ένα ιδανικό θέμα για να εξεταστεί στην ιστορία της αναπτυξιακής επιστήμης (Bialystok and Werker, 2017).

Αυτοί οι τρεις παράγοντες κάνουν τη διγλωσσία ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης σε σχέση με το περιβάλλον. Ωστόσο, ταυτόχρονα θεωρείται μια από τις πιο δύσκολες μεταβλητές για να μελετηθεί εμπειρικά. Σε αντίθεση με τις περισσότερες ανεξάρτητες μεταβλητές στην ψυχολογία, η διγλωσσία δεν είναι ούτε κατηγορηματικά ούτε ποσοτικά προσδιορίσιμη. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε σπίτια όπου ομιλούνται μειονοτικές γλώσσες, αλλά πηγαίνουν στο σχολείο και συμμετέχουν σε κοινωνικές δραστηριότητες σε κάποια άλλη γλώσσα, αναπτύσσουν διαφορετικά επίπεδα επάρκειας στην κληρονομική γλώσσα. Αν και αυτά τα παιδιά δεν είναι μονόγλωσσα, δεν είναι πάντα εντελώς δίγλωσσα. Εάν η γλώσσα του σχολείου και η γλώσσα του σπιτιού χρησιμοποιούν διαφορετικά συστήματα γραφής, τότε τα παιδιά χρειάζονται ειδική διδασκαλία και στις δύο γλώσσες, κάτι που δεν παρέχεται πάντα. Αυτά τα παιδιά, επομένως, μπορεί να είναι δίγλωσσα, αλλά όχι εγγράμματα και στις δύο γλώσσες. Επιπλέον, δεν υπάρχει καθορισμένο σημείο εκκίνησης για τη διγλωσσία: μερικά παιδιά μαθαίνουν δύο γλώσσες από τη γέννηση στο σπίτι και άλλοι αρχίζουν με μία γλώσσα και

προσθέτουν τη δεύτερη σε κάποιο στάδιο της ζωής τους αργότερα. Μπορεί να υπάρχουν ευαίσθητες χρονικές περίοδοι για το χρονικό διάστημα της δίγλωσσης έκθεσης, αλλά θα μπορούσαν να ποικίλουν για διάφορες πτυχές της ανάπτυξης. Έτσι, ακόμα και αν επιτευχθούν παρόμοια επίπεδα επάρκειας, εάν ωστόσο, ο χρόνος των πρώιμων εμπειριών δεν είναι ο ίδιος, μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές συνέπειες για την ίδια τη δίγλωσσία και για τον αντίκτυπο αυτής σε άλλες πτυχές της παιδικής ανάπτυξης (BialystokandWerker, 2017).

Για να θεωρηθεί αξιόπιστη μία έρευνα πρέπει να είναι γνωστές όλες οι μεταβλητές του περιβάλλοντος, καθώς είναι πιθανόν να υπάρχει πάντα ένας κρυφός παράγοντας. Οι ερευνητές δίγλωσσίας οφείλουν πάντα να μελετούν τα δείγματα σε σχέση με την εκπαίδευση, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τα επίπεδα μετανάστευσης και άλλους παράγοντες που θα μπορούσαν πιθανώς να συγχέονται με τη δίγλωσσία (BialystokandWerker, 2017).

Οι πιο πρόσφατες έρευνες που συγκρίνουν τις γνωστικές δεξιότητες των μονόγλωσσων και δίγλωσσων παιδιών εστιάστηκαν στα θεμελιώδη συστατικά της γνωστικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της μνήμης, της προσοχής και της εκτελεστικής λειτουργίας. (BialystokandWerker, 2017).

Η εναλλακτική χρήση γλωσσών από δίγλωσσους ομιλητές είναι ένα συνηθισμένο φαινόμενο και οφείλεται κυρίως στο γλωσσικό περιβάλλον. Παιδιά που βρίσκονται στα αρχικά στάδια της γλωσσικής τους ανάπτυξης, είναι ικανά να εναλλάσσουν τις γλώσσες που χρησιμοποιούν, ανάλογα με τη γλώσσα του συνομιλητή τους. Η εναλλαγή αυτή της γλώσσας ονομάζεται *εναλλαγή κωδίκων* και μπορεί να μελετηθεί τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Σε ατομικό επίπεδο μπορεί να είναι τόσο θέμα επιλογής όσο και μια αυθόρμητη διαδικασία. Σε κάθε περίπτωση αφορά την ευρύτερη επικοινωνιακή πράξη μέσα από τη χρήση μερών του λόγου που προάγουν και ευνοούν την επικοινωνία, ακόμα και αν τα μέρη του λόγου ανήκουν σε διαφορετικά γραμματικά συστήματα. Η εναλλαγή κωδίκων διακρίνεται σε *καταστασιακή* και *μεταφορική εναλλαγή*. Η καταστασιακή εναλλαγή κωδίκων είναι αναμενόμενη και εξαρτάται από το εκάστοτε γλωσσικό περιβάλλον (πχ γλώσσα συνομιλητών, σχέση μεταξύ τους, ή και θέμα συζήτησης), ενώ η μεταφορική εναλλαγή κωδίκων είναι αυθόρμητη και συμβαίνει όταν ο δίγλωσσος αλλάζει κώδικα προκειμένου να ανταποκριθεί σε ένα ιδιαίτερο επικοινωνιακό σκοπό (πχ χιούμορ ή

σαρκασμό), προκειμένου να αξιοποιήσει τις γνώσεις του για ένα καλύτερο επικοινωνιακό αποτέλεσμα. Η εναλλαγή γλωσσών μπορεί να παρατηρηθεί και σε ένα πιο περιορισμένο γλωσσικό περιβάλλον, όπου ο ομιλητής μπορεί να ενσωματώσει μια λέξη ή μια φράση σε ένα τμήμα του λόγου (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την εναλλαγή κωδίκων έχουν να κάνουν με τον συνομιλητή, τη σχέση του δίγλωσσου με αυτόν, τη διαμόρφωση κοινωνικών ρόλων, τη δημιουργία ή τη δήλωση σχέσεων οικειότητας, τη διεύρυνση του επικοινωνιακού πλαισίου, την κάλυψη γλωσσικών κενών, ακόμα και την επίδειξη γνώσεων. Η εναλλαγή κωδίκων δηλαδή εκφράζει τις κοινωνικές αξίες των ομιλητών και συμβάλλει στη δημιουργία σχέσεων αλληλεπίδρασης μεταξύ τους (Γρίβα και Στάμου, 2014).

2.2 Το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Η γλώσσα είναι ένας πρωταρχικός μηχανισμός για τη μεταφορά πολιτισμικών αξιών και κανόνων. Μπορούμε βεβαίως να μάθουμε για μια άλλη κουλτούρα, αλλά χωρίς γνώση της γλώσσας, δεν είναι δυνατόν να κατανοήσουμε πλήρως το πολιτιστικό πλαίσιο, την απόχρωση και τους κανόνες συμπεριφοράς. Όσο μεγαλύτερη είναι η ευχέρεια ενός παιδιού σε μια γλώσσα, τόσο ευκολότερη θα είναι η μεταφορά του πολιτισμού που σχετίζεται με τη γλώσσα (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Η γλώσσα και ο πολιτισμός μεταφέρονται μέσω της κοινωνικοποίησης - από το γονέα στο παιδί, μέσα στην γλωσσική κοινότητα, μέσω συνεπούς έκθεσης. Επομένως εναπόκειται στον γονέα - όχι στο παιδί - να τα διατηρήσει. Τα παιδιά δεν λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με τη χρήση της γλώσσας και του πολιτισμού. Αλλά τα γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντά τους καθορίζονται και διαμορφώνονται από τις αξίες, τις στάσεις, τις πεποιθήσεις (και τις συμπεριφορές) των ανθρώπων που συνθέτουν το περιβάλλον τους. Έχει παρατηρηθεί ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονιών συνδέεται άμεσα με τη διγλωσσική ανάπτυξη των παιδιών, καθώς και το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο χρησιμοποιούν (έντυπο ή ψηφιακό). Όταν η κληρονομική γλώσσα χρησιμοποιείται όχι μόνο σε οικογενειακές ή θρησκευτικές εκδηλώσεις αλλά και σε ευρύτερες κοινωνικές συναναστροφές με συνομήλικα άτομα, οι δίγλωσσες πρακτικές διατηρούνται και καλλιεργούνται (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η γνωστική ευελιξία δεν σχετίζεται μόνο με την επίλυση των γνωστικών καθηκόντων, αλλά είναι επίσης θεμελιώδης για τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Όταν τα άτομα συνεργάζονται για την επίλυση ενός προβλήματος, υπάρχει ανάγκη για ευέλικτη προσοχή στη δική τους οπτική και στην προοπτική του συνεργάτη. Έχει διαπιστωθεί ότι τα ζευγάρια των δίγλωσσων παιδιών επιδόθηκαν καλύτερα στην επίλυση της αποστολής ταξινόμησης καρτών του Wisconsin (μια αξιολόγηση γνωστικής ευελιξίας στην οποία τα παιδιά υποχρεούνται να μην λάβουν υπόψη τους τις γνώσεις τους, αλλά να επινοήσουν μια νέα ταξινόμηση) και επέδειξαν υψηλότερο βαθμό συνεργασίας κατά τη διάρκεια των κοινωνικών αλληλεπιδράσεών τους. Αυτή η συνεταιριστική αλληλεπίδραση περιλαμβάνει τη ρύθμιση των συναισθημάτων για την αξιολόγηση των κοινωνικών σημάτων σε μια συγκεκριμένη κατάσταση και την εμφάνιση των κοινωνικών στρατηγικών. Ως εκ τούτου, είναι φανερό ότι τα δίγλωσσα άτομα, εκτός από την ικανότητα προσαρμογής τους σε κοινωνικά περιβάλλοντα, μπορούν επίσης να διαβάσουν κοινωνικές ενδείξεις στο περιβάλλον, μια ικανότητα που διευκολύνει την κοινωνική αλληλεπίδραση και συνεργασία (Ikirezand.Ramirez-Esparza, 2018).

Η γλώσσα είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για τα παιδιά έτσι ώστε να κοινωνικοποιηθούν και να αναπτύξουν την αίσθηση ότι ανήκουν σε πολιτισμικά περιβάλλοντα. Είναι επιθυμητό, τα παιδιά που μεγαλώνουν με περισσότερες από μία γλώσσες να υποστηρίζονται όχι μόνο για να μάθουν τις γλώσσες αλλά και για να κατανοήσουν τις κουλτούρες των γλωσσών τους, καθώς η ταυτότητα είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό της διγλωσσίας. Η διγλωσσία μπορεί επίσης να συνδεθεί με την πολυπολιτισμικότητα. Πολλά δίγλωσσα παιδιά μαθαίνουν δύο γλώσσες, ενώ συνάμα μαθαίνουν και για τους πολιτισμούς που σχετίζονται με αυτές. Αυτοί οι δύο πολιτισμοί μπορεί να εσωτερικοποιηθούν ως μέρος της ταυτότητάς τους. Τα άτομα που έχουν εκτεθεί και έχουν εσωτερικοποιήσει δύο πολιτισμούς αναφέρονται ως διαπολιτισμικά. Ωστόσο, δεν είναι κάτι αναμενόμενο ότι όλα τα δίγλωσσα άτομα μπορούν να ενσωματώνουν απαραίτητα δύο πολιτισμούς. Οι δίγλωσσοι που έχουν υψηλή αμφίδρομη ταυτότητα είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν τις γλώσσες των δύο πολιτισμών τους στην καθημερινή τους ζωή. Αντίθετα, οι δίγλωσσοι που έχουν χαμηλή αμφίδρομη ταυτότητα (ή ακόμα βλέπουν τους δύο πολιτισμούς σε αντίθεση και σε σύγκρουση) είναι λιγότερο πιθανό να διατηρήσουν τις γλώσσες και των δύο πολιτισμών. Σε πολλές περιπτώσεις, η ενσωμάτωση δύο γλωσσών και δύο

πολιτισμών σχετίζεται με το βαθμό που η μητρική γλώσσα συνδέεται με χαμηλή ή υψηλή κοινωνική θέση. Σε πολλές από τις μελέτες αναφέρεται ότι ο δίγλωσσος εγκέφαλος διερευνάται από την άποψη της γλώσσας ως πολιτισμικής ταυτότητας, δηλαδή πώς η γλώσσα επηρεάζει την αλλαγή της προσωπικότητας και πώς γίνεται ο συνδετικός κρίκος μεταξύ δυο πολιτισμών. Ή ακόμα πώς αλλάζουν τα συναισθήματα όταν χρησιμοποιούν δύο γλώσσες και πώς αυτά τα συναισθήματα είναι μια έκφραση των δύο εσωτερικοποιημένων πολιτισμών τους (Ikirezand.Ramirez-Esparza, 2018).

Οι αλληλεπιδραστικές προσεγγίσεις στη διγλωσσία άρχισαν να διερευνούν πιο άμεσα τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να εμπλέκονται οι δίγλωσσοι στην οικοδόμηση της κοινωνίας, τόσο από την άποψη της δημιουργίας κοινωνικών κατηγοριών (κυρίως εκείνων που συνδέονται με την εθνογλωσσική ταυτότητα, αλλά και εκείνων που συνδέονται με τους τοπικούς κοινωνικούς ρόλους, όπως ομιλητής και αποδέκτης) και από την άποψη της συσχέτισης του λόγου. Η έννοια της διγλωσσίας εφαρμόζεται όχι μόνο για να χαρακτηρίσει ένα άτομο που μπορεί να καταλάβει δύο γλώσσες αλλά χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις γλωσσικές συνθήκες της κοινωνίας. Λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική πλευρά της διγλωσσίας, η μελέτη αυτού του φαινομένου βασίζεται στην εξερεύνηση της αλληλεπίδρασης των δύο ή περισσότερων γλωσσών στην επικράτεια ενός κράτους, στη σχέση τους και στην κατανομή των δημόσιων λειτουργιών μεταξύ των γλωσσών. Όλα αυτά παρέχουν ένα μέσο για τον επαναπροσανατολισμό των μελετών της γλώσσας, της κοινότητας και της ταυτότητας, και ως εκ τούτου της διγλωσσίας (Prysyazhnyuk, 2015).

2.3 Διγλωσσία, προσωπικότητα και ατομικά χαρακτηριστικά

Αν και η έρευνα έχει δείξει ότι τα δίγλωσσα άτομα δεν έχουν πλεονέκτημα ή μειονέκτημα στην γλωσσική ανάπτυξη σε σύγκριση με τα μονόγλωσσα, γίνονται πολλές αναφορές για την αυξημένη διανοητική ευελιξία των δίγλωσσων ατόμων σε σχέση με των μονόγλωσσων. Ο Bialystok και οι συνεργάτες του ονόμασαν αυτό το εκτελεστικό έλεγχο γνωστικού πλεονεκτήματος και το χαρακτηρίζουν ως "το σύνολο γνωστικών δεξιοτήτων που βασίζονται σε περιορισμένους γνωστικούς πόρους για τέτοιες λειτουργίες όπως η παρεμπόδιση, η αλλαγή της προσοχής και η μνήμη εργασίας" (Ramirez-EsprarzaandGarcia-Sierra, 2014).

Τα ενεργά δίγλωσσα άτομα χρησιμοποιούν τις δύο γλώσσες τακτικά στην καθημερινή τους ζωή. Όπως αναφέραμε, υπάρχουν ποικίλοι βαθμοί διγλωσσίας. (Bialystok and Werker, 2017).

Οι επιστήμονες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η χρήση περισσότερων από μία γλωσσών είναι μια φυσική περίπτωση ανθρώπινης εμπειρίας και όχι μια εξαιρετική κατάσταση που παράγει διαταραγμένη ομιλία ή σκέψη. Παρότι τα δίγλωσσα άτομα φαίνεται να ενεργοποιούν και τις δύο γλώσσες κατά την ανάγνωση, την ακρόαση του λόγου και την ομιλία μίας μόνο γλώσσας, δεν υφίστανται σημαντικές διαταραχές. Οι δίγλωσσοι μπορούν να επιλέξουν τη γλώσσα που επιθυμούν να μιλήσουν, αλλά ταυτόχρονα να περνούν από τη μια γλώσσα στην άλλη, ακόμα και στα μέσα μιας πρότασης, ειδικά όταν μιλούν με εξίσου δίγλωσσους, κατά την εναλλαγή κωδίκων. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι συνέπειες της διγλωσσίας είναι σε μεγάλο βαθμό θετικές, με χαρακτηριστικά διγλωσσικών μυαλών που αντανακλούν τα οφέλη μιας μάθησης που εκμεταλλεύεται την παρουσία δύο γλωσσών και αποκτά την ικανότητα να επιλέγει την κατάλληλη γλώσσα στο επιδιωκόμενο πλαίσιο (Kroll and McClain, 2013).

Συχνά η εναλλαγή κωδίκων των δίγλωσσων ατόμων ερμηνεύεται ως ημιμάθεια ή αγενής συμπεριφορά. Αυτό που έχει παρατηρηθεί όμως είναι ότι η εναλλαγή γλωσσών φανερώνει την ικανότητα των δίγλωσσων ατόμων να κατανοούν και να χρησιμοποιούν τις δυνατότητες δυο διαφορετικών γλωσσών για να επιτυγχάνουν καλύτερο επικοινωνιακό αποτέλεσμα και να συμμετέχουν στην διαπολιτισμική γνώση. Χρησιμοποιούν τα εργαλεία που τους δίνονται για να άρουν τους κοινωνικο-πολιτισμικούς περιορισμούς και να μεγιστοποιήσουν τη γλωσσική ανάπτυξη. Από μικρή ηλικία μαθαίνουν να διαμορφώνουν τον λόγο ανάλογα με τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος και να προσαρμόζονται σε μεταβαλλόμενες καταστάσεις. Η εναλλαγή γλωσσών δηλαδή, αποτελεί ένδειξη «επικοινωνιακής πληρότητας» (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Όσον αφορά στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, οι περισσότεροι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η διγλωσσία δεν επηρεάζει την προσωπικότητα. Αναφέρουν ότι οι συναισθηματικές και ψυχολογικές συγκρούσεις που μπορεί να παρουσιάσουν δίγλωσσα άτομα, δεν προκύπτουν από τη δίγλωσση παιδική εμπειρία ή από την εκμάθηση δύο γλωσσών, αλλά από εχθρικές συμπεριφορές της κοινωνίας.

Υποστηρίζουν ότι η διγλωσσία δεν οδηγεί σε αρνητικές επιπτώσεις στην προσωπικότητα αλλά σε κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους, όπως η ύπαρξη μιας κατώτερης κοινωνικής ομάδας και σχολείων. Υποστηρίζουν επίσης ότι οι δυσκολίες που προκύπτουν από τις συγκρούσεις της διαπολιτισμικότητας, που πρέπει να προσαρμοστούν σε δύο τρόπους ζωής, μπορεί να προκαλέσουν συγκρούσεις συμπεριφοράς και το στίγμα της κατωτερότητας. Η διγλωσσία μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, αλλά μόνο όταν οι κοινωνικές συνθήκες είναι δυσμενείς. Οι ψυχοσωματικές ασθένειες από τις οποίες υποφέρουν οι ενήλικες δεν οφείλονται στη διγλωσσία τους αλλά στις κοινωνικές και πολιτισμικές συγκρούσεις που αντιμετωπίζουν ως μέλη μιας μειονότητας και των οποίων οι γλωσσικές και πολιτισμικές αξίες δεν εκτιμώνται. Το ίδιο ισχύει και για τα παιδιά με ψυχολογικά και συναισθηματικά προβλήματα στο σχολείο (TheEconomist, 2013).

2.4 Στάση και αντιμετώπιση

Ο κόσμος στον οποίο ζούμε τον 21ο αιώνα είναι ένας κόσμος της πολυγλωσσίας. Για πολλές κοινότητες, η πολυγλωσσία είναι καθιερωμένο γεγονός εδώ και αιώνες ενώ για άλλες, αυτό είναι ένα νεότερο φαινόμενο, αποτέλεσμα της μεγαλύτερης κινητικότητας των ανθρώπων ανά τον κόσμο. Με τέτοια κινητικότητα, ομιλητές διαφόρων γλωσσών φέρνουν μαζί τους τις γλώσσες και τους πολιτισμούς τους και δημιουργούν εστίες στις κοινότητες που μπορούν ή δεν μπορούν να μοιραστούν το γλωσσικό τους υπόβαθρο. Αυτές οι κοινότητες ίσως να είναι ήδη ή να εξελίσσονται σε δίγλωσσες κοινότητες και, ως εκ τούτου, τα παιδιά που μεγαλώνουν εκεί θα πρέπει φυσικά να είναι δίγλωσσα. Τα παιδιά των μεταναστευτικών οικογενειών μπορεί να μάθουν μια γλώσσα στο σπίτι και μια άλλη γλώσσα στην ευρύτερη κοινότητα στην οποία ζουν. Τα παιδιά που μεγαλώνουν στον 21ο αιώνα, είναι πολύ πιο πιθανό να μεγαλώσουν δίγλωσσα από ό, τι στους προηγούμενους αιώνες, όχι μόνο λόγω εθνικότητας αλλά και λόγω ερεθισμάτων, καθώς όλο και περισσότερα παιδιά έρχονται σε επαφή με μία τουλάχιστον ξένη γλώσσα από την νηπιακή τους ακόμα ηλικία (Gathercole, 2010).

Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί των παιδιών τον 21ο αιώνα αντιμετωπίζουν πολυάριθμες προκλήσεις σχετικά με τη διγλωσσία / πολυγλωσσία των μαθητών.

Αυτές περιλαμβάνουν σημαντικά ζητήματα σχετικά με τη γλώσσα ή τις γλώσσες που διδάσκονται σε μία τάξη, καθώς και τις πρακτικές διδασκαλίας που ακολουθούνται σε μονόγλωσσα και δίγλωσσα παιδιά (Gathercole, 2010).

Τα ζητήματα που αφορούν τις δίγλωσσες εκπαιδευτικές πρακτικές είναι πολύπλοκα και αφορούν έναν συνδυασμό θεωρήσεων όχι των γλωσσικών ικανοτήτων των παιδιών (τι μπορούν να καταλάβουν σήμερα και ποιοι μπορεί να είναι οι γλωσσικοί στόχοι), αλλά και πολιτισμικών και κοινωνικοπολιτικών παραγόντων. Η μετάδοση μιας κουλτούρας σε οποιαδήποτε ομάδα, είτε είναι μονόγλωσση είτε δίγλωσση, είναι στενά συνδεδεμένη με τη μετάδοση της γλώσσας, και τα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα και, συχνά, με τις εντάσεις επιρροής στις αποφάσεις σχετικά με το καλύτερο γλωσσικό μείγμα σε μία τάξη. Αυτές θεωρούνται σημαντικές πτυχές της δίγλωσσης εμπειρίας και η σημασία τους δεν πρέπει να παραβλέπεται κατά τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών πρακτικών. Οι αλληλεπιδράσεις και οι σχέσεις σε μία τάξη εξαρτώνται από τον βαθμό επικοινωνίας, την πλήρη κατανόηση των όσων αναφέρονται και τον βαθμό συμμετοχής (Gathercole, 2010).

Η γλωσσική διατήρηση είναι κάτι που εξαρτάται από το κύρος που χαρακτηρίζει κάθε γλώσσα, το εκπαιδευτικό πλαίσιο, τις διαμορφούμενες γλωσσικές στάσεις (ένα παιδί που μιλάει κινεζικά είναι πιθανότερο να διατηρήσει τη γλώσσα σε έναν κόσμο αναπτυσσόμενης κινεζικής επιρροής), αλλά κυρίως από το οικογενειακό περιβάλλον το οποίο αποτελεί το πρώτο και καθοριστικότερο πλαίσιο έκθεσης στην πρώτη γλώσσα. Η συμπεριφορά και η στάση των γονέων τείνει να καθορίζει και τη γλωσσική συμπεριφορά των παιδιών, καθώς αυτά επηρεάζονται από τις προτιμήσεις και τις αξίες που υιοθετούν οι γονείς τους. Οι γονείς αναλαμβάνουν να συμβάλουν στην προσαρμογή των παιδιών στο σχολείο και την κοινωνία, αλλά και στη συνέχιση της δικής τους γλωσσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Συχνά η αγωνία των γονιών για πλήρη ένταξη των παιδιών στο νέο κοινωνικό περιβάλλον, οδηγεί στη μη διατήρηση της κληρονομικής γλώσσας ή μόνο στην προφορική χρήση της. Θεωρούν την πρώτη γλώσσα απαραίτητη μόνο για διαπροσωπικές επαφές και δεν την συνδέουν με ακαδημαϊκές πρακτικές. Τα παιδιά αντιλαμβάνονται από νωρίς τον διαχωρισμό αυτό και καταλήγουν να υποτιμούν την πρώτη τους γλώσσα (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Ανάλογα με την ανάπτυξη των γλωσσών με την βοήθεια των γονέων, μπορούμε να διακρίνουμε 5 τύπους δίγλωσσων πρακτικών που εμφανίζονται στην οικογένεια και που καθορίζουν τον προσδιορισμό των παιδιών ως δίγλωσσα:

Δυο γλώσσες γονέων- η μία ισχυρή κοινωνικά. Και οι δυο γονείς δίνουν προτεραιότητα στην ισχυρή γλώσσα με πιθανό αποτέλεσμα την κυρίαρχη/ ασύμμετρη διγλωσσία. Η χρήση της μη ισχυρά κοινωνικής γλώσσας γίνεται προαιρετική ή το παιδί εμφανίζει παθητική/προσληπτική διγλωσσία, αφαιρετική διγλωσσία ή φυσική διγλωσσία.

Δυο γλώσσες γονέων- και οι δυο μη ισχυρές κοινωνικά. Η κυρίαρχη γλώσσα της κοινωνίας είναι διαφορετική από αυτή και των δυο γονέων. Ο κάθε γονέας μπορεί να μιλάει τη δική του γλώσσα από τη γέννηση των παιδιών. Το παιδί μπορεί να εμφανίσει σύνθετη διγλωσσία, ισόρροπη/συμμετρική ως προς τις δύο κληρονομικές γλώσσες και κυρίαρχη/ασύμμετρη διγλωσσία ως προς την κοινωνικά ισχυρή γλώσσα, προσθετική διγλωσσία ή φυσική διγλωσσία.

Μια γλώσσα γονέων- μη ισχυρή κοινωνικά. Αν οι γονείς καλλιεργούν τη δική τους γλώσσα στα παιδιά, η πιθανή εξέλιξη μπορεί να είναι σύνθετη διγλωσσία, ισόρροπη/συμμετρική διγλωσσία, προσθετική διγλωσσία, φυσική διγλωσσία.

Μια γλώσσα γονέων- ισχυρή κοινωνικά. Οι γονείς μιλούν στα παιδιά τη γλώσσα της κοινωνίας. Τα παιδιά μπορεί να αναπτύξουν συντονισμένη διγλωσσία, ελίτ διγλωσσία ή σχολική διγλωσσία.

Δυο γλώσσες γονέων- και οι δυο ισχυρές κοινωνικά. Οι γονείς είναι και οι ίδιοι δίγλωσσοι. Η κοινωνία είναι δίγλωσση και οι γονείς καλλιεργούν και τις δυο γλώσσες. Τα παιδιά πιθανώς θα αναπτύξουν σύνθετη διγλωσσία, αμφιγλωσσία/μέγιστη διγλωσσία, φυσική διγλωσσία (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Γίνεται αντιληπτό ότι οι εκπαιδευτικοί είναι καλό να γνωρίζουν τα στοιχεία αυτά για να μπορέσουν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν τις εκπαιδευτικές τους πρακτικές στα δίγλωσσα παιδιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

3.1 Ανάπτυξη των δεξιοτήτων της δεύτερης γλώσσας

Όσον αφορά την ικανότητα μάθησης σε δύο γλώσσες, η ισότιμη γνώση τόσο της μητρικής όσο και της δεύτερης γλώσσας είναι σχετικά ασυνήθιστη. Τυπικά, η μη ισορροπημένη διγλωσσία, ή όταν ένα άτομο έχει αυξημένη επάρκεια σε μία γλώσσα σε σύγκριση με τη δεύτερη, είναι ο πιο συνηθισμένος τύπος. Ωστόσο, όπως επισημάναμε, η γλώσσα που είναι ισχυρότερη δεν είναι πάντα η μητρική γλώσσα. Οι άνθρωποι μπορούν να γίνουν πιο εξειδικευμένοι στη γλώσσα που έχουν μάθει πιο πρόσφατα από τη μητρική τους γλώσσα, αν δεν χρησιμοποιούν συχνά τη μητρική τους γλώσσα (Wellner, 2016).

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ο αριθμός των παιδιών που μαθαίνουν να διαβάζουν σε μια δεύτερη γλώσσα έχει αυξηθεί ταχύτατα παγκοσμίως. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων γραμματισμού σε μια δεύτερη γλώσσα δεν είναι μόνο μια επείγουσα μέριμνα για τα παιδιά μεταναστών, αλλά και για τα παιδιά που η μητρική τους γλώσσα είναι η γλώσσα της κοινότητας. Ο συνδυασμός αυξημένης μετανάστευσης, νέων προγραμμάτων εναλλακτικής εκπαίδευσης που βασίζονται σε επιλογές γλώσσας και κλιμακούμενων απαιτήσεων για πολυγλωσσικές ικανότητες για τη συμμετοχή στην παγκόσμια οικονομία, ώθησε ένα νέο ρεύμα έρευνας να διερευνήσει τις επιπτώσεις της δίγλωσσης εμπειρίας στην ανάπτυξη γραμματισμού των μικρών παιδιών (Kuo et al., 2016).

Ο λόγος που ένα άτομο μαθαίνει μια δεύτερη ή και τρίτη γλώσσα από επιλογή είναι η κοινωνική, η συναισθηματική και η ηθική ανάπτυξη, η αυτογνωσία, η αυτοπεποίθηση και οι κοινωνικές και ηθικές αξίες. Η πολυγλωσσία δίνει τη δυνατότητα στον ομιλητή να λαμβάνει μέρος σε μεγαλύτερο αριθμό συνομιλιών και να είναι πιο αποτελεσματικός στην έκφραση των θέσεών του. Τα δίγλωσσα άτομα μπορούν δυνητικά να οικοδομήσουν κοινωνικές γέφυρες με εκείνους που μιλούν τη δεύτερη γλώσσα. Η αυτοπεποίθηση και η ενισχυμένη αυτοεκτίμηση μπορούν να προκύψουν από τη δυνατότητα αποτελεσματικότερης κοινωνικής ή επαγγελματικής λειτουργίας.

Η προσθήκη δεξιοτήτων δεύτερης γλώσσας μπορεί να ενισχύσει την αυτοπεποίθηση ενός ατόμου ως μαθητή ή εκπαιδευτή (Baker 2001).

Ο Jim Cummins κάνει μια σαφή διαφορά μεταξύ της εκμάθησης γλωσσών και της απόκτησης. Δηλώνει ότι η εκμάθηση διαρκεί από 5 έως 7 χρόνια για να γίνει ικανός ο διδασκόμενος σε όλες τις πτυχές μιας δεύτερης γλώσσας. Αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις για τον μαθητή στο σχολείο. Η θεωρία του έχει σχέση με τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και τη μάθηση, βοηθώντας μας να κατανοήσουμε τη διαδικασία. Επιπλέον, διαχωρίζει τις δεξιότητες στην δεύτερη γλώσσα *ως βασικές δεξιότητες επικοινωνίας μεταξύ ατόμων*, αναφερόμενος στη γλώσσα συνομιλίας που χρησιμοποιούν τα παιδιά και οι ενήλικες στην καθημερινή επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο, και ως *γνωστικές δεξιότητες γλωσσομάθειας*, για τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στα ακαδημαϊκά περιβάλλοντα, που μερικές φορές αναφέρεται ως "ακαδημαϊκή γλώσσα". Το παιδί αλλά και ο ενήλικας, τείνει να μαθαίνει γρήγορα την κοινωνική γλώσσα, καθώς τη χρησιμοποιεί στις καθημερινές εργασίες. Η ακαδημαϊκή γλώσσα είναι πιο δύσκολη γιατί περιέχει εικονιστικές εκφράσεις, μη επαναλαμβανόμενο λεξιλόγιο, ανεξήγητους όρους, έμφαση σε πραγματικές πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία, άγνωστες έννοιες. Η ακαδημαϊκή γλώσσα περιλαμβάνει επίσης μακρές προτάσεις, παθητική ή απρόσωπη φωνή και συγκεκριμένες λέξεις περιεχομένου σε προτάσεις σύνθετης δομής (Conroy 2014).

3.2 Πρακτικές γραμματισμού των δίγλωσσων μαθητών στο σχολικό περιβάλλον

Ο εγγραμματισμός ή γραμματισμός προέρχεται από το ρήμα «γραμματίζω» και αναφέρεται στις πράξεις και ενέργειες του ατόμου για να αναπτύξει τις δεξιότητες του μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος. Ο όρος «εγγράμματος» μας παραπέμπει στον μορφωμένο άνθρωπο, ή σε αυτόν που παρουσιάζει ικανοποιητική χρήση της γλώσσας και εξειδικευμένες γνώσεις επιστημονικά ή πολιτισμικά. Η διαδικασία του γραμματισμού έχει ως επίκεντρο την γλώσσα, αφού μέσω αυτής επιτυγχάνεται η απόκτηση δεξιοτήτων και η ομαλή ένταξη στο κοινωνικό σύνολο (Καλαϊτζίδου, 2013).

Η γλωσσική εκμάθηση πραγματοποιείται τις περισσότερες φορές στο περιβάλλον του σχολείου ή του φροντιστηρίου και έχει ως στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε μια γλώσσα, εκτός της μητρικής. Μπορεί να αποτελεί τη γλώσσα της κοινωνίας, αν αυτή είναι διαφορετική από τη μητρική γλώσσα του διδασκόμενου. Πολύ συχνά επιδιώκεται από άτομα τα οποία πιστεύουν, οι ίδιοι ή η οικογένειά τους, ότι η δεύτερη γλώσσα θα αποτελέσει για αυτούς μορφωτικό ή επαγγελματικό εφόδιο και θα συμβάλλει στη θετική κοινωνική τους εξέλιξη (Καλαϊτζίδου, 2013).

Η δίγλωσση εκπαίδευση δεν αφορά απαραίτητως στην ισορροπημένη χρήση δύο γλωσσών στην τάξη. Πίσω από τη δίγλωσση παιδεία βρίσκονται αναπόφευκτα και αντικρουόμενες φιλοσοφίες και πολιτική για το τι είναι η εκπαίδευση. Τα πολιτικά και οικονομικά θέματα είναι πάντα παρόντα στη συζήτηση για την παροχή δίγλωσσικής εκπαίδευσης (Baker 2001).

Στην περίπτωση των μαθητών που μιλούν μια μειονοτική γλώσσα, γίνεται αντιληπτό ότι δεν μιλάμε μόνο για δίγλωσση εκπαίδευση αλλά για διαπολιτισμική εκπαίδευση. Πολλοί μαθητές δεν έχουν ανάγκη μόνο από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς αλλά από εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που ενισχύουν τη συναισθηματική στήριξη. Στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αλλάζει όλη η φιλοσοφία του σχολείου, το οποίο εντάσσεται στα πλαίσια του συμπεριληπτικού σχολείου, δηλαδή εκφράζει μια ολοκληρωμένη κοινωνική ιδεολογία. Όσον αφορά στα άτομα που χρειάζονται ειδική εκπαίδευση, η συμπερίληψη εξασφαλίζει τις ίδιες ευκαιρίες για τους μαθητές (ακόμα αν αυτοί έχουν διαφορετική γλώσσα, μαθησιακά ή κινητικά προβλήματα) να μαθαίνουν παράλληλα με τους συμμαθητές τους στις τάξεις γενικής εκπαίδευσης. Η ειλικρινής καθιέρωση μιας επιτυχημένης τάξης συμπερίληψης ποικίλλει ανάλογα με την πολυπλοκότητα, βασισμένη στις προκλήσεις που δημιουργεί η ιδιαιτερότητα (Θεοφιλίδης, 2010).

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι η δίγλωσση εκπαίδευση έχει δυο παραμέτρους. Την εκπαίδευση για τα παιδιά που μιλούν μια διαφορετική γλώσσα στο σπίτι και την εκπαίδευση για τα παιδιά που επιθυμούν να μάθουν μια δεύτερη γλώσσα, πέρα από την γλώσσα της κοινωνίας.

Οι βασικές μεθοδολογικές αρχές είναι οι εξής:

Χρήση, σε διάφορα στάδια, καθορισμένων και περιορισμένων λεξικών μορφών, δομών και λειτουργιών, τουλάχιστον στα αρχικά επίπεδα (επιλογή και διαβάθμιση) .

Δραστηριότητες, υλικά, εργαλεία τυπικής διδασκαλίας ξένων γλωσσών στην παρουσίαση περιεχομένου, στην πράξη, σε δοκιμές και αξιολόγηση. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ακρόαση και η ανάγνωση προηγούνται και υπερβαίνουν την προφορική και γραπτή παραγωγή.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κάνουν συχνή χρήση μη λεκτικών μέσων όπως εικόνες, σχεδιαγράμματα, φωτογραφίες και αφίσες.

Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην ταξική οργάνωση και στον ρόλο του εκπαιδευτικού. Είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν ομάδες που εργάζονται για την προώθηση της επικοινωνίας και της συνεργασίας, θυμόμαστε ότι η τάξη είναι ένα μη φυσικό μαθησιακό περιβάλλον και ο σκοπός των δραστηριοτήτων δεν είναι να ενημερώνει αλλά να αναπτύσσει την ικανότητα επικοινωνίας σχετικά με το περιεχόμενο που διδάσκεται. Ο δάσκαλος οδηγεί, παρακολουθεί, καθοδηγεί την μάθηση , η οποία αποτελεί το κίνητρό του περισσότερο από την ενημέρωση(Marsh., 2015).

Τα 5 βασικότερα μοντέλα για τα οποία έχει γίνει έρευνα και που αποδίδουν στην δίγλωσση εκπαίδευση είναι

1. Πρόγραμμα Εμβύθισης

Αφορά την απευθείας τοποθέτηση μαθητών που δεν μιλούν την γλώσσα της κοινότητας σε τάξεις της κύριας εκπαίδευσης. Σκοπός του προγράμματος είναι η απευθείας ενσωμάτωση των παιδιών στο μαθητικό και κοινωνικό σύστημα.

2. Μεταβατική Δίγλωσση εκπαίδευση

Η μεταβατική δίγλωσση εκπαίδευση παρέχει υποστήριξη στη μητρική γλώσσα, ενώ διδάσκει τον μαθητή συγχρόνως τη γλώσσα της κοινότητας. Αρχικά, ο διδάσκων διδάσκει μαθήματα στη μητρική γλώσσα, ενώ στον μαθητή διδάσκεται η γλώσσα της κοινότητας σαν δεύτερη γλώσσα.

3. Δίγλωσση εκπαίδευση συντήρησης

Σε αυτό τον τρόπο διδασκαλίας οι μαθητές διδάσκονται στην μητρική τους γλώσσα, όπως και στη Μεταβατική Δίγλωσση εκπαίδευση, αλλά συγχρόνως βελτιώνουν τις γνώσεις τους στην μητρική γλώσσα, μέσα από γλωσσικά και πολιτιστικά μαθήματα.

4. Δίγλωσση Εκπαίδευση Κυρίαρχης γλώσσας

Η διδασκαλία γίνεται στην κυρίαρχη γλώσσα και η L2 γλώσσα διδάσκεται ως ένα γλωσσικό αντικείμενο. Σε κάποια ουσιώδη θέματα, μπορεί να υπάρχει εναλλαγή στη χρήση L1 και L2.

5. Αμφίδρομη Δίγλωσση εκπαίδευση

Στην τάξη συνυπάρχουν μαθητές και από την γλωσσική πλειοψηφία και από τη γλωσσική μειονότητα. Η διδασκαλία γίνεται και στις δυο γλώσσες με σκοπό την γλωσσική καλλιέργεια και των δυο ομάδων παιδιών στην γλώσσα της άλλης ομάδας και την πολιτιστική τους προσέγγιση. (Γρίβα και Στάμου, 2014).

Γίνεται αντιληπτό ότι η δίγλωσση διδασκαλία είναι μια φιλοσοφική θέση που υποστηρίζει την κανονική τάξη ως την πρώτη επιλογή εκπαιδευτικής τοποθέτησης για σπουδαστές, ανεξαρτήτου μητρικής γλώσσας. Έτσι, όλοι οι καθηγητές, όχι μόνο εκείνοι των ξένων γλωσσών, είναι πλέον υπεύθυνοι για την εκπαίδευση πολλών περισσότερων μαθητών, με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Ενώ η εκπαιδευτική ευθύνη για την ένταξη σίγουρα ανήκει στους καθηγητές της τάξης, η ευθύνη της ηγεσίας τελικά βαρύνει τους διευθυντές. Οι ηγέτες καλούνται να υποστηρίξουν τη μάθηση των σπουδαστών με πολλούς τρόπους για να αντιμετωπίσουν κρίσιμα προβλήματα πρακτικής και να βελτιώσουν τις γνώσεις τους για την εποικοδομητική εκπαιδευτική ηγεσία. Πράγματι, στην πλειονότητα των εκπαιδευτικών δικαιοδοσιών, οι νομικά υπεύθυνοι για την εκπαιδευτική πρόοδο κάθε μαθητή είναι οι διευθυντές του εκάστοτε σχολείου. Παρά την απόλυτη υπευθυνότητα, η μόνη ουσιαστική επίδραση που μπορούν να ασκήσουν οι διευθυντές στην ένταξη των δίγλωσσων μαθητών είναι έμμεσα. Εκτός από την επικύρωση της φιλοσοφίας σχετικά με την ένταξη και τη διασφάλιση της σωστής εφαρμογής των υπάρχουσών πολιτικών, η κυρίαρχη άμεση εκπαιδευτική επιρροή που ασκούν οι διευθυντές στην ένταξη είναι η διευκόλυνση των ενεργειών των εκπαιδευτικών. Λαμβάνοντας υπόψη τα άφθονα

στοιχεία σχετικά με τις σημαντικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν συνεχώς οι καθηγητές καθώς ο αριθμός των δίγλωσσων μαθητών αυξάνεται και λαμβάνοντας υπόψη την υψηλή θετική επίδραση που μπορούν να έχουν οι διευθυντές στην αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών, είναι καιρός οι ρόλοι των εκπαιδευτικών ηγετών στη ζωή των εκπαιδευτικών που θεσπίζουν την ένταξη σαφώς να επανεξεταστούν. Μόνο με μια τέτοια προσεκτική οριοθέτηση θα μπορέσουν να καλυφθούν οι ανάγκες όχι μόνο των δίγλωσσων μαθητών, με μητρική γλώσσα διαφορετική από αυτή της κοινότητας, αλλά και αυτές των μαθητών που αναζητούν μια πιο ευρεία πρόσβαση στη δίγλωσση εκπαίδευση(Γρίβα και Στάμου, 2014).

3.3 Πρακτικές γραμματισμού των δίγλωσσων μαθητών στο οικογενειακό περιβάλλον

Σε σύγχρονες Δυτικές κοινωνίες, η γονική μέριμνα έχει γίνει πηγή σημαντικού άγχους και αποτελεί το αντικείμενο ενός σημαντικού συνόλου συμβουλών . Τα τελευταία χρόνια είναι όλο και πιο συχνό το φαινόμενο οι δυο γονείς να έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα. Η δίγλωσση παιδική ανατροφή έχει γίνει αντικείμενο έντονης συζήτησης, ειδικά όταν η μία από τις δυο γλώσσες αποτελεί κυρίαρχη γλώσσα για την κοινωνία στην οποία λειτουργεί η οικογένεια. Η δίγλωσση εκπαίδευση στο οικογενειακό περιβάλλον ενισχύεται από την γενική τάση της πολυγλωσσικής εκπαίδευσης, και συχνά μελετάται περισσότερο από την ανάγκη διατήρησης μιας μειονοτικής γλώσσας. Επιπλέον, η επικράτηση των Αγγλικών ως διεθνούς γλώσσας και η ύπαρξη μιας νέας γλωσσικής ιεραρχίας, έχει ενισχύσει ακόμα περισσότερο την πεποίθηση ότι η «διγλωσσία» - ανεξάρτητα από τις συγκεκριμένες γλώσσες - αποτελεί ένα πλεονέκτημα που το δι- ή πολύγλωσσο άτομο έχει πάνω από μονόγλωσσα άτομα. Η ιδέα του «δίγλωσσου πλεονεκτήματος» παρουσιάζει μια σειρά γνωστικών, υγειονομικών, οικονομικών και άλλων προσωπικών ωφελειών που προκύπτουν από την ατομική διγλωσσία (PillerandGerber, 2018).

Μια ιδιαίτερη πρόκληση για την επιτυχία των δίγλωσσων γονικών στόχων συνίσταται το γεγονός ότι σε ή πολλές χώρες η εκπαιδευτική υποστήριξη εκτός του σπιτιού λείπει σε μεγάλο βαθμό σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος, ξεκινώντας από την νηπιακή εκπαίδευση. Όταν η γλωσσική εκπαίδευση είναι γενικά

ένα προσωπικό ζήτημα, οι γονείς όχι μόνο αντιμετωπίζουν το ερώτημα εάν θέλουν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους ως δίγλωσσα, αλλά και πώς να επιτύχουν τους στόχους τους. Για πολλούς μορφωμένους γονείς μεσαίας τάξης αυτό σημαίνει έρευνα και υιοθέτηση συγκεκριμένων στρατηγικών. Οι πιο ευρέως γνωστές δίγλωσσες στρατηγικές γονικής πρακτικής γραμματισμού είναι η προσέγγιση «ενός γονέα, μιας γλώσσας» και η στρατηγική της «μειονοτικής γλώσσας στο σπίτι». Και οι δύο αυτές στρατηγικές βασίζονται σε συγκεκριμένες γλωσσολογικές ιδεολογίες που θεωρούν τη διγλωσσία ως μια μορφή «διπλής μονογλωσσίας». Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και όταν αξιολογείται η διγλωσσία, αυτή η αξιοποίηση μπορεί να βασίζεται σε μονογλωσσικές πεποιθήσεις και μπορεί να επιδιωχθεί μέσω στρατηγικών που συνεχίζουν να ενισχύουν τις μονογλωσσικές ιδεολογίες (Piller and Gerber, 2018).

Στην περίπτωση των παιδιών που αποκτούν ταυτόχρονα δύο γλώσσες, είναι σημαντικό να λαμβάνουν ερεθίσματα από κάθε γλώσσα καθημερινά ή σχεδόν καθημερινά όταν οι γονείς χρησιμοποιούν μια στρατηγική που αφορά και τις δύο γλώσσες. Αν ο στόχος των γονέων είναι απλώς να φέρει το παιδί σε επαφή με μια άλλη γλώσσα, τότε τα καθημερινά ερεθίσματα είναι λιγότερο απαραίτητα. Αν οι γονείς θέλουν το παιδί να χρησιμοποιεί δύο γλώσσες σε καθημερινή βάση, τότε πρέπει να υπάρχουν πολλές επαφές και με τις δύο γλώσσες.. Όσον αφορά τη φύση των ερεθισμάτων, δύο σημεία είναι σημαντικά. Πρώτον, τα ερεθίσματα πρέπει να προέρχονται από την αλληλεπίδραση με ανθρώπους (μιλώντας, παίζοντας ή διαβάζοντας) και όχι μόνο από τα DVD και την τηλεόραση. Τα παιδιά θα αναπτύξουν μια γλώσσα εάν αισθάνονται ότι την χρειάζονται για να επικοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν και με άλλα άτομα εκτός των γονέων. Δεύτερον, θα πρέπει να υπάρχουν περίοδοι που τα παιδιά αλληλεπιδρούν με ανθρώπους που γνωρίζουν μόνο τη μία από τις δυο γλώσσες. Η μεταφορά από την μία στην άλλη γλώσσα είναι φυσιολογική σε ένα δίγλωσσο περιβάλλον αλλά είναι σημαντικό ότι τα δίγλωσσα παιδιά συνειδητοποιούν ότι θα βρεθούν επίσης σε μονογλωσσικές καταστάσεις σε διαφορετικό χρόνο. Τέλος, δεν υπάρχει μέτρο αρκετής έκθεσης σε μία γλώσσα, αλλά αν το παιδί ξεκινά να είναι σαφώς κυρίαρχο στην μία γλώσσα και τείνει να μην καταλαβαίνει ή μιλάει την άλλη, τότε θα πρέπει να γίνουν αλλαγές ώστε να δοθεί , η σχετική σημασία που έχουν οι δύο (ή περισσότερες) γλώσσες στην ζωή του. Πολλοί γονείς, σε αυτήν την περίπτωση προτιμούν την στρατηγική «μια γλώσσα στο σπίτι, συνήθως η γλώσσα της μειονοτικής και η άλλη γλώσσα έξω από το σπίτι». Αυτό

σημαίνει ότι ένας από τους γονείς πρέπει να μιλήσει τη δεύτερη (ή τρίτη) γλώσσα του για τα παιδιά, έτσι ώστε όλοι να χρησιμοποιούν μόνο γλώσσα στο σπίτι. Επιπλέον, η γλώσσα θα πρέπει να ενισχυθεί από άλλους, εκτός από τους γονείς (π.χ. μέλη της οικογένειας, φίλους κ.λπ.), έτσι ώστε να της δοθεί μια σημαντική βάση. Η στρατηγική έχει ένα σαφές πλεονέκτημα δεδομένου ότι η ασθενέστερη γλώσσα (η γλώσσα της μειονότητας) θα λάβει πολύ περισσότερη προσοχή απ'ό,τι εάν μόνο ένας γονέας την χρησιμοποιεί ως μία γονική στρατηγική. Επιπρόσθετα, τα πράγματα θα είναι ξεκάθαρα στο μυαλό του παιδιού: στο σπίτι, η γλώσσα X είναι η γλώσσα του σπιτιού, και έξω από το σπίτι, είναι γλώσσα Y (Grosjean, 2009).

Τι συμβαίνει όμως με τα παιδιά που πρέπει να μάθουν σχετικά σύντομα τη δεύτερη γλώσσα (κυρίαρχη γλώσσα της κοινότητας) για να ενταχθούν στο σχολικό περιβάλλον; Μελέτες έχουν δείξει ότι η επιτυχία του προγράμματος σχολικής παιδείας εξαρτάται συχνά από το περιβάλλον γραμματισμού στο σπίτι. Υπογραμμίζουν ότι είναι πολύ σημαντικό για τα σχολεία και τους δασκάλους να εμπλέκουν τους γονείς στην παιδεία των παιδιών τους στο σχολείο. Πρέπει να γίνεται κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να βοηθήσουν οι γονείς και πώς μπορούν να συμμετάσχουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό μπορεί να σημαίνει μετάφραση πληροφοριών σε άλλες γλώσσες, έτσι ώστε να μπορούν να συμμετέχουν όλες οι πολυγλωσσικές οικογένειες. Πολλοί ερευνητές επεσήμαναν ότι πολλές οικογένειες μεταναστών είναι πρόθυμες να λάβουν μέρος και να δραστηριοποιηθούν στην εκπαίδευση του παιδιού τους, αλλά πολλές φορές οι προσπάθειές τους δεν αναγνωρίζονται ή δεν υποστηρίζονται. (Green, 2006).

Τι είδους γλωσσικές στρατηγικές πρέπει να χρησιμοποιούν οι γονείς; Η καλύτερη απάντηση είναι ότι οι γονείς θα πρέπει να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε στρατηγική προωθεί την έκθεση υψηλής ποιότητας και υψηλής ποσότητας σε κάθε γλώσσα του παιδιού τους. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει δομημένες προσεγγίσεις όπως η χρήση διαφορετικών γλωσσών ως συνάρτηση του προσώπου (γλώσσα ενός ατόμου), τόπος (μία γλώσσα στο σπίτι, μία γλώσσα έξω) ή χρόνος (εναλλασσόμενες ημέρες της εβδομάδας ή πρωινά / απογεύματα). Μερικοί γονείς επιμένουν να μιλούν μόνο μία γλώσσα με το παιδί τους, ακόμη και αν μπορούν να μιλούν την άλλη, για να εξασφαλίσουν την έκθεση σε μια συγκεκριμένη γλώσσα. Άλλες οικογένειες θεωρούν ότι η ευέλικτη χρήση των δύο γλωσσών, χωρίς καθορισμένους κανόνες, οδηγεί σε ισορροπημένη έκθεση και θετικές αλληλεπιδράσεις. Κάθε οικογένεια πρέπει να

εξετάζει την γλωσσική επάρκεια κάθε μέλους της οικογένειας καθώς και τη γλωσσική του προτίμηση, σε συνδυασμό με την κατάσταση της κοινότητας. Οι οικογένειες πρέπει να κάνουν τακτικά μια αντικειμενική εκτίμηση για το αν ακούν πραγματικά το παιδί τους σε καθημερινή βάση (αντί για ό, τι θέλουν το παιδί τους να ακούει) και να εξετάζουν το ενδεχόμενο προσαρμογής της χρήσης της γλώσσας όταν είναι απαραίτητο (Byers-HeinleinandLew-Williams., 2013).

Πολλοί άνθρωποι γνωρίζουν την έννοια της «κρίσιμης περιόδου για την απόκτηση γλωσσών» δηλαδή την ιδέα ότι οι άνθρωποι δεν είναι σε θέση να αποκτήσουν μια νέα γλώσσα μετά από μια ορισμένη ηλικία. Οι ερευνητές διαφωνούν για το αν υπάρχει μια κρίσιμη περίοδος και διαφωνούν για το πότε μπορεί να συμβεί αυτή η κρίσιμη περίοδος - οι προτάσεις κυμαίνονται από την ηλικία των 5 έως 15 ετών. Αντίθετα, η έρευνα σχετικά με τη δίγλωσσία και τη δεύτερη γλώσσα εκμάθησης συγκλίνει δυναμικά σε ένα απλό σημείο εκκίνησης: νωρίτερα είναι καλύτερο. Μπορεί να μην υπάρχει μια απότομη στροφή σε οποιοδήποτε σημείο της ανάπτυξης, αλλά υπάρχει μια βαθμιαία πτώση στις ικανότητες γλωσσικής μάθησης με την ηλικία. Ωστόσο, οι γονείς δεν πρέπει να χάσουν την ελπίδα εάν δεν έχουν εκθέσει τα παιδιά τους σε κάθε γλώσσα από τη γέννηση, καθώς υπάρχουν πολλοί τρόποι δίγλωσσης ανάπτυξης. Σε οικονομικά εύρωστες κοινωνίες είναι συνηθισμένο οι γονείς να επιλέγουν να προσλάβουν δίγλωσσες νταντάδες ή να στέλνουν τα παιδιά σε δίγλωσσο νηπιαγωγείο, προκειμένου να μεγιστοποιήσουν την έκθεση των παιδιών τους σε άλλη γλώσσα. Αυτό μπορεί βεβαίως να οδηγήσει σε αυξημένη δίγλωσση επάρκεια, αλλά είναι σημαντικό να παρέχονται συνεχείς ευκαιρίες για την άσκηση κάθε γλώσσας. Οι προσδοκίες γονέων θα πρέπει να είναι αρκετά χαμηλές εάν τα παιδιά δεν έχουν ευκαιρίες να συνεχίσουν να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν μια γλώσσα μεγαλώνοντας(Byers-HeinleinandLew-Williams., 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΕ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

4.1 Διγλωσσία και σχολική επίδοση

Ο ρόλος της γλώσσας στη διαδικασία μάθησης δημιουργεί μερικά σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τη φύση της διγλωσσίας και τον αντίκτυπο των δίγλωσσων ή δεύτερων γλωσσικών ρυθμίσεων στην ακαδημαϊκή απόδοση των μαθητών. Υπάρχει πολύ μικρή συστηματική έρευνα σε αυτά τα θέματα. Ο όρος σύμφωνα με τον Rueda (2009) αναφέρεται σε άτομα που μπορούν να λειτουργούν σε περισσότερες από μία γλώσσες. Η κατηγορία των δίγλωσσων είναι ευρεία και συμπεριλαμβάνει άτομα που είναι εξελιγμένοι ομιλητές, αναγνώστες και συγγραφείς δύο ή περισσότερων γλωσσών, καθώς και όσοι χρησιμοποιούν περιορισμένη γνώση μιας δεύτερης γλώσσας (L2) για σκοπούς όπως εργασία ή σχολική φοίτηση και ποιος μπορεί να γράψει σε μία μόνο γλώσσα. Λόγω των συνεπειών της μετανάστευσης, εθνικής σύστασης, των παραδόσεων της εξωγαμίας και του εκσυγχρονισμού, ένας βαθμός διγλωσσίας είναι χαρακτηριστικός για τους περισσότερους ανθρώπους στον κόσμο. Η διγλωσσία είναι χαρακτηριστικό όχι μόνο των ατόμων αλλά και των κοινωνιών. Χώρες στις οποίες χρησιμοποιούνται δύο γλώσσες τακτικά ή στις οποίες περισσότερες από μία γλώσσες έχουν επίσημη ιδιότητα ή επαναλαμβανόμενες λειτουργίες μπορούν να ονομάζονται δίγλωσσες (Ikpri end all., 2014).

Δεδομένης της μεγάλης ποικιλίας των δειγμάτων των παιδιών που χρησιμοποιούνται στην έρευνα δίγλωσσης αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι προκύπτουν διαφορές στα ευρήματα. Δείγματα παιδιών περιλαμβάνουν αστικά και αγροτικά σχολεία, διάφορες κοινωνικοοικονομικές τάξεις, διαφορετικές ηλικίες και ποικίλα επίπεδα κινήτρων. Η διεθνής έρευνα περιλαμβάνει ένα μείγμα δίγλωσσων ομάδων: μειονοτικές ομάδες γηγενών γλωσσών, μετανάστες και παιδιά με την πλειονότητα των γλωσσών στην εκπαίδευση των μειονοτικών γλωσσών. Η γενίκευση των αποτελεσμάτων από τη μία ομάδα στην άλλη δεν είναι έγκυρη. Τέτοια παιδιά θα αντιδρούσαν διαφορετικά ίσως σε ένα αφαιρετικό ή προσθετικό περιβάλλον στο σπίτι, στο σχολείο, στην κοινότητα και στο έθνος. Η τεράστια ποικιλία των ατομικών διαφορών και των συνεπειών των ασαφειών καθιστά

τα απλά αποτελέσματα έρευνας ξεκάθαρα ασαφή. Αποτελέσματα σχετικά με την επίδοση των δίγλωσσων μαθητών στο σχολείο, μας δίνουν πληροφορίες για το τι έχει συμβεί μέχρι τώρα, όχι για το τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον. Δεν εγγυώνται ότι τα αποτελέσματα θα είναι σταθερά διαχρονικά, καθώς η εκπαιδευτική πρακτική αλλάζει και αναπτύσσεται συνεχώς (Baker , 2001).

Ένα βασικό εύρημα της σύγχρονης εκπαιδευτικής έρευνας είναι ότι τα παιδιά των μεταναστών αντιμετωπίζουν εκπαιδευτικό μειονέκτημα έναντι των εγγενών συνομηλίκων τους. Η εμμονή των εκπαιδευτικών συστημάτων με τη γλωσσική ομοιογένεια αποτελεί ένα από τα μεγάλα παράδοξα της εποχής μας. Ενώ τα οφέλη της δίγλωσσης εκπαίδευσης έχουν τεκμηριωθεί σε ένα σημαντικό ερευνητικό έργο που εκτείνεται σε αρκετές δεκαετίες, η εφαρμογή των δίγλωσσων προγραμμάτων ήταν σχετικά αργή, μικρής κλίμακας, ασυνεχής και συχνά πολιτικά αμφιλεγόμενη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εξακολουθεί να είναι σημαντική η ακαδημαϊκή παρακολούθηση των δίγλωσσων προγραμμάτων και η διάδοση γνώσεων σχετικά με τα δίγλωσσα προγράμματα (Piller, 2015).

Οι μαθητές αξιολογούνται κάθε χρόνο και οι εκπαιδευτικοί θεωρούνται υπεύθυνοι για τις βαθμολογίες των μαθητών. Οι επικριτές των κρατικών εντολών υποδεικνύουν ότι αυτές οι αυστηρές εκπαιδευτικές γραμμές εμποδίζουν την επιτυχία των μαθητών σε όλο το σχολικό επίτευγμα, διότι οι διάφορες εξετάσεις είναι τώρα η βάση για όλα τα διδακτικά προγράμματα που διδάσκονται. Η γλωσσική ποικιλομορφία και οι υψηλές διαφορές στις ακαδημαϊκές ανάγκες δείχνουν ότι η τυποποιημένη δοκιμή δεν είναι μια καλή πρακτική στην εκπαίδευση. Ο Alphonse Kohn (2011) δηλώνει ότι οι τυποποιημένες δοκιμές έχουν πολλούς περιορισμούς. Γράφει ότι "οι δοκιμές έχουν σχεδιαστεί για να μας δείξουν ποιος νικάει ποιον, όχι τι έμαθαν οι μαθητές ή πόσο καλά δίδαξαν οι δάσκαλοι ". Οι δάσκαλοι λαμβάνουν οδηγίες που πρέπει να ακολουθήσουν και οι μαθητές διδάσκονται να ακολουθούν αυστηρά τα βήματα που περιγράφονται από τους εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές δεν εισέρχονται στο σχολείο με τα ίδια σύνολα "γνώσεων" (συμπεριλαμβανομένων των γλωσσικών δεξιοτήτων) που απαιτούνται για να περάσουν τέτοιες δοκιμασίες, και προφανώς αποτυγχάνουν, αποθαρρύνονται και υπολείπονται ακαδημαϊκά (McCray., 2015).

Έχουν διεξαχθεί αρκετές έρευνες για τη μεταφορά των γλωσσικών δεξιοτήτων από την πρώτη γλώσσα στη δεύτερη. Αυτή η μεταφορά ή κοινή υποκείμενη επάρκεια που

προτείνει ότι οι γλώσσες φαίνεται να λειτουργούν ξεχωριστά στο επίπεδο της επιφάνειας, αλλά κάτω από την επιφάνεια υπάρχουν κοινά σημεία στις δύο γλώσσες. Οι ακαδημαϊκές έννοιες και η γλώσσα που διδάσκεται στην πρωτοβάθμια γλώσσα παρέχουν υποστήριξη στην εκμάθηση ακαδημαϊκού λεξιλογίου στη δεύτερη γλώσσα. Σύμφωνα με τους ερευνητές η διατήρηση της πρωτογενούς γλώσσας ενισχύει τους πνευματικούς και ακαδημαϊκούς πόρους των δίγλωσσων μαθητών. Στον πυρήνα ενός πρόσθετου δίγλωσσου προγράμματος βρίσκεται η διατήρηση, η ανάπτυξη και η ενσωμάτωση της μητρικής γλώσσας του μαθητή σε όλες τις πτυχές της διδασκαλίας και της μάθησης. Ο κύριος σκοπός είναι η προώθηση προγραμμάτων που ενισχύουν την μάθηση στην γλώσσα της κοινωνίας και μια άλλη γλώσσα (συνήθως η γλώσσα του σπιτιού) και στους τέσσερις τομείς : μιλώντας, ακούγοντας, διαβάζοντας και γράφοντας (McCray., 2015).

Υπάρχουν μετρήσιμα οφέλη για τους δίγλωσσους μαθητές. Μελέτες έχουν δείξει ότι τα δίγλωσσα άτομα έχουν ισχυρότερο μυαλό, μεγαλύτερη προσοχή και ικανότητες αλλαγής καθηκόντων, προσαρμόζονται καλύτερα στις περιβαλλοντικές αλλαγές και έχουν λιγότερη γνωστική υποβάθμιση που συνδέεται με τη γήρανση. Επιπλέον, τα δίγλωσσα άτομα τείνουν να είναι πολίτες με ανοιχτούς ορίζοντες που αναπτύσσουν πολυπολιτισμική κατανόηση και είναι σε θέση να διατηρούν ισχυρούς οικογενειακούς και πολιτισμικούς δεσμούς μέσω της επικοινωνίας με τα μέλη της οικογένειας που μιλάνε τη μητρική γλώσσα. Επιπλέον, παρόλο που πολλοί άνθρωποι υιοθετούν σήμερα την άποψη ότι η δυνατότητα επικοινωνίας σε δύο ή περισσότερες γλώσσες είναι πολύτιμη, εξακολουθούν να υπάρχουν άλλοι που δεν βλέπουν τη διγλωσσία ως σημαντικό πλεονέκτημα. Αυτές οι αντιλήψεις βασίζονται συχνά σε απόψεις όπου μετανάστες μαθητές θεωρούνται ως ξένοι που πρέπει να μάθουν να εντάσσονται στη γλώσσα της κοινωνίας. Η καλύτερη αντιμετώπιση αυτής της άποψης είναι η εκπαίδευση και οι συναντήσεις με άτομα από διαφορετικά υπόβαθρα. Συχνά, η γνωριμία με άλλους ανθρώπους από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα απαλλάσσει από τους φόβους και μειώνει τις προκαταλήψεις, επιτρέποντας στους ανθρώπους να επικεντρωθούν αντ' αυτού στις ομοιότητές τους και να δουν ότι όλοι έχουν μια θέση στην κοινωνία μας, ανεξάρτητα από τις διαφορές τους (Sherril , 2018).

4.2 Τα χαρακτηριστικά της Δίγλωσσης εκπαίδευσης

Πριν προχωρήσουμε στα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της δίγλωσσης εκπαίδευσης, θα πρέπει να υπάρχει σαφής ορισμός για το είδος της δίγλωσσης εκπαίδευσης στην οποία αναφερόμαστε καθώς και τις συνέπειές της. Ο όρος δίγλωσση εκπαίδευση χρησιμοποιείται όταν τόσο η μητρική όσο και η στοχευόμενη γλώσσα του μαθητή χρησιμοποιούνται για διδασκαλία. Όταν εισήχθη για πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες η δίγλωσση εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκε για μαθητές περιορισμένης αγγλικής επάρκειας για να τους βοηθήσει να προσαρμοστούν στην κοινότητα που μιλούσε μόνο αγγλικά, διδάσκοντάς τους τα βασικά σχολικά μαθήματα στη μητρική τους γλώσσα, ώστε να εξασφαλίσουν ότι οι μαθητές γνωρίζουν το υλικό πλήρως και είναι σε θέση να συμπορευτούν με τους συμμαθητές τους στις κύριες αγγλικές. Οι μαθητές μπορούν επίσης να αποσυρθούν από τις τάξεις για να λάβουν επιπλέον οδηγίες στη δική τους γλώσσα ενώ μαθαίνουν αγγλικά. Χρησιμοποιώντας τη μητρική γλώσσα των μαθητών για να διδάξουν αγγλικά, οι εκπαιδευτικοί δίνουν μαθήματα και στις δύο γλώσσες, που μπορούν να έχουν θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις στην απόκτηση γλωσσών (UKEssays, 2016).

Το βασικό στοιχείο που επισημάναμε από την αρχή της εργασίας μας είναι ότι *οι κοινωνίες γίνονται όλο και περισσότερο δίγλωσσες*. Η μετανάστευση δημιούργησε ένα χωνευτήρι των κοινωνιών σε όλο τον κόσμο. Πολλά έθνη μπορεί να έχουν μία επίσημη γλώσσα, αλλά υπάρχουν **πολλά** δημογραφικά στοιχεία μέσα σε αυτήν την κοινωνία που μιλούν μια διαφορετική γλώσσα. Στις ΗΠΑ, το βλέπουμε αυτό με τα αγγλικά και τα ισπανικά, αλλά μπορεί να υπάρχουν και γαλλικά, ιταλικά, ιαπωνικά, μανδαρινικά και άλλες γλώσσες που ομιλούνται επίσης. Ο καλύτερος τρόπος να αλληλεπιδράσει κανείς με αυτές τις ομάδες είναι μέσω της εκπαίδευσης (Lombardo, 2015).

Δεν χρειάζεται να αναφέρουμε πόσο σημαντική είναι η εκπαίδευση για την ένταξη των παιδιών των μεταναστών στις κοινωνίες που επιλέγουν να ζήσουν. Ένα παιδί που εκτίθεται σε δύο γλώσσες έχει περισσότερες πιθανότητες να εκφράσει τον εαυτό του, να μάθει και να εκτιμήσει διαφορετικούς πολιτισμούς του κόσμου, διαβάζοντας βιβλία ή αλληλεπιδρώντας με τους ανθρώπους. Μπορεί επίσης να αναπτύξει τη δυνατότητα να αποδίδει διαφορετικές έννοιες στις ίδιες λέξεις και να βελτιώσει την ευελιξία του στη σκέψη. Εάν η εκπαίδευση ξεκινήσει σε νεαρή ηλικία, ένα παιδί

μπορεί εύκολα να κατανοήσει το λεξιλόγιο, τη γραμματική και άλλες αποχρώσεις της μη μητρικής γλώσσας (Heredia, 2015).

Η δίγλωσση εκπαίδευση *αυξάνει το δυναμικό μάθησης ενός ατόμου*. Μόλις ένα άτομο είναι σε θέση να μάθει μια δεύτερη γλώσσα, γίνεται ευκολότερο να μάθει πολλά άλλα πράγματα. Οι μαθηματικές έννοιες γίνονται λιγότερο δύσκολες. Επιτρέπει ακόμη στους μαθητές να γίνουν καλύτεροι στη διαχείριση πολλαπλών εργασιών, επειδή το μυαλό τους έχει εκπαιδευτεί από την αρχή για να εξετάζει τις πολλαπλές δυνατότητες ταυτόχρονα και να μετατοπίζει εσωτερικά τα σημεία εστίασής τους (Lombardo, 2015).

Αυτό που κάνει τους ανθρώπους διαφορετικούς είναι αυτό που κάνει τους ανθρώπους πιο ισχυρούς. Η ικανότητα αλληλεπίδρασης με διαφορετικούς πολιτισμούς επιτρέπει στους σημερινούς μαθητές να έχουν περισσότερες ευκαιρίες μάθησης. Η ανθρώπινη ύπαρξη είναι κάτι περισσότερο από αυτό που ο κυρίαρχος πολιτισμός και η γλώσσα έχει να προσφέρει. Με την έκθεση αυτή, οι σπουδαστές μαθαίνουν στην πραγματικότητα περισσότερο ενώ αντιμετωπίζουν χαμηλότερα επίπεδα άγχους επειδή υπάρχει λιγότερος φόβος σχετικά με τις άγνωστες πτυχές μιας ξένης κουλτούρας (Lombardo, 2015).

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, *τα άτομα που λαμβάνουν δίγλωσση εκπαίδευση αναπτύσσουν ισχυρότερη μνήμη*. Μια ισχυρή μνήμη εξαρτάται από την υγεία και τη ζωτικότητα του εγκεφάλου. Είναι πολύτιμη, όχι μόνο για τους μαθητές και τους σπουδαστές αλλά και τους επαγγελματίες. Όχι μόνο βοηθάει τους ανθρώπους μαθησιακά αλλά τους επιτρέπει να επικεντρωθούν στις βασικές καθημερινές δραστηριότητες. Η ζωή μας βασίζεται βασικά στη μνήμη. Τα συναισθήματα, οι εμπειρίες μας, οι μνήμες αποτελούν το θεμέλιο της ημέρας μας (Heredia, 2015).

Όταν η δίγλωσση εκπαίδευση είναι θέμα ακαδημαϊκής επιλογής (πολλοί γονείς επιλέγουν δίγλωσσα σχολεία για τα παιδιά του), συχνά συμβαίνει γιατί *παρέχει στους σπουδαστές περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης*. Ο κόσμος γρήγορα γίνεται ένα πολύ μικρό μέρος. Οι άνθρωποι μπορούν να μετακινούνται σε μεγάλες αποστάσεις, να έρθουν σε επαφή με νέους πολιτισμούς και να διερευνήσουν περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης από ποτέ. Με τη δίγλωσση εκπαίδευση, οι σημερινοί φοιτητές μπορούν να διερευνήσουν τις ευκαιρίες του αύριο σε πολλαπλές τοποθεσίες, καθώς η διπλή γλωσσική τους ικανότητα είναι μια επιζητούμενη δεξιότητα. Εάν ένας εργαζόμενος

μπορεί να προσεγγίσει τις προοπτικές σε πολλές γλώσσες, η ευελιξία αυτή του επιτρέπει να είναι πιο παραγωγικός και ενδεχομένως να αποκομίσει και περισσότερα προσωπικά κέρδη (Lombardo, 2015).

Τέλος, η επίτευξη ενός σχολείου χωρίς αποκλεισμούς υπερβαίνει τη λήψη μέτρων κατά του σχολικού εκφοβισμού, ή την παροχή κατάρτισης για την ποικιλομορφία των μαθητών στο προσωπικό. *Είναι κάτι περισσότερο από την ανάπτυξη μιας δήλωσης αξίας.* Ένα σχολείο χωρίς αποκλεισμούς απαιτεί μετατόπιση των στάσεων όλων των ενδιαφερομένων καθώς και ανάπτυξη και χρήση πολιτικών και πρακτικών που ενισχύουν συμπεριφορά χωρίς αποκλεισμούς. Βασίζεται στη φιλοσοφία ότι ολόκληρο το σχολείο συμμετέχει στην ευθύνη για την ένταξη. Αυτό απαιτεί την οργανωμένη συμμετοχή και αλληλοστήριξη της ηγεσίας, των εκπαιδευτικών, της κοινωνίας, των οικογενειών και των παιδιών της μειονότητας και αυτών που μιλούν την κυρίαρχη γλώσσα και φυσικά της πολιτείας. Απαιτείται δηλαδή η δημιουργία ενός σχολείου στο οποίο όλοι αισθάνονται ότι ανήκουν σε αυτό και αντιλαμβάνονται την ανάγκη να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους και να συμβάλουν στη ζωή του σχολείου. (New Brunswick Association for Community Living, 2015).

4.3 Διεθνή παραδείγματα δίγλωσσης εκπαίδευσης

Τα δίγλωσσα εκπαιδευτικά προγράμματα δημιουργούνται έτσι ώστε οι μαθητές να μπορούν είτε να διατηρούν τις δικές τους κουλτούρες, ταυτότητες, κληρονομίες και γλώσσες, είτε να εξερευνήσουν νέες. Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν το ερώτημα πώς να αφομοιώνουν καλύτερα τους μαθητές που δεν μιλούν τη μητρική γλώσσα στην τάξη. Δύο είναι οι κύριοι στόχοι της δίγλωσσης εκπαίδευσης. Πρώτον, η ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλώσσας και της σχολικής επιτυχίας και δεύτερον και σημαντικό ζήτημα είναι η γλώσσα της κληρονομιάς. Προκειμένου να προωθηθεί η ποικιλομορφία, είναι σημαντικό να αναγνωριστούν οι διαφορές των ανθρώπων και να διευκολυνθεί η ικανότητα διατήρησης της αξιοπρέπειάς τους και του πνεύματος, επιτρέποντας παράλληλα την ανάπτυξη των σημερινών και μελλοντικών μορφών γλωσσικών προγραμμάτων (NewWorldEncyclopedia, 2016).

Μπορούμε να αναφέρουμε κάποια παραδείγματα χωρών, όπου έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για την εισαγωγή της δίγλωσσης εκπαίδευσης στα σχολεία.

Στην Αυστραλία υπάρχουν ορισμένα σχολεία με δίγλωσσα προγράμματα τα οποία απευθύνονται σε παιδιά που μιλούν μητρικές γλώσσες διαφορετικές από την Αγγλική. Τα προγράμματα αυτά αρχίζουν τώρα να επωφελούνται από περισσότερη κρατική στήριξη. (NewWorldEncyclopedia, 2016).

Στον Καναδά, η εκπαίδευση είναι υπό την επαρχιακή δικαιοδοσία, δηλαδή κάθε επαρχία είναι υπεύθυνη για τα δικά της σχολεία. Ωστόσο, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ήταν ισχυρός υποστηρικτής της καθιέρωσης του Καναδά ως δίγλωσσης χώρας και βοήθησε να πρωτοπορήσει στα γαλλικά προγράμματα εμβύθισης στα δημόσια εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον Καναδά. (NewWorldEncyclopedia, 2016).

Στα περισσότερα κράτη της Ευρωπαϊκής ένωσης έχουν δημιουργηθεί Ευρωπαϊκά Σχολεία που έχουν εκπαιδέσει κατάλληλα το εκπαιδευτικό τους προσωπικό ώστε να βοηθούν τους μαθητές τους να διατηρήσουν τη μητρική τους γλώσσα και ταυτόχρονα να προωθήσουν το ευρωπαϊκό πνεύμα (μεταξύ άλλων) διδασκαλίας τουλάχιστον δύο άλλων Ευρωπαϊκών γλωσσών. (NewWorldEncyclopedia, 2016).

Η δίγλωσση εκπαίδευση στις Ηνωμένες Πολιτείες επικεντρώνεται στους μαθητές της αγγλικής γλώσσας. Στις 50 πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών, οι υποστηρικτές της δίγλωσσης πρακτικής υποστηρίζουν ότι όχι μόνο αυτά τα προγράμματα θα βοηθήσουν τα μη-αγγλόφωνα παιδιά με τους συνομηλικούς τους στα μαθηματικά, τις επιστήμες και τις κοινωνικές σπουδές, αλλά θα τους κάνουν και άριστους ομιλητές της Αγγλικής γλώσσας (NewWorldEncyclopedia, 2016).

Η Ελβετία αναφέρεται συχνά ως μια επιτυχημένη ιστορία για τη διαχείριση της γλωσσικής και πολιτισμικής πολυμορφίας της. (Kuźelewska, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται η Μεθοδολογία έρευνας που θα χρησιμοποιηθεί στην μελέτη. Η Μεθοδολογία έρευνας χωρίζεται στους τομείς: α) Στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα, β) Συμμετέχοντες, γ) Σχεδιασμός έρευνας, δ) Σχέδιο ερωτήσεων, και ε) Ανάλυση δεδομένων

5.1 Αιτιολόγηση και στοχοθεσία της

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα δέχεται πρόσφυγες και οικονομικούς μετανάστες από απομακρυσμένες χώρες και γλώσσες για τις οποίες δεν υπάρχει η κατάλληλη γνώση και υποδομή. Πλέον, δεν αντιμετωπίζουμε μόνο το θέμα εκπαίδευσης παιδιών που μεταναστεύουν εδώ με τους γονείς τους, αλλά και παιδιών που γεννιούνται εδώ από γονείς που μιλούν μία ή περισσότερες μειονοτικές γλώσσες. Μέχρι σήμερα, οι μόνες οργανωμένες εκπαιδευτικές δομές δίγλωσσης εκπαίδευσης στο δημόσιο τομέα ήταν τα μειονοτικά σχολεία της Δ. Θράκης, και ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργεί μέσω της μονογλωσσικής εκπαίδευσης. Καθώς τα παιδιά έρχονται συνήθως σε επαφή για πρώτη φορά με την ελληνική γλώσσα στους παιδικούς σταθμούς ή στα νηπιαγωγεία της χώρας, πρέπει να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες ένταξης της διγλωσσικής εκπαίδευσης από την προσχολική ακόμα ηλικία (Εκπαιδευτικό Ιστολόγιο, 2017).

Στην Ελλάδα υπάρχει επίσης ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών από χώρες της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης, των Βαλκανίων της Ασίας, της Αφρικής, της Κίνας, γεγονός που καθιστά σχεδόν αδύνατη τη διδασκαλία τόσων πολλών γλωσσών, στα πλαίσια της βασικής εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται συχνά να χρησιμοποιήσουν εξωδιδασκτικές πρακτικές για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα και να ενισχύσουν την μάθηση.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά που προσπαθούν να ενταχθούν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι ο βαθμός ανάπτυξης της μητρικής τους γλώσσας καθώς και το επίπεδο γραμματισμού των γονέων τους. Τα παιδιά αυτά συχνά αγωνίζονται να κατακτήσουν και την ελληνική και την μητρική τους γλώσσα,

χωρίς να έχουν ικανότητες γραφής και ανάγνωσης σε καμία από τις δύο. Το αποτέλεσμα είναι συχνά χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Η μεγάλη ανομοιογένεια των γλωσσών, σε βαθμό γραμματισμού αλλά και δυνατότητας συμμετοχής των γονέων, μεταφέρεται μέσα στην τάξη, όπου ο εκπαιδευτικός δεν είναι ενημερωμένος για τις κατάλληλες εκπαιδευτικές πρακτικές. Η ανάγκη εξατομικευμένων πρακτικών διδασκαλίας, απαιτεί όχι μόνο την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αλλά και την διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού υλικού (Τσακάλου, 2017).

Επίσης είναι συχνό φαινόμενο μαθητές μειονοτήτων να εντάσσονται σε μικρότερη τάξη από την αντίστοιχη της ηλικίας τους, καθώς δεν καταφέρνουν να παρακολουθήσουν τους συνομήλικους συμμαθητές τους. Σε έρευνα που έγινε στο Βόλο, κυρίως σε παιδιά με μητρική γλώσσα την Αλβανική, παρατηρήθηκε ότι πολλά παιδιά ένιωθαν ντροπή να χρησιμοποιούν την μητρική τους γλώσσα. Σε πολλές περιπτώσεις αρνούνταν να την χρησιμοποιήσουν ακόμα και στο σπίτι, παρά τις αντίθετες συμβουλές των δασκάλων. Εδώ παίζει μεγάλο ρόλο η συμπεριφορά των γηγενών μαθητών και της κοινωνίας. Οι περισσότεροι μαθητές ανέφεραν ότι οι εκπαιδευτικοί τους αντιμετωπίζουν ισάξια με τους γηγενείς και εργάζονται προς την ομαλή ένταξή τους. Είναι σημαντικό οι μαθητές να εκφράζουν περηφάνια για την καταγωγή τους και να αντιμετωπίζουν την μητρική τους γλώσσα σαν μέρος της εκπαιδευτικής τους πραγματικότητας (Μερτίρη, 2011).

Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό να μελετήσει την συμπεριφορά δίγλωσσων παιδιών όσον αφορά στην επιλογή γλωσσών, στη στάση τους απέναντι στη γλώσσα της χώρας καταγωγής και διαμονής καθώς επίσης και να περιγράψει τη στάση και αντιμετώπιση των συμμαθητών τους απέναντι σε αυτούς. Δευτερεύοντες στόχοι είναι να μελετηθούν στοιχεία ως προς την σχολική επίδοση των μαθητών καθώς επίσης και οι προσωπικές αναζητήσεις τους για το μέλλον.

Γενικότερα, η παρούσα έρευνα, επιχειρεί να συνεισφέρει στην προσπάθεια που καταβάλλεται για τη διαμόρφωση ταυτότητας των μαθητών, σε σχέση με τη χώρα που ζουν και τη χώρα καταγωγής τους, μέσα από τη γλώσσα.

5.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Με βάση τους βασικούς ερευνητικούς στόχους τίθενται τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Πως προσδιορίζουν οι δίγλωσσοι μαθητές τις δύο γλώσσες;
- Πως προσδιορίζουν οι δίγλωσσοι μαθητές τις δύο ταυτότητες;
- Ποια η στάση των συμμαθητών στους δίγλωσσους μαθητές;

5.3 Το Δείγμα

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι 8 παιδιά ελληνικού δημοτικού σχολείου τα οποία έχουν γονείς ξένης καταγωγής. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα έλαβε χώρα σε σχολείο της Ανατολικής Θεσσαλονίκης. Το συγκεκριμένο σχολείο επιλέχθηκε λόγω της πολυπολιτισμικότητας του μαθητικού δυναμικού και της διευκόλυνσης που παρέχονταν από τη διεύθυνση του σχολείου για τη διεξαγωγή της έρευνας.

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των παιδιών αυτών, τα οποία είναι το φύλο τους, η ηλικία τους, ο τόπος καταγωγή τους και ο τόπος γεννήσεώς τους. Όσον αφορά το φύλο των μαθητών, 6 παιδιά ήταν κορίτσια και 2 αγόρια. Σχετικά με τις ηλικίες των μαθητών, 4 ήταν 8-10 ετών, 3 ήταν 10-12 και 1 παιδί ήταν 7 ετών. Επίσης, η καταγωγή των 5 παιδιών ήταν από την Αλβανία, των 2 παιδιών από την Κίνα και του ενός από την Αρμενία. Τέλος, τα 4 παιδιά γεννήθηκαν στην Ελλάδα, τα 2 στην Κίνα και τα άλλα 2 στην Αλβανία.

Πίνακας 1. *Δημογραφικά χαρακτηριστικά*

Δημογραφικά στοιχεία	Κατηγορίες	N
Ηλικία	8-10	4
	10-12	3
	7	1
Φύλο	Κορίτσι	6
	Αγόρι	2
Καταγωγή	Αλβανία	5
	Κίνα	2
	Αρμενία	1
	Ελλάδα	4
Τόπος γεννήσεως	Κίνα	2
	Αλβανία	2

5.4 Η μέθοδος

Η μέθοδος έρευνας που χρησιμοποιείται είναι ποιοτική και ποσοτική. Οι ποιοτικές έρευνες έχουν ως στόχο να περιγράψουν, να αναλύσουν, να ερμηνεύσουν και να κατανοήσουν κοινωνικά φαινόμενα απαντώντας κυρίως στα ερωτήματα «πώς» και «γιατί» (Ιωσηφίδης, 2001). Τα φαινόμενα συνήθως περιγράφονται ποιοτικά και έπειτα στις ποσοτικές έρευνες διερευνώνται συσχετίσεις. Οι δύο τύποι μεθόδων δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ρουτίνα αλλά στόχος είναι να μας βοηθήσουν να σκεφτούμε (από μόνοι μας), για να απαντήσουμε στην πολυπλοκότητα των προβλημάτων (Μορέν, 2001, σελ.39). Η φύση του προβλήματος που ερευνάται καθορίζει τον τύπο μεθόδου που θα εφαρμοστεί. Οι ποιοτικές έρευνες διεξάγονται συνήθως μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήθηκε ο τύπος της ποιοτικής έρευνας με χρήση ημιδομημένων ατομικών συνεντεύξεων. Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας πραγματοποιήθηκε ατομική συνέντευξη, προκειμένου να διερευνηθούν σε βάθος οι απόψεις των ερωτηθέντων και παράλληλα να αναπτυχθεί διαπροσωπική σχέση μεταξύ ερευνητή και μαθητών έτσι ώστε να μπορέσει να υπάρξει εμπιστοσύνη από πλευράς των τελευταίων για αξιόπιστα αποτελέσματα. Οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν, απομαγνητοφωνήθηκαν, καταγράφηκαν και είχαν διάρκεια 10-20 λεπτά η κάθε μία.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το δείγμα (8 μαθητές-τριες) έχει τον περιορισμό του ως προς τον αριθμό των συμμετεχόντων σε σχέση με τις ημιδομημένες συνεντεύξεις. Η τεχνική των συνεντεύξεων έχει δεχθεί πολλές κριτικές για την “εκυρότητα των στοιχείων” (Lansing, Ginsberg and Braaten, 1961). Όταν όμως, η μέτρηση της συνέντευξης συγκρίνεται με κάποια άλλη μέτρηση που έχει ήδη αποδειχθεί έγκυρη, τότε μιλούμε για “συγκλίνουσα εγκυρότητα”. Στην παρούσα εργασία η έρευνά μας συγκρίνεται με προηγούμενες έρευνες που συμφωνούν με το θέμα μας και τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Τέλος, θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι η έρευνά μας θα μπορούσε να αποτελέσει μελέτη περίπτωσης καθώς πραγματοποιείται σε μία σχολική μονάδα και αφορά μαθητές-τριες με γονείς ξένης καταγωγής που ομιλούν δύο γλώσσες. Ωστόσο, τα χαρακτηριστικά διαφέρουν ως προς τον τρόπο συλλογής και καταγραφής των στοιχείων, καθώς και όλη η διαδικασία.

Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν απόλυτα δομημένες αλλά ούτε και καθοδηγητικές προκειμένου οι συμμετέχοντες να εκφράσουν ελεύθερα την άποψή τους και να μην δημιουργηθούν προκαθορισμένες απαντήσεις, χαρακτηριστικό που συναντάται σε ποσοτικές και όχι σε ποιοτικές έρευνες. Οι συμμετέχοντες εξέφρασαν αυθόρμητα την γνώμη τους, δεν περιορίστηκαν, ούτε κατευθύνθηκαν από την ερευνήτρια ή κάποιον εξωτερικό ή εσωτερικό παράγοντα. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ακόμη ότι η ερευνήτρια προσπάθησε να συνομιλήσει με τους μαθητές σε ώρες που δεν πραγματοποιούνταν μαθήματα της αρεσκείας τους (γυμναστική, εικαστικά, μουσική, θεατρική αγωγή)ούτως ώστε να μην αποσπάται η προσοχή τους από τη συζήτηση και οι απαντήσεις τους να μην είναι βεβιασμένες. Το σχέδιο συνέντευξης αποτελούνταν από 17 ερωτήσεις χωρισμένο σε 5 στάδια που ήταν α)Επιλογή γλωσσών και δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού, β)Στάση απέναντι στην γλώσσα/κουλτούρα της χώρας καταγωγής, γ)Σχολική επίδοση, δ)Συνεργασία με τους συμμαθητές και ε) Αναζητήσεις για το μέλλον.

5.5 Θεματικοί Άξονες

Οι συνεντεύξεις των 8 συμμετεχόντων απομαγνητοφωνήθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν μέσω θεματικής ποιοτικής ανάλυσης. Μονάδα ανάλυσης ήταν το θέμα. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν 5 θεματικοί άξονες και υπολογίστηκε η συχνότητα και τα ποσοστά των απαντήσεων των συμμετεχόντων για τις κατηγορίες του κάθε θεματικού άξονα.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τους άξονες ερωτήσεων και τις ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε αυτούς. Δημιουργήθηκαν 5 άξονες που αντιστοιχούν σε 17 ερωτήσεις των ημιδομημένων συνεντεύξεων.

Ο 1^{ος} άξονας ερωτήσεων ονομάστηκε **Επιλογή γλωσσών και δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού** και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις: 1.«Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι με την οικογένεια σου;», 2.«Σε ποια γλώσσα διαβάζετε στο σπίτι βιβλία;», 3.«Σε ποια γλώσσα βλέπετε τηλεόραση στο σπίτι και τι παρακολουθείτε;», 4.«Τι είδος μουσική ακούς και σε ποια γλώσσα;», 5.«Μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις

στη γλώσσα καταγωγής των γονιών σου;», 6. «Πόσες γλώσσες μιλάτε οικογενειακά;»

Ο 2^{ος} άξονας ερωτήσεων ονομάστηκε **Στάση απέναντι στην γλώσσα/κουλτούρα της χώρας καταγωγής** και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις: 7.«Αν γνωρίζεις ήθη και έθιμα από τη χώρα καταγωγής σου, θέλεις να αναφέρεις κάποιον;», 8.«Γνωρίζεις ιστορίες και παιχνίδια από τη χώρα καταγωγής των γονιών σου;», 9.«Επισκέπτεσαι τη χώρα καταγωγής των γονιών σου;»

Ο 3^{ος} άξονας ερωτήσεων ονομάστηκε **Σχολική επίδοση** και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις: 10.«Ποια μαθήματα σου αρέσουν, και αν δυσκολεύεσαι σε κάποιο τι κάνεις για να ξεπεράσεις τις δυσκολίες;», 11.«Όταν αντιμετωπίζεις κάποια δυσκολία με τα μαθήματά σου, σου προσφέρει κάποιος βοήθεια;», 12.«Θα ήθελες να υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο, ώστε να μάθεις την γλώσσα της χώρας καταγωγής των γονιών σου;».

Ο 4^{ος} άξονας ερωτήσεων ονομάστηκε **Συνεργασία με τους συμμαθητές** και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις: 13.«Έχεις συνεργαστεί σε κάποιο μάθημα με τους συμμαθητές σου;», 14.«Παρατήρησες κάποια διαφορετική συμπεριφορά από τους συμμαθητές σου, επειδή κάποιος από τους γονείς σου κατάγεται από άλλη χώρα;».

Ο 5^{ος} άξονας ερωτήσεων ονομάστηκε **Αναζητήσεις για το μέλλον** και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις: 15.«Πού θα ήθελες να μείνεις στο μέλλον;», 16.«Πού και τι θα ήθελες να σπουδάσεις;», 17.«Πώς βλέπεις τους νεομετανάστες;».

Πίνακας 2.«Αξονες ερωτήσεων και ερωτήσεις»

Αξονες ερωτήσεων	Ερωτήσεις
Επιλογή γλωσσών και δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού	1)Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι με την οικογένεια σου; 2)Σε ποια γλώσσα διαβάζετε στο σπίτι βιβλία; 3)Σε ποια γλώσσα βλέπετε τηλεόραση στο σπίτι; 4)Σε ποια γλώσσα ακούς μουσική; 5)Μπορείς να γράφεις και να διαβάσεις στη γλώσσα καταγωγής των γονιών σου; 6)Πόσες γλώσσες μιλάτε οικογενειακώς;
Στάση απέναντι στην γλώσσα/κουλτούρα της χώρας καταγωγής	7)Αν γνωρίζεις ήθη και έθιμα από τη χώρα καταγωγής σου, θέλεις να αναφέρεις κάποιο; 8)Γνωρίζεις ιστορίες και παιχνίδια από τη χώρα καταγωγής των γονιών σου; 9)Επισκέπτεσαι τη χώρα καταγωγής των γονιών σου;
Σχολική επίδοση	10)Ποια μαθήματα σου αρέσουν, και αν δυσκολεύεσαι σε κάποιο τι κάνεις για να ξεπεράσεις τις δυσκολίες; 11)Όταν αντιμετωπίζεις κάποια δυσκολία με τα μαθήματά σου, σου προσφέρει κάποιος βοήθεια; 12)Θα ήθελες να υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο, ώστε να μάθεις την γλώσσα της χώρας καταγωγής των γονιών σου;
Συνεργασία με τους συμμαθητές	13)Έχεις συνεργαστεί σε κάποιο μάθημα με τους συμμαθητές σου; 14)Παρατήρησες κάποια διαφορετική συμπεριφορά από τους συμμαθητές σου, επειδή κάποιος από τους γονείς σου κατάγεται από άλλη χώρα;
Αναζητήσεις για το μέλλον	15)Πού θα ήθελες να μείνεις στο μέλλον; 16)Πού και τι θα ήθελες να σπουδάσεις; 17)Πώς βλέπεις τους νεομετανάστες;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Επιλογή γλωσσών και δίγλωσσες πρακτικές γραμματισμού

Στον Πίνακα 3 παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν τη γλώσσα ομιλίας και τη γλώσσα διαβάσματος εντός σπιτιού, καθώς και αν τα παιδιά διαβάζουν και γράφουν στη γλώσσα της καταγωγής τους. Η πλειοψηφία των παιδιών απάντησε πως ομιλεί πάνω από 2 γλώσσες εντός σπιτιού «...και αλβανικά και ελληνικά.», «...και ελληνικά και αλβανικά... Μας βολεύουν και τα 2» με τα 4 παιδιά να μιλούν αλβανικά και ελληνικά, το 1 μόνον αλβανικά τα 2 μόνον κινέζικα «... Κινέζικα; ...Ναι», και το 1 ελληνικά και αρμένικα «...τα αρμένικα». Όσον αφορά στη γλώσσα που διαβάζουν μέσα στο σπίτι εκτός των μαθημάτων τους, τα 4 απάντησαν μόνο στα ελληνικά «...Ναι, διαβάζουμε... Στα ελληνικά.», το 1 στα ελληνικά και τα αλβανικά, «...αλβανικά και ελληνικά», τα 2 στα κινέζικα « Και ελληνικά και κινέζικα.» και το 1 στα ελληνικά και τα αρμένικα, «...Ναι, και αρμένικα και ελληνικά». Τέλος, τα 6 παιδιά απάντησαν θετικά στο γεγονός πως ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν στη γλώσσα καταγωγής των γονιών τους, «...Ναι, γνωρίζω και να διαβάζω και να γράφω» σε αντίθεση με τα άλλα 2 (αλβανικά) τα οποία δεν ξέρουν και όταν ρωτήθηκαν απάντησαν «...Όχι».

Πίνακας 3.Γλώσσα ομιλίας, διαβάσματος εντός σπιτιού και γλώσσα διαβάσματος-γραφίματος καταγωγής

Γλώσσα ομιλίας		Γλώσσα διαβάσματος		Γλώσσα διαβάσματος-γραφίματος καταγωγής	
Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N
ελληνικά – αλβανικά	4	Ελληνικά	4	Ναι	6
αλβανικά	1	αλβανικά – ελληνικά	1	Όχι	2
Κινέζικα	2	Κινέζικα	2		
αρμένικα	1	αρμένικα-ελληνικά	1		

Στον Πίνακα 4 παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν στη γλώσσα παρακολούθησης τηλεόρασης-H/Y, στη γλώσσα των τραγουδιών που ακούνε και στον αριθμό ομιλούμενων γλωσσών εντός των σπιτιών τους. Τα 5 παιδιά παρακολουθούν τηλεόραση-H/Y στα ελληνικά, «...Μ' αρέσει από Nickelodeon «ο Μπομπ σφουγγαράκης», στον ALPHA το «σόι σου» και στο ΣΚΑΙ το «survivor», τα 2 παρακολουθούν τηλεόραση και H/Y στα κινέζικα «Εεε..... Τηλεόραση μόνο Κινέζικα», το και το 1 στα αρμένικα, «... Και στα αρμένικα το Αρμένια TV». Ακόμη, όλα τα παιδιά ακούν μουσική στα ελληνικά, «...Ακούω και αγγλικά και ελληνικά». «...Ακούω και αγγλικά και ελληνικά». Τα 4 παιδιά ακούν μουσική και στα αγγλικά και τα αλβανικά, «... Ναι, μουσική ακούμε. αλβανική, η μαμά μου της αρέσει...», «...Ακούω και αγγλικά και ελληνικά», τα 2 και στα κινέζικα, «Εεε, λίγο αγγλικά, λίγο κινέζικα» και το 1 και στα αρμένικα «...και ελληνικά ακούω καμιά φορά και αρμένικα». Τέλος, 7 παιδιά μιλούν 2 γλώσσες εντός σπιτιού, «...Εεε, 2» και ένα μιλάει 3 γλώσσες, «...Τρία».

Πίνακας 4.Γλώσσα παρακολούθησης τηλεόρασης-Η/Υ, γλώσσα μουσικής και αριθμός ομιλούμενων γλωσσών εντός σπιτιού

Γλώσσα παρακολούθησης τηλεόρασης-Η/Υ		Γλώσσα μουσικής		Αριθμός ομιλούμενων γλωσσών εντός σπιτιού	
Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N
Ελληνικά	5	Ελληνικά	8	2	7
Κινεζικά	2	αγγλικά-αλβανικά-ελληνικά	4	3	1
Αρμένικα	1	κινέζικα-ελληνικά-αγγλικά	2		
		αρμένικα-ελληνικά	1		

6.2 Στάση απέναντι στη γλώσσα/κουλτούρα της χώρας καταγωγής

Στον Πίνακα 5 παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν στη στάση-γνώσεις των παιδιών απέναντι στη γλώσσα/κουλτούρα και τη συχνότητα επίσκεψης αυτών στη χώρα καταγωγής τους. Αναφορικά με τα ήθη και τα έθιμα των χωρών καταγωγής των παιδιών τα 5 δεν γνώριζαν κανένα, «... Όχι, δεν γνωρίζω τίποτα», το 1 ήξερε τη γιορτή της Άνοιξης στην Αλβανία, «...Η γιορτή της άνοιξης», 1 ακόμα τη Γενοκτονία της Αρμενίας, «...Ναι, τη Γενοκτονία γνωρίζω 1915, 24 Απριλίου, που μαζεύονται όλοι σε ένα μέρος, με μία φλόγα στη μέση με πολλά ... γύρω γύρω, που δε σβήνει ποτέ..» και 1 παιδί το μασκάρωμα την νύχτα στην Αλβανία, «...Εμείς αντί για κάλαντα, βγαίνουμε ξέρω 'γω μασκαρεμένοι τις νύχτες και πάμε σε σπίτια..». Ακόμα, 5 παιδιά δεν γνώριζαν κάποιο παιχνίδι ή ιστορία από τον τόπο καταγωγή τους, «...Δεν έχω δει ποτέ...» ,1 ήξερε για ένα παιχνίδι με ξυλάκι και το μπαλονάκι, «...Απλά το έχω δει και μου το έχουν εξηγήσει. Είναι κάτι που είναι σαν ξυλάκι με ένα μπαλονάκι που το άναβαν και έπεφτε κάτω.. κάτι τέτοιο... Είναι παιχνίδι που έπαιζαν οι γονείς μου παλιά, αλλά δε ξέρω τι ακριβώς είναι γιατί γενικά δεν αναφέρουν τα παλιά τους τα χρόνια.», 1 άλλο για μαριονέτες, «...Ναι, μου έχει αγοράσει η θεία μου μία σαν μαριονέτα και κάνουμε 'θες να παίξουμε; '.... 'ναι'.. και

κάνουμε αστεία ο ένας στον άλλον και γελάμε πολύ, είναι σαν κούκλα.. το έχουμε κάνει και με κάλτσα.. έχουμε ζωγραφίσει και ματάκια» και 1 άλλο για ένα παιχνίδι περίπου όπως παίζεται το πέτρα-ψαλίδι-χαρτί σε συνδυασμό με σπαγγάτο, «...Ε.. κάνουμε έτσι το πόδι, ένα μπροστά, ένα από πίσω και παίζουμε πέτρα-ψαλίδι-χαρτί και ποιο νίκησε.. από πίσω το ένα πόδι και το άλλο μπροστά... Ναι και μετά όποιος νικήσει από πίσω το πόδι και μετά πάλι ανοίγει.. σαν το σπαγγάτο.. Και όποιος άμα τελείωσε και δεν μπορεί γιατί είναι μακριά, έχασε». Τέλος, η συχνότητα των επισκέψεων στη χώρα καταγωγής των 6 παιδιών είναι μικρή, «...Όχι κάθε χρόνο... Εεε, π.χ. κάθε καλοκαίρι όταν ας πούμε στο τέλος του καλοκαιριού.. ή στην αρχή του Αυγούστου ή στο τέλος.. Τότε που είναι τα γενέθλια μου» και των 2 παιδιών μεγάλη, «...Όταν δεν έχω σχολείο πάω μερικές φορές.. Κανά σαββατοκύριακο... Έχουμε πάει μερικές φορές, καλοκαίρι έτσι.. Χειμώνα, πάμε...».

Πίνακας 5. *Ηθη και έθιμα καταγωγής, ιστορίες και παιχνίδια καταγωγής και συχνότητα επισκέψεων τόπου καταγωγής*

Ήθη και έθιμα καταγωγής		Ιστορίες και παιχνίδια καταγωγής		Συχνότητα επισκέψεων	
Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N
Δεν γνωρίζω	5	Δεν γνωρίζω	5	Μικρή	6
Γιορτή Άνοιξης	1	Ευλάκι-μπαλονάκι	1	Μεγάλη	2
Γενοκτονία Αρμενίας	1	Μαριονέτες	1		
Μασκάρωμα τη νύχτα	1	Σπαγγάτο	1		

6.3 Σχολική επίδοση

Στον Πίνακα 6 παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν τις σχολικές επιδόσεις των 8 συγκεκριμένων παιδιών. Οι τρεις ερωτήσεις που τους έγιναν αφορούσαν στα μαθήματα που τους αρέσουν, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και τους τρόπους που επιλέγουν προκειμένου να τις ξεπεράσουν. Ακόμα, ρωτήθηκαν όταν αντιμετωπίζουν κάποια δυσκολία με τα μαθήματά τους, αν και ποιος τους προσφέρει βοήθεια και τέλος αν θα ήθελαν να υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο, ώστε να μάθουν τη γλώσσα της χώρας καταγωγής των γονιών τους. Τα μαθηματικά αρέσουν σε 6 παιδιά, «...Μαθηματικά», «...Μ αρέσουν και τα μαθηματικά και η γλώσσα», η

γυμναστική και η γλώσσα, «... Γυμναστική», «...Μ' αρέσει πολύ η γυμναστική, η γλώσσα» και σε 3 παιδιά αρέσουν και η ζωγραφική, η μουσική κτλ. , «...Μ' αρέσει η γλώσσα,....., η μουσική..» σε 2. Όλα τα παιδιά απάντησαν πως όταν αντιμετωπίζουν μια δυσκολία στα μαθήματα εντός τάξης ρωτούν τη δασκάλα και δεν διστάζουν για κανένα λόγο. Ακόμα, 7 παιδιά απάντησαν πως και οι γονείς και τα αδέρφια τους βοηθάνε στο σπίτι σχετικά με το διάβασμά τους, «...Ναι, ας πούμε όταν κάτι δε μπορώ να καταλάβω ή έχω ένα πρόβλημα, όχι μόνο στα μαθήματα.. γενικά.. πάω και ρωτάω τους γονείς μου και μου δίνουν μία απάντηση...», «...Ο αδερφός μου» και λύνουν πιθανές απορίες και 1 παιδί ότι κάνει και ιδιαίτερα με καθηγητή, «...Επειδή στην 3η δεν ήμουν καλή, τώρα κάνω ιδιαίτερα για αυτό και είμαι πιο καλή στα μαθηματικά γιατί και θα μπορούσα να το λύσω.. ..». Τέλος, και τα 8 παιδιά συμφωνούν με την άποψη να υπάρχει σχολείο για να μαθαίνουν τη γλώσσα καταγωγής τους, «...Ναι, θα ήθελα να υπάρχει ένα σχολείο».

Πίνακας 6.Μαθήματα αρεσκείας, βοήθεια από διάφορα πρόσωπα στα μαθήματά τους και γνώμη για εκμάθηση γλώσσας καταγωγής σε ειδικό σχολείο.

Μαθήματα αρεσκείας		Επιπρόσθετη βοήθεια στο σπίτι		Σχολεία για εκμάθηση γλώσσας καταγωγής	
Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N
Μαθηματικά	6	Γονείς -	7	Ναι	8
Γυμναστική	3	Αδέρφια			
Γλώσσα	3	Ιδιαίτερα μαθήματα	1		
Καλές τέχνες(Ζωγραφική, Μουσική...)	2				

6.4 Συνεργασία με τους συμμαθητές

Στον Πίνακα 7 παρατίθενται τα στοιχεία που σχετίζονται με τη συνεργασία των συγκεκριμένων παιδιών με τους συμμαθητές τους εντός τάξης καθώς και της ενδεχόμενης διαφορετικής αντιμετώπισης από τους συμμαθητές λόγω ξένης καταγωγής των γονιών τους. Όλα τα παιδιά απάντησαν πως η δασκάλα τους χρησιμοποιεί την ομαδοσυνεργατική μέθοδο μέσα στην τάξη και δουλεύουν κατά ομάδες, « Σου αρέσει που είστε όλοι μαζί; Που ο ένας λέει πράγματα, βάζει και ο

άλλος πράγματα και βγαίνει μια πολύ ωραία εργασία;... Ναι...». Τέλος, όλα τα παιδιά απάντησαν πως δεν έχουν παρατηρήσει ποτέ διαφορετική συμπεριφορά από τους συμμαθητές τους λόγω ξένης καταγωγής των γονιών τους, «... Α ωραία! Φίλους έχεις εδώ πέρα; Υπάρχει κάποιος που μπορεί να σε αντιμετωπίσει διαφορετικά επειδή η καταγωγή σου είναι από την Αλβανία;... Όχι... Δεν έχεις αντιμετωπίσει δηλαδή κάποιο πρόβλημα;... Όχι.».

Πίνακας 7. Συνεργασία με συμμαθητές σε κάποιο μάθημα και παρατήρηση διαφορετικής συμπεριφοράς λόγω ξένης καταγωγής των γονιών τους.

Συνεργασία εντός τάξης		Παρατήρηση διαφορετικής συμπεριφοράς	
Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N
Ναι	8	Όχι	8

6.5 Αναζητήσεις για το μέλλον

Στον Πίνακα 8 παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν στις αναζητήσεις των παιδιών για το μέλλον τους. Τα παιδιά ρωτήθηκαν για το πού θα ήθελαν να μείνουν στο μέλλον, για τον τόπο και το είδος σπουδών(επάγγελμα) που θέλουν να ακολουθήσουν καθώς και αν γνωρίζουν κάτι για τους νεομετανάστες. Τα 6 από τα 8 παιδιά δήλωσαν πως θέλουν να παραμείνουν στην Ελλάδα στο μέλλον και να σπουδάσουν σε αυτή τη χώρα, «... Εδώ... Εδώ πέρα; Στην Ελλάδα; Σου αρέσει πιο πολύ;... Ναι.», «...Είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό. Μπράβο σου Ματθαίο μου ειλικρινά στο λέω. Και θα ήθελες να σπουδάσεις εδώ πέρα στην Ελλάδα, ή στην Αλβανία; ...Στην Ελλάδα, γιατί ξέρω καλύτερα εδώ τη γλώσσα.» το 1 επιθυμεί να φύγει στην Αλβανία για να μείνει αλλά και να σπουδάσει εκεί, «... Άρα θα ήθελες εσύ αργότερα να μένεις στην Αλβανία έτσι; Για να σε με τα ξαδέρφια σου και τους συγγενείς σου. ...Ναι» «...Εντάξει, όμως προφανώς θα ήθελες να γίνεις ποδοσφαιριστής στην Αλβανία για να λες ότι... ...Ναι» και το 1 στην Κίνα και για διαμονή αλλά και για σπουδές, «...Στην Κίνα... Α, θα ξανά έρχεσαι.. εντάξει. Επομένως, απ' ότι κατάλαβα, θα ήθελες να σπουδάσεις και στην Κίνα;...Ναι.». Ακόμη, τα 2 παιδιά απάντησαν πως θέλουν να γίνουν ιατροί, «...Εεε, γιατρός.», το 1

ποδοσφαιριστής, «...Να γίνω ποδοσφαιριστής», το 1 κομμώτρια, «...Κομμώτρια, όπως δουλεύει και η μαμά μου.» το 1 μάγειρας, «...Ε, ξέρω 'γω μάγειρας...», το 1 δασκάλα, «...Δασκάλα» το 1 φιλόλογος, «...Φιλολογία.» και το 1 δεν είχε αποφασίσει ακόμη, «...Δε ξέρω...». Τέλος, τα 6 παιδιά δεν γνώριζαν κάτι για τους νεομετανάστες, «...Να σε ρωτήσω και κάτι τελευταίο; Για τους μετανάστες γνωρίζεις;... Δηλαδή;... Για τους Σύριους που έχουν έρθει εδώ πέρα στην Ελλάδα, που είναι πρόσφυγες, που έχουν αφήσει τον τόπο τους τη Συρία και έρχονται εδώ πέρα. Γνωρίζεις γι' αυτούς;... Όχι», σε αντίθεση με τα 2 που γνώριζαν ότι απλά πρόκειται για άτομα από Συρία, Ιράκ που είχαν ακούσει από κάποιον συμμαθητή τους, «... γενικότερα για τους μετανάστες γνωρίζεις έτσι;...Ναι.», «... Γκρέση να σε ρωτήσω κάτι τελευταίο. Για τους μετανάστες γνωρίζεις έτσι καθόλου; Ή για τους πρόσφυγες που έρχονται από την Συρία; ...Γνωρίζω από τον Ρομάν που μας έχει πει... Ο Ρομάν τι είναι;... Είναι το παιδί που είχε έρθει από το Ιράκ».

Πίνακας 8. *Μελλοντικός τόπος διαμονής, είδος και τόπος σπουδών και γνώμη για νεομετανάστες*

Τόπος διαμονής και σπουδών		Επάγγελμα		Άποψη για νεομετανάστες	
Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N	Κατηγορίες	N
Ελλάδα	6	Ιατρός	2	Όχι	6
Κίνα	1	Ποδοσφαιριστής	1	Ναι	2
Αλβανία	1	Κομμώτρια	1		
		Μάγειρας	1		
		Δασκάλα	1		
		Φιλόλογος	1		
		Δεν γνωρίζω	1		

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στην έρευνα συμμετείχαν 8 παιδιά ελληνικού δημοτικού σχολείου, ηλικίας 7-12 ετών, τα οποία έχουν γονείς ξένης καταγωγής και συγκεκριμένα από Αλβανία, Κίνα και Αρμενία. Επιπλέον, τα μισά παιδιά είχαν τόπο γέννησης την Ελλάδα και τα υπόλοιπα την Κίνα και την Αλβανία.

Σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι οι 6 μαθητές-τριες που γεννήθηκαν στη χώρα διαμονής τους ή ήρθαν σε πολύ μικρή ηλικία, χειρίζονται την ελληνική γλώσσα σε πολύ καλό επίπεδο. Κατανόησαν όλες τις ερωτήσεις και ανταποκρίθηκαν πολύ καλά στη διαδικασία της συνέντευξης.

Παρουσιάστηκε όμως μια δυσκολία με τις μαθήτριες που έχουν ως χώρα καταγωγής την Κίνα καθώς δεν έχουν ακόμη κατακτήσει σε καλό βαθμό τη χρήση της ελληνικής γλώσσας. Άλλος ένας παράγοντας μπορεί να θεωρηθεί η μεγάλη διαφορά των δύο πολιτισμών που δυσκολεύει τα παιδιά να βρουν κοινά σημεία αναφοράς στην καθημερινότητά τους.

Γενικότερα, όσον αφορά στη γλώσσα ομιλίας των παιδιών, σχεδόν όλα δήλωσαν πως ομιλούν πάνω από 2 γλώσσες εντός σπιτιού με τα περισσότερα να αναφέρουν ότι μιλούν αλβανικά και ελληνικά. Σχετικά με τη γλώσσα που διαβάζουν μέσα στο σπίτι εκτός των μαθημάτων τους, η πλειοψηφία δήλωσε ότι ομιλεί ελληνικά, ενώ η μειοψηφία μόνο αλβανικά, κινέζικα ή αρμένικα. Παρόλα αυτά, τα περισσότερα παιδιά απάντησαν πως ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν στη γλώσσα καταγωγής των γονιών τους. Για θέματα ψυχαγωγίας, το ελληνικό στοιχείο επικράτησε, καθώς η πλειοψηφία των παιδιών ανέφερε ότι παρακολουθεί τηλεόραση-H/Y στα ελληνικά, ενώ η μειοψηφία στα κινέζικα και στα αρμένικα. Επιπρόσθετα, το σύνολο των παιδιών ακούν μουσική στα ελληνικά, τα μισά στα αγγλικά και στα αλβανικά και η μειοψηφία στα κινέζικα και στα αρμένικα. Τέλος, σχεδόν το σύνολο των παιδιών δήλωσε πως εντός του σπιτιού ομιλούνται γενικότερα 2 γλώσσες ενώ 1 παιδί ανέφερε ότι ομιλούνται 3, συμπεριλαμβανομένων των γλωσσών που ομιλούν οι γονείς και τα αδέρφια.

Αναφορικά με την ιστορία, τα ήθη, έθιμα και παιχνίδια που συνδέονται με τη χώρα καταγωγής των παιδιών, τα περισσότερα ανέφεραν ότι δεν τα γνωρίζουν, καθώς η συχνότητα επίσκεψης στην χώρα τους είναι μικρή.

Όσον αφορά στα σχολικά μαθήματα, τα περισσότερα παιδιά έδειξαν ενδιαφέρον για τα μαθηματικά, ανέφεραν δε πως το οικογενειακό τους περιβάλλον τους βοηθάνε στο σπίτι σχετικά με το διάβασμα και λύνουν πιθανές απορίες ενώ όλα συμφώνησαν με την ιδέα να υπάρχει σχολείο για να μαθαίνουν τη γλώσσα καταγωγής τους.

Σχετικά με τη συνεργασία των παιδιών εντός της τάξης, διατυπώθηκε ομόφωνα η άποψη ότι οι δάσκαλοι προωθούν την μεταξύ τους συνεργασία με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και ότι δεν έχουν παρατηρήσει ποτέ διαφορετική συμπεριφορά από τους συμμαθητές τους λόγω της ξένης καταγωγής των γονιών τους. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί, ότι παρόλο που οι περισσότεροι μαθητές δείχνουν να έχουν αφομοιωθεί με το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της χώρας, εξακολουθούν να επιθυμούν την ύπαρξη σχολείων της χώρας καταγωγής τους. Επομένως, προβαίνουμε στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές καταβάλλουν ποικίλες προσπάθειες για να διαμορφώσουν την ταυτότητα και τον χαρακτήρα τους.

Αναφορικά με τις αναζητήσεις για το μέλλον, η πλειοψηφία των παιδιών δήλωσε ότι επιθυμεί να παραμείνει στην Ελλάδα και να σπουδάσει, ενώ σχετικά με το μελλοντικό επάγγελμα αναφέρθηκαν πληθώρα επαγγελμάτων όπως ιατρός, ποδοσφαιριστής, κομμωτής, μάγειρας, δασκάλα και φιλόλογος. Τέλος, τα περισσότερα παιδιά έδειξαν άγνοια για την έννοια της λέξης «νεομετανάστες».

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματά μας με μια μεγάλη έρευνα που διεξήχθη σε 3360 παιδιά μεταναστών μεταξύ των ετών 2010 και 2014 (Griva et al, 2017), παρατηρούμε ότι η ικανότητα στην ελληνική γλώσσα είναι ένα βασικό «εργαλείο» για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και τη βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού και επαγγελματικού τους καθεστώτος. Στη συγκεκριμένη έρευνα όταν τους ζητήθηκε να αυτο-εκτιμήσουν τις δεξιότητές τους στη γλώσσα κληρονομιάς τους, η πλειοψηφία των μαθητών απάντησαν ότι είναι σε θέση να επικοινωνούν προφορικά. Συγκεκριμένα, οι περισσότεροι μαθητές της δίγλωσσης μελέτης δήλωσαν ότι οι δεκτικές και παραγωγικές προφορικές δεξιότητές τους, είναι πολύ καλές. Αντίθετα, αξιολόγησαν τις δεκτικές και παραγωγικές δεξιότητες γραφής τους λιγότερο ανεπτυγμένες, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών δήλωσε ότι είναι σε θέση να διαβάσει ενώ το μικρότερο είναι σε θέση να διαβάσει και να γράψει στη γλώσσα των γονιών τους. Ομοίως, οι μαθητές της συγκεκριμένης μελέτης απάντησαν ότι είναι σε θέση να

διαβάζουν και να γράφουν πολύ καλά, αντίστοιχα, στη γλώσσα του σπιτιού. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με την παρατήρησή μας ότι η γλώσσα καταγωγής συντηρείται από την προσπάθεια του οικογενειακού περιβάλλοντος και ότι η επικράτηση της ελληνικής γλώσσας είναι εμφανής, καθώς το μεγαλύτερο δείγμα των παιδιών παρακολουθεί ελληνικά προγράμματα στην τηλεόραση και προτιμάει να επικοινωνεί στα ελληνικά με τα αδέρφια του. Τα παιδιά τείνουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα καταγωγής τους μόνο όταν μιλούν με τους γονείς ή τους παππούδες τους.

Στον ελληνικό χώρο, οι μελέτες σχετικά με τις απόψεις των μεταναστών για τους εαυτούς τους είναι περιορισμένες, υποδεικνύοντας ότι υιοθετούν μια πολύπλοκη γλωσσική και πολιτισμική ταυτότητα τοποθετώντας τους εαυτούς τους μεταξύ δύο γλωσσών και δύο πολιτισμών. Εντούτοις, ταυτόχρονα, υποστηρίζουν σε μεγάλο βαθμό τον κυρίαρχο λόγο αφομοίωσης της μονογλωσσίας και της μονοπολιτισμικότητας, θεωρώντας τους εαυτούς τους ως «άλλους».

Σε έρευνα 146 μαθητών δημοτικού σχολείου αλβανικής καταγωγής (Griva et al 2016), η πλειοψηφία των παιδιών ανέφερε ότι χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα, ακόμα και όταν μιλούν με την οικογένειά τους. Ένας μεγάλος αριθμός παιδιών ανέφερε ότι αισθάνεται «μπερδεμένος» όταν αναγκάζεται σε εναλλαγή κωδίκων συνομιλώντας με τους γονείς, καταλήγοντας να ομιλεί και τις δυο γλώσσες μαζί. Οι περισσότεροι μαθητές εξέφρασαν τα θετικά τους συναισθήματα προς την εκμάθηση της γλώσσας της κληρονομιάς τους, όπως άλλωστε και στην έρευνά μας, μετά από ερώτηση της ερευνήτριας διαπιστώθηκε πως οι μαθητές ήταν θετικοί στην ύπαρξη ενός σχολείου που θα μπορούσαν να εκμάθουν τη γλώσσα της καταγωγής τους, επειδή θα ήταν σε θέση να επικοινωνήσουν καλύτερα με την οικογένεια και τους φίλους τους είτε στην Αλβανία είτε στην Ελλάδα. Επιπλέον, οι μαθητές δήλωσαν ότι επιθυμούν να αναπτύξουν τις δεκτικές και παραγωγικές δεξιότητες στη γλώσσα τους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη των παραγωγικών τους δεξιοτήτων. Επιπρόσθετα, η πλειοψηφία των μαθητών έδειξε προτίμηση στο να παραμείνει στην Ελλάδα για την συνέχιση των σπουδών και τάση στην υιοθέτηση της ελληνικής πολιτισμικότητας (π.χ προτίμηση της Εθνικής ποδοσφαιρικής ομάδας), σαν ένδειξη ενσωμάτωσης και θετικών συναισθημάτων προς τη χώρα στην οποία μεγαλώνουν.

Κατά τη διάρκεια της παρούσας εργασίας αναφέραμε συχνά ότι η γλώσσα και ο πολιτισμός είναι αλληλένδετα και αλληλοεπηρεαζόμενα στοιχεία. Έγινε φανερό δε

ότι η διατήρηση της κουλτούρας του με τη διαμεσολάβηση της γλώσσας καταγωγής βοηθάει το παιδί να διατηρεί τους πολιτιστικούς και συναισθηματικούς δεσμούς με τη χώρα καταγωγής του αλλά και με την οικογένειά του. Όσον αφορά στη διγλωσσία, η δίγλωσση διδασκαλία σημαίνει τη γνώση δύο ξεχωριστών πολιτισμών και τον σεβασμό στην πολιτιστική κληρονομιά του διδασκόμενου.

Στην έρευνά μας αναφέρθηκε συχνά ότι η γλώσσα καταγωγής ομιλείται στο σπίτι, αλλά τα παιδιά τείνουν να απομακρύνονται από τα ήθη και τα έθιμα που τα συνδέουν με τις χώρες καταγωγής τους. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η καταστασιακή εναλλαγή κωδίκων είναι αναμενόμενη και εξαρτάται από το εκάστοτε γλωσσικό περιβάλλον (πχ γλώσσα συνομιλητών, σχέση μεταξύ τους, ή και θέμα συζήτησης) (Γρίβα. Στάμου, 2014). Τα παιδιά δείχνουν να αισθάνονται άνεση στο να μιλούν τη γλώσσα της χώρας καταγωγής τους στο οικογενειακό τους περιβάλλον παρά στο ευρύτερο κοινωνικό.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ενισχύουν την αφομοίωση στην κοινωνία της χώρας διαμονής και την απόκτηση επάρκειας στην ελληνική γλώσσα.

Οι μαθητές/τριες δείχνουν ότι δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα προσαρμογής στο σχολείο, μαθησιακά προβλήματα, θέματα σχέσεων και αποδοχής, ενώ ταυτόχρονα εκφράζουν την επιθυμία να αποκτήσουν επαφή με τη γλώσσα καταγωγής τους μέσα από το σχολείο.

Κατά την εξέταση της βιβλιογραφίας αναφερθήκαμε στο γεγονός ότι τα δίγλωσσα παιδιά δεν μπορούν να θεωρήσουν τον εαυτό τους διαπολιτισμικό παρά το γεγονός ότι αλληλεπιδρούν και έχουν γνώση δύο διαφορετικών πολιτισμών, καθώς δεν αισθάνονται ότι και οι δύο πολιτισμοί είναι εξίσου σημαντικοί γι 'αυτούς. Στο δείγμα μας, τα παιδιά φαίνεται να εκφράζουν ενδιαφέρον αλλά όχι μεγάλη γνώση για τον πολιτισμό της χώρας καταγωγής τους και επικεντρώνονται σε ζητήματα όπως οι σχέσεις τους με τους συμμαθητές τους και οι σκέψεις τους για το μέλλον. Οι ερευνητές υποστηρίζουν ακόμη, ότι η γνωστική ευελιξία δεν σχετίζεται μόνο με την επίλυση των γνωστικών καθηκόντων, αλλά είναι επίσης θεμελιώδης για τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Όταν τα άτομα συνεργάζονται για την επίλυση ενός προβλήματος, υπάρχει ανάγκη για ευέλικτη προσοχή στη δική τους οπτική και στην προοπτική του συνεργάτη.

Καθώς εμφανίζουν άγνοια για τη λέξη «νεομετανάστες», αντιλαμβανόμαστε ότι θεωρούν τους εαυτούς τους ενσωματωμένα στοιχεία της ελληνικής κοινωνίας, αν και δεν απορρίπτουν το ενδεχόμενο επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους, στοιχείο που ενισχύει την ύπαρξη οικογενειακών δεσμών από την πλευρά των γονιών τους. Γίνεται κατανοητό ακόμη πως τα παιδιά δυσκολεύονται να προσδιορίσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα.

Όπως αναφέρεται σε πολλές μελέτες, οι περισσότερες οικογένειες μεταναστών προσπαθούν να ενισχύσουν στα παιδιά τους δεσμούς με τη χώρα καταγωγής, κάτι που συνήθως είναι εφικτό μέχρι την εισαγωγή των παιδιών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκτός αν τα παιδιά παραμείνουν εκτεθειμένα στη γλώσσα καταγωγής ή αν οι γονείς επιμείνουν στη δίγλωσση εκπαίδευση (Toppelberg and Collins, 2010), (Lee et all, 2016).

Τα συμπεράσματα που εξάγονται από αντίστοιχες έρευνες είναι (1) Οι αποφάσεις σχετικά με τη διακοπή της εκμάθησης ή την έκθεση σε μία από τις γλώσσες δεν θα πρέπει να γίνονται χωρίς σχεδιασμό και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η προσωπική και οικογενειακή κατάσταση του παιδιού. (2) Οι καθυστερήσεις στην απόκτηση γλωσσών μπορούν να αξιολογηθούν επισήμως αν υπάρχουν διαθέσιμες αξιολογήσεις που επιτρέπουν την αξιολόγηση των δίγλωσσων παιδιών. (3) Μια πλήρης αξιολόγηση γλωσσών θα απαιτεί συχνά δοκιμές και στις δύο γλώσσες. (4) Η σχετικά σύντομη φυσιολογική μη λεκτική περίοδος στην απόκτηση δεύτερης γλώσσας μπορεί και πρέπει να διαφοροποιηθεί από την επιλεκτική αθωότητα. (5) Οι εκπαιδευτικές και οικογενειακές προσπάθειες για τη διατήρηση και την υποστήριξη της ανάπτυξης των ικανοτήτων στις δύο γλώσσες του δίγλωσσου παιδιού μπορεί να αποβούν θετικές όσον αφορά στη μακροπρόθεσμη ευεξία και την ψυχική υγεία, στα εκπαιδευτικά και γνωστικά οφέλη (Toppelberg and Collins, 2010).

Μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να συμπεριλάβουν συνεντεύξεις από γονείς, ώστε να υπάρχει πλήρης εικόνα της αντιμετώπισης του θέματος, καθώς και από εκπαιδευτικούς, αφού παρατηρείται η ανάγκη της δίγλωσσης εκπαίδευσης και της σχολικής υποστήριξης της γλώσσας καταγωγής.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Appel R. and Muysken P. (2005). *Language Contact and Bilingualism*. Amsterdam Academic Archive.
- Baker C. (2001). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*.
- Bialystok E. and Werker J. F. (2017, Jan 20). The Systematic Effects of Bilingualism on Children's Development. *Dev Sci* , p. doi: 10.1111/desc.12535.
- Byers-Heinlein K. and Lew-Williams C. (2013, Oct). Bilingualism in the Early Years: What the Science Says. *Learn Landsc* , pp. 7(1): 95-112.
- Conroy P. (2014). Typical Language Development and Second Language Acquisition. *PATHS TO LITERACY* , pp. <http://www.pathstoliteracy.org/typical-language-development-and-second-language-acquisition>.
- Dansen P.R, Saraswathi T.S and Pandey J. (1997). *Handbook of Cross-cultural Psychology: Basic processes and human development*.
- Gathercole V.C.M. (2010). *Bilingual children: Language and assessment issues for educators*. Emerald Group.
- Gottardo A. and Grant A. (2008, January). Defining Bilingualism. *Canadian Language & Literacy Reserch Network* , p. <http://www.literacyencyclopedia.ca>.
- Green L. (2006). *Bilingual Students and Family Literacy*. Senior Honors Theses. 58.
- Grosjean F. (2009). What Parents Want to Know about Bilingualism. *The Bilingual Family Newsletter* , pp. Volume 26, Number 4.
- Heller Monica (2000), *Bilingualism and identity in the post-modern world*, 10.1558/sols.vli.9- Sociolinguistic Studies.
- Heredia E. (2015). BILINGUALISM: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES IN RELATION TO COGNITIVE DEVELOPMENT. *academia.edu* .

- <http://developpement-langagier.fpfcb.bc.ca>. (n.d.). Bilingualism - Types of Bilingualism. *Fédération des parents francophones de C.-B.*
- Ikirez E.G. and Ramirez-Esparza N. (2018, November). Bilinguals' social flexibility. *Bilingualism: Language and Cognition* , pp. Volume 21, Issue 5 pp. 957-969.
- Ikpi E., Abam I. and Ongbonya M. (2014, July). INFLUENCE OF BILINGUALISM ON THE ACADEMIC PERFORMANCE OF HEARING IMPAIRED STUDENTS IN CROSS RIVER STATE, NIGERIA. *International Journal of Scientific & Engineering Research* , pp. Volume 5, Issue 7.
- Kroll J.F. and McClain R. (2013, Jun 19). What bilinguals tell us about culture, cognition, and language. *PNAS* , p. doi: 10.1073/pnas.1309472110.
- Kuo LJ, Chen Z, Ko SW. (2016, Feb 22). The Impact of Bilingual Experience on The Literacy Development of Struggling Readers. *Journal of Childhood & Development Disorders* , pp. 2:9.doi: 10.4172/2472-1786.100017.
- Kuźelewska E. (2016, Feb 08). Language Policy in Switzerland. *STUDIES IN LOGIC, GRAMMAR AND RHETORIC* , p. DOI: 10.1515.
- Lee Michael, Shetrigi Rashmi, Barina Alexis, Tillitski John and Flores Glenn, (2016), *Raising Bilingual Children: A Qualitative Study of Parental Attitudes, Beliefs, and Intended Behaviors*, [HYPERLINK "http://hjb.sagepub.com/content/37/4/503" \t "pmc_ext"](http://hjb.sagepub.com/content/37/4/503) *Hispanic J Behav Sci.* 2015 Nov; 37(4): 503–521.
- Lombardo C. (2015, Oct 26). Pros and Cons of Bilingual Education. *Vision Launch* .
- McCray J.R. (2015). *Biliteracy and Academic Achievement in a Two-Way Bilingual Immersion Program*. Electronic Theses, Projects, and Dissertations. Paper 138.
- New Brunswick Association for Community Living. (2015). *Creating an Inclusive School-Indicators of Success*.
- New World Encyclopedia. (2016, June 8). Bilingual education.

- Piller I. and Gerber L. (2018, Jan 28). Family language policy between the bilingual advantage and the monolingual mindset. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* .
- Piller I. (2015, June 17). Educational success through bilingual education. *Language on the Move* .
- Prysyazhnyuk O.Y. (2015, May 30). BILINGUALISM AS A SOCIO-CULTURAL PHENOMENON OF THE SOCIETY. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream> , pp. 171-173.
- Ramirez-Esprarza N. and Garcia-Sierra A. (2014, Mar 04). The Bilingual Brain: Language, Culture, and Identity. *OUP UNCORRECTED PROOF – FIRST PROOFS* .
- Sherri W. (2018, Nov 15). Bilingualism, Biliteracy and Best Practices in Dual-Language. *Imagine Learning-Topics in Education* .
- The Economist. (2013, Nov 5). Johnson : Do different languages confer different personalities?
<https://www.economist.com/blogs/prospero/2013/11/multilingualism>.

HYPERLINK

"https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=Toppelberg%20CO%5BAuthor%5D&cauthor=true&cauthor_uid=21056342" Toppelberg Claudio and
HYPERLINK

"https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=Collins%20BA%5BAuthor%5D&cauthor=true&cauthor_uid=21056342" Collins A. Brian
(2010), *Language, Culture, and Adaptation in Immigrant Children*, Child Adolesc Psychiatr Clin N Am \b>HYPERLINK

"<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/eutils/elink.fcgi?dbfrom=pubmed&retmode=ref&cmd=prlinks&id=21056342>" \t "pmc_ext" Oct; 19(4): 697–717.

- UK Essays. (2016, Jun 5). The Pros And Cons Of Bilingual Education Education Essay.

- Wallner K. (2016). The Effects of Bilingualism on Language Development of Children. *Augustana College Augustana Digital Commons* , p. <https://pdfs.semanticscholar.org/8021/f8c1f41a088d552b1ad54a91d2b02e5e64de.pdf>.
- Wei L. (2012). *Conceptual and Methodological Issues in Bilingualism and Multilingualism Research*.
- Wide S. (2010, June 25). Individual Versus Societal Bilingualism. *EzineArticles.com* .
- Γρίβα Ε. Α και Στάμου Α. Γ. (2014). *Ερευνώντας τη Διγλωσσία στο Σχολικό Περιβάλλον*. Κυριακίδη.
- Εκπαιδευτικό Ιστολόγιο. (2017). *Δίγλωσσα Παιδιά-Μετανάστες στην Προσχολική Εκπαίδευση*.
- Θεοφιλίδης Χ. (2010). Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. *Δελτίο Εκπαιδευτικού Ομίλου Κύπρου* .
- Ιωσηφίδης Θ. (2003). *Εισαγωγή στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής κοινωνικής έρευνας*. Μυτιλήνη.
- Καλαϊτζίδου Ε. (2013). Διερεύνηση πρακτικών γραμματισμού δίγλωσσων μαθητών Δημοτικού Σχολείου. Στο *ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «Γνωστική και κινητική ανάπτυξη»*. Φλώρινα: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.
- Cohen L. and Manion L. (1994). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μεταίχμιο.
- Μερτίρη Π. (2011). *Δίγλωσσοι Μαθητές στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο. Μια μελέτη Περίπτωσης Μαθητών Αλβανικής Καταγωγής στα Δημοτικά Σχολεία του Βόλου*. Βόλος.
- Μορέν Ε. (2001). *Η Μέθοδος. Η γνώση της γνώσης*. Αθήνα: Εικοστός πρώτος.
- Τσακάλου Ρ. (2017). *Η Κατάκτηση της Φωνολογικής Ενημερότητας από Δίγλωσσα Παιδιά Προσχολικής Ηλικίας*. Ιωάννινα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Συνέντευξη 1

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου λίγο, πως σε λένε και από που είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Με λένε Αγγέλα, είμαι από την Κίνα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι και η μαμά και ο μπαμπάς από την Κίνα, ή κάποιος από τους 2;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, και η μαμά και ο μπαμπάς.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, και οι 2! Εσύ πόσο χρονών είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 12.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχεις χρόνια εδώ πέρα στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Περίπου πόσα χρόνια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μερικές φορές πήγα Κίνα και ξαναέρχομαι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έμμενες ας πούμε εδώ μόνιμα και πήγαινες διακοπές και ξαναερχόσουνα...;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κάπως έτσι, πάρα πολύ ωραία. Επομένως, από την στιγμή που και η μαμά και ο μπαμπάς είναι από την Κίνα μιλάτε 2 γλώσσες στο σπίτι, ή ας πούμε προτιμάτε τα ελληνικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Λίγο αγγλικά, λίγο ελληνικά και λίγο κινέζικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, ναι εντάξει να μη ξεχνάμε και τη γλώσσα μας έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Με τη μαμά και τον μπαμπά διαβάζετε βιβλία στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα προτιμάτε να διαβάζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Κινέζικα πιο πολλά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κινέζικα, ε; Και απ' ότι έχω δει είναι μια αρκετά ενδιαφέρουσα γλώσσα. Εντάξει για μας είναι κάτι τελείως διαφορετικό, γιατί υπάρχουν αυτά τα σχήματα, που εσείς από αυτά τα σχήματα λογικά βγάζετε μια λέξη ολόκληρη έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι τελείως διαφορετικά από τα ελληνικά, μπράβο σου. Λοιπόν, τηλεόραση παρακολουθείτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι.. Τηλεόραση δε βλέπουμε.. Στον υπολογιστή.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, στον υπολογιστή τι βλέπεις; Βλέπεις έτσι διάφορα προγράμματα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Παιδικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παιδικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι προτιμάς εσύ να παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα παλιά χρόνια..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δηλαδή για πες μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από αρχαία.. και κινέζικα και ελληνικά μου αρέσουν.. Ιστορία..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Πολύ ωραία! Ιστορικά γεγονότα επομένως. Φανταστικά! Και αυτά σε ποια γλώσσα τα παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Κινέζικα, αλλά διαβάζω μερικές βιβλίο ελληνικά που είναι ιστορία..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, φανταστικά, πάρα πολύ ωραία. Άρα, έχεις τέτοιου είδους ενδιαφέροντα. Μουσική ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μουσική ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι κομμάτια σ' αρέσουνε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι και παιδικά. Μεγάλους.. εεεμμ.. για τα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έτσι μοντέρνα μουσική θέλεις να μου πεις..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι λίγο έτσι είναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και σε ποια γλώσσα τα ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Κινέζικα και ελληνικά, αλλά αγγλικά όχι...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, δεν προτιμάς αγγλικά; Εντάξει ξέρεις εδώ πέρα στην Ελλάδα συνήθως αγγλικά κομμάτια ακούμε. Πάρα πολύ ωραία. Μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις στη γλώσσα καταγωγής των γονιών σου επομένως;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Το ίδιο καλά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι. Αλλά δεν είναι το ίδιο γράμματα, μπορώ να γράψω αλλά δεν είναι το ίδιο ωραίο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να μου πεις μια φράση στα κινέζικα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ποιο το 'γεια σου' ;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι, πες μου ας πούμε το 'γεια σου' ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Νι χάου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Πολύ ωραίο. Εντάξει, εγώ το λέω είναι πολύ ενδιαφέρουσα γλώσσα. Δηλαδή εσείς πόσες γλώσσες μιλάτε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τρία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μου είπες τη κινέζικη προφανώς, που είναι η καταγωγή σου, την ελληνική και τα αγγλικά που μου είπες πριν;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα μιλάτε όλα το ίδιο καλά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι αγγλικά δε ξέρω πολλά.. τα εύκολα.. ας πούμε 'πως σε λένε;', 'καλά είσαι;' ή 'γεια σου', πόσο χρονών είσαι; Αυτά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στο σπίτι μιλάτε και ελληνικά, πέρα από κινέζικα; Δηλαδή γνωρίζουν και αυτοί την γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, έχουμε μαγαζί στο σπίτι μου εκεί κάτω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Επομένως, εντάξει είναι υποχρεωμένοι εντός εισαγωγικών να γνωρίζουν τη γλώσσα για να μπορούν να επικοινωνούν με τους πελάτες, έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Μου είχες πει πριν ότι πας κάποιες φορές Κίνα για διακοπές και μετά ξανά έρχεσαι στην Ελλάδα. Γνωρίζεις κάποια ήθη και έθιμα από τη χώρα καταγωγής σου, δηλαδή από την Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε....

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καταλαβαίνεις τι εννοώ με τη φράση 'ήθη και έθιμα' ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, να στο εξηγήσω.. Λοιπόν,εμείς ας πούμε εδώ πέρα στην Ελλάδα ένα έθιμο που έχουμε το Πάσχα είναι να σουβλίζουμε αρνί, να σπάμε αυγά. Το βράδυ της ανάστασης, εντάξει προφανώς το ζεις, το καταλαβαίνεις, πηγαίνουμε να πάρουμε το άγιο φως.. κάπως έτσι, αυτό είναι ένα έθιμο που έχουμεεδώ πέρα στην Ελλάδα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην Κίνα έχει πολλά. Ας πούμε πρωτοχρονιά, κάνουμε πρώτα όλοι μαζί σε ένα τραπέζι το βράδυ και όλοι μαζί τρώμε φαγητά και μετά πάμε έξω.. Τα σπίτια δεν ήταν έτσι.. έχουμε μπαλκόνια αλλά δεν πάμε μπαλκόνι.. Έχουνε πιο.. πιο πάνω έχει ακόμα ένα που δεν έχει κάγκελα, έχουνε τοίχο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Καταλαβαίνω, είναι πιο κλειστά, δεν έχουν αυτό το μπαλκόνι που έχουμε εμείς εδώ πέρα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δεν ήταν ένα δωμάτιο και πόρτες εκεί.. ήταν μόνο εκείνο και ένα σχοινί και βάζουμε πάνω τα ρούχα που είναι μπλεγμένα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Κατάλαβα, και ουσιαστικά τι κάνατε την πρωτοχρονιά; Μου είπες τρώτε όλοι μαζί και μετά που πάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και μετά εκεί που λέω το μπαλκόνι και βάλουνε τέτοια.. και Ελλάδα κάνουνε τέτοια..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, τα πυροτεχνήματα λες.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι. Και είναι ένα που είναι τόσο μακριά και βάλουνε φωτιά και μετά το κάνουμε κύκλο και είναι ωραία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, πάρα πολύ ωραίο.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, είναι ωραίο, μου αρέσει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και μένα μου αρέσει πολύ. Τα πυροτεχνήματα είναι κάτι μοναδικό. Γνωρίζεις έτσι κάποιες ιστορίες, κάποια παιχνίδια από την Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παιχνίδια ναι. Στο σπίτι παίζουμε με την αδερφή μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου ένα παιχνίδι που παίζετε και σας αρέσει..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε.. κάνουμε έτσι το πόδι, ένα μπροστά, ένα από πίσω και παίζουμε πέτρα-ψαλίδι-χαρτί και ποιο νίκησε.. από πίσω το ένα πόδι και το άλλο μπροστά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, να κάνει το ένα πόδι μπροστά...

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και μετά όποιος νικήσει από πίσω το πόδι και μετά πάλι ανοίγει.. σαν το σπαγγάτο.. Και όποιος άμα τελείωσε και δεν μπορεί γιατί είναι μακριά, έχασε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραίο παιχνίδι, κάτι διαφορετικό είναι εντάξει. Πάρα πολύ ωραία. Στην Κίνα σου αρέσει έτσι όπως είναι εκεί πέρα η χώρα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, έχουνε ένα σπίτι, ήταν κρουστά και ακόμα 3 μικρά σπίτια για τα ζώα είναι, κότες, πάπιες, κατσίκες, αγελάδες, ε τέτοια..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, σαν στάβλος, ωραία, πάρα πολύ όμορφα. Πάμε λίγο τώρα στο σχολείο; Να σε ρωτήσω.. Ποια μαθήματα σου αρέσουνε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γυμναστική.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γυμναστική καλέ μόνο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γλώσσα, ιστορία.. Μαθηματικά δε μου αρέσουνε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε σου αρέσουνε τα μαθηματικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δηλαδή προτιμάς τη γλώσσα από τα μαθηματικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, γλώσσα μου αρέσουνε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, η αδερφή μου πιο καλά στα μαθηματικά και του αρέσει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δυσκολεύεσαι εσύ κάπου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μερικές φορές νόμιζα είναι εύκολο τα μαθηματικά.. αλλά τελικά είναι δύσκολο και δε μου αρέσουνε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α παιδί μου εσένα γι' αυτό δε σου αρέσουνε τα μαθηματικά, επειδή δυσκολεύεσαι.. Στη γλώσσα δε δυσκολεύεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μόνο με τα 'ι, η, υ'...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Με την ορθογραφία μας..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, διαφέρει.. είναι τελείως διαφορετική η γλώσσα η ελληνική από την κινέζικη γι' αυτό μπερδεύεσαι..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι κάνεις για να ξεπεράσεις τις δυσκολίες που αντιμετωπίζεις.. Ας πούμε που μου είπες ότι δυσκολεύεσαι στη γλώσσα, στα 'ι', τι κάνεις για να το ξεπεράσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ας, πούμε κάτι κάνουμε στα ρήματα τι 'ι' βάζουμε, και έτσι μαθαίνω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, κατάλαβα. Ουσιαστικά μπορείς να ξεχωρίσεις το ρήμα από το ουσιαστικό και από εκεί πέρα τι πρέπει να κάνεις.. Ας πούμε το 'ω' με το ωμέγα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: 'Εγώ' με το ωμέγα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μπράβο, πάρα πολύ σωστός τρόπος σκέψης. Μπράβο, συγχαρητήρια.. Ε, κάποιες φορές εντάξει είναι πολύ λογικό.. Μου είπες ότι δυσκολεύεσαι.. Σου προσφέρει κάποιος βοήθεια από το σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η μαμά ή ο μπαμπάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ο μπαμπάς δεν κάνει τίποτα.. τώρα μπαμπά δουλεύει έξω όχι όπως στο μαγαζί.. λίγο πάει Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, όπου να ναι πάει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα, η μαμά βοηθάει παραπάνω απ' ότι μπαμπάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, λογικό γιατί ο μπαμπάς από τη στιγμή που τρέχει για τη δουλειά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχουμε σπίτι μας που από πίσω έχει ένα φαρμακείο της κυρίας Άννας, το ξέρει κάποια κυρία που είναι από σχολείο και λέει ότι κάτι άμα δυσκολεύομαι ή δεν καταλαβαίνουμε πάει στο φαρμακείο να της πει και μπορεί να με βοηθήσει και κάτι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Οπότε μπορεί να χρειαστεί να ζητήσεις βοήθεια από την κυρία Άννα...

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και στο σπίτι μας.. η κυρία αγγλική που κάνει πρωτάκια..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Οπότε και αυτή σου έχει πει η δασκάλα, ότι σε περίπτωση που χρειαστείς βοήθεια να την ρωτήσεις..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, γιατί μένουμε δίπλα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει τέλεια. Θα ήθελες να υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο που θα μάθαινες κινέζικα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εδώ έχει ένα σχολείο για να μάθουμε κινέζικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, στο σταθμό εκεί πίσω. Το πρωί ελληνικά και το βράδυ.. Όχι και βράδυ... 4.30 να κάνω μάθημα μέχρι 7.00... 3 ώρες.. αλλά τελικά 1,30 ώρα κάνουμε μάθημα και επόμενη κάνουμε.. η κυρία μπορεί να μας φέρει ασκήσεις ή φωτοτυπία να το κάνουμε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εξαιρετικά, άρα μαθαίνεις και κινέζικα πέρα από τα ελληνικά.. Δεν είναι ότι απλά τα συζητάτε με τους γονείς στο σπίτι..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει τέλεια! Πάρα πολύ ωραία! Έχεις συνεργαστεί σε κάποιο μάθημα με τους συμμαθητές σου; Έχει χρειαστεί να συνεργαστείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γλώσσα, μαθηματικά.. ναι αυτά.. και φυσική κάτι.. ναι και φυσική μου αρέσουν.. Αλλά όχι και τόσο.. ίσα ίσα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι δηλαδή σα να σας βάζει η δασκάλα σε ομαδούλες με τους συμμαθητές σας για να συνεργαστείτε..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι γιατί μερικές φορές με την άλλη κυρία κάνουμε μάθημα. Ας πούμε ο κύριος Θανάσης (παλιά κάναμε μαζί μάθημα).. μερικές φορές πήρα την Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη, Παρασκευή και το πρώτο 2ωρο κάνουμε άλλη..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α κατάλαβα, κατάλαβα.. έχεις παρατηρήσει κάποια διαφορετική συμπεριφορά από τους συμμαθητές σου; Ίσως επειδή δεν είσαι από την Ελλάδα έτσι; Έχεις παρατηρήσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είστε όλοι μια παρέα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι... Ε.. κάποιο παιδί.. γιατί έχουνε 2 παιδάκια (δε ξέρω ποια τάξη είναι).. ένα αγόρι και ένα κορίτσι.. όλη μέρα λέει: 'ααα κινέζα'.. (γέλια)

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, είναι ωραία.. έχετε πολύ ωραία χαρακτηριστικά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και η άλλη κάνει έτσι και λέει 'θα της πεις να παίζουμε μαζί;'

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ πως αισθάνεσαι γι' αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μου φαίνεται αστείο..χαχαχα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι, εσύ τόσους φίλους έχεις, είναι δυνατόν;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, αλλά δεν παίζω με τέτοια.. γιατί εκείνη τη μέρα.. χθες νομίζω,.. κάνουμε κάτι πρόβα για τα θρησκευτικά, που το λένε ότι δεν τρέχουμε μέσα στη τάξη..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πάρα πολύ όμορφα, κατάλαβα.. Στο μέλλον, που θα ήθελες να μείνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Θέλω να μείνω στην Ελλάδα αλλά και στην Κίνα θέλω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλά και πως θα μείνεις σε 2 μέρη βρε παιδί μου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, λίγο στην Κίνα, λίγο εδώ..Όταν δεν έχουμε σχολείο, το καλοκαίρι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει εγώ το λέω όταν μεγαλώσεις.. Περνάει το σχολείο, τελειώνει το σχολείο, που θα ήθελες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην Κίνα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στην Κίνα ε; Πως και έτσι; Δε θα σου λείπουν εδώ πέρα οι φίλοι σου; Η ζωή σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλλά.. εεε. Μερικές φορές θα ξανάρχομαι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, θα ξανά έρχεσαι.. εντάξει. Επομένως, απ' ότι κατάλαβα, θα ήθελες να σπουδάσεις και στην Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και τι θα ήθελες να σπουδάσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν έχεις σκεφτεί κάτι έτσι που να σου αρέσει, ένα επάγγελμα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, τώρα.. ακόμα είμαι τόσο μικρή..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γλυκό μου.. κάτι έτσι που να σου αρέσει.. ας πούμε σ' αρέσει η γλώσσα.. 'θα ήθελα να γίνω δασκάλα' .. 'θα ήθελα να γίνω γυμνάστρια' .. λέω για παράδειγμα, δεν έχεις σκεφτεί;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι.. μου αρέσει η γυμναστική αλλά δε μπορώ, γιατί μπορώ να τρέξω γρήγορα αλλά όχι πολύ.. ας πούμε 5 φορές το αυλή δεν μπορώ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πλάκα έχεις..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι αλλά ο κύριος μας βάζει 5 φορές, 3 φορές..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αγγέλα.. Να σε ρωτήσω κάτι; Τους μετανάστες πως τους βλέπεις; Γνωρίζεις για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που έχουν έρθει εδώ πέρα στην Ελλάδα, έτσι δεν είναι ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πως τη βλέπεις όλη αυτήν την κατάσταση;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε... δεν ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν έχεις κάποια άποψη ρε παιδί μου.. Δε γνωρίζεις; Ουσιαστικά και αυτοί, αν το σκεφτείς, έχουν φύγει από τον τόπο τους και έχουν έρθει στην Ελλάδα για ένα καλύτερο μέλλον... γιατί εκεί πέρα οι συνθήκες, οι καταστάσεις, όλα αυτά που ζούσανε δεν ήτανε πολύ καλά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μμ...εε... Μερικές φορές είδα κάποιο παιδί που είναι από άλλη χώρα και μπορούνε να μιλάνε πιο καλά από μένα, αλλά το αλφάβητο ακόμα δεν το ξέρουνε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τώρα το λες από την πλευρά της ηλικίας των παιδιών, μπορούν όμως και αυτά να το μάθουνε, έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και ένα παιδί που την λένε Μαρίνα είναι από Αλβανία νομίζω, μιλάνε πιο καλά από μένα αλλά δε ξέρουνε τα γράμματα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κατάλαβα, εντάξει ο καθένας ότι μπορεί..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αγγέλα μου σε έχω κουράσει. Έχουμε τελειώσει, σ' ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ για την συνεργασίας μας.. Ε, να σε πάω τώρα στην κυρία Ολυμπία για να πάμε στην τάξη.

Συνέντευξη 2

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλημέρα

ΜΑΘΗΤΗΣ: Καλημέρα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου, πως ονομάζεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλέξης

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλέξη μου από που είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από την Αλβανία

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποιος από τους 2 γονείς είναι από την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και οι 2

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και οι 2, και η μαμά και ο μπαμπάς.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πόσο χρονών είσαι εσύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 9

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: 9 χρονών, αα πάρα πολύ όμορφα.. Εεεε, στο σπίτι ποια γλώσσα μιλάτε κυρίως;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εγώ και ο αδερφός μου ελληνικά, οι γονείς μου αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αααα, με τους γονείς σου μιλάτε μόνο αλβανικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα οι γονείς σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, πόσα χρόνια έχει που ήρθες εδώ πέρα στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 9, από τότε που γεννήθηκα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α γεννήθηκες εδώ πέρα στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, απλώς οι γονείς μου γεννήθηκαν στην Αλβανία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πάρα πολύ όμορφα. Ε, ουσιαστικά εντάξει.. Ωραία.. Εεεε, διαβάζετε βιβλία στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, διαβάζουμε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα τα διαβάζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στα ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στα ελληνικά; Ε η μαμά σου διαβάζει κάποιο βιβλίο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, όταν δεν μπορώ στα αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α βοηθάει η μαμά. Εσύ όμως προτιμάς τα ελληνικά βιβλία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί τα προτιμάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γιατί μπορώ να τα διαβάξω και μόνος μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, σου φαίνονται πιο εύκολα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, εεε, τηλεόραση έτσι κάποιο πρόγραμμα παρακολουθείτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι ακριβώς σου αρέσει, για μίλα μου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μ αρέσει από Nickelodeon ο Μπομπ σφουγγαράκης, στον alpha το σόι σου και στο skai το survivor.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, αυτά όμως είναι στα ελληνικά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Υπάρχει έτσι κάποια εκπομπή που να την παρακολουθείς στα αλβανικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μόνο στα ελληνικά όλα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ όμορφα.. Τι μουσική ακούς, τι σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ακούω και αγγλικά και ελληνικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α και αγγλικά; Έτσι αλβανική μουσική δεν ακούτε με τους γονείς σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ακούμε όταν έχει στο ράδιο του αμαξιού.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, στο ράδιο του αμαξιού, άρα ο μπαμπάς ακούει αλβανική μουσική..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου αρέσει η αλβανική μουσική;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποια προτιμάς περισσότερο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Την ελληνική.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί τα καταλαβαίνεις πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμμμ, ε μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις στα αλβανικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί όχι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γιατί δεν έχω πάει σχολείο στα αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, αλλά οι γονείς σου έτσι όταν ήσουν μικρός..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι δεν έχω γράψει ποτέ μου, ούτε έχω διαβάσει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, οπότε δεν τα γνωρίζεις καθόλου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μόνο να μιλάω ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου έτσι μια φράση, τώρα τι μάθημα έχετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχουμε ιστορία και ...;;;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία για πες το μου αυτό στα αλβανικά

ΜΑΘΗΤΗΣ: Νεβε τανι κε βι.. ε δε ξέρω πως λέγεται η ιστορία και ...στα αλβανικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, εντάξει όποτε ξέρεις κάποιες λέξεις έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, και στο σπίτι πόσες γλώσσες είπες ότι μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλβανικά και ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλβανικά και ελληνικά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ φαίνεται τώρα ότι δυσκολεύεσαι όμως στα Αλβανικά.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε δυσκολεύομαι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, επειδή έχει συνηθίσει στα ελληνικά εδώ πέρα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, λογικό είναι. Εεε, Αλέξη να σε ρωτήσω κάτι; Γνωρίζεις κάτι που συνηθίζεται να γίνεται στην Αλβανία, ας πούμε έτσι ένα έθιμο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, δεν γνωρίζω τίποτα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εδώ πέρα στην Ελλάδα, κάποιο έθιμο που έχουμε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Να λέμε τα κάλαντα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στην Αλβανία δε γνωρίζεις άμα τα λένε τα κάλαντα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι δεν τα λένε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχεις επισκεφτεί ποτέ την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πόσο συχνά την επισκέπτεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μια φορά το χρόνο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μια φορά το χρόνο; Πας προφανώς για να δεις τη γιαγιά, τον παππού..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και δεν σου έχει πει κάποιος έτσι μια ιστορία να δεις ένα έθιμο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποια περίοδο πηγαίνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Την άνοιξη προς το καλοκαίρι, όταν δεν έχουμε σχολείο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, όταν δεν έχετε σχολείο... Εκεί πέρα δεν συνηθίζουνε να κάνουνε κάτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε, μήπως όμως... αδέρφια είπες έχεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι μόνο ένα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έναν αδερφό είπες πριν..;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Με τον αδερφό σου συνηθίζετε να παίζετε κάποιο παιχνίδι, το οποίο είναι γνωστό στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, οπότε εσύ νιώθεις ότι εδώ πέρα, η χώρα σου είναι η Ελλάδα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμμ.. Γενικότερα όσον αφορά τώρα το σχολείο, ποια μαθήματα σου αρέσουνε πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η γυμναστική

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε καλά, η γυμναστική νομίζω ότι είναι νούμερο 1 στην προτίμηση σας, ε; Σήμερα όλοι τη γυμναστική μου αναφέρετε. Για πες μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μ αρέσουν και τα μαθηματικά και η γλώσσα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δυσκολεύεσαι σε κάποια από αυτά τα μαθήματα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μερικές φορές

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Που δυσκολεύεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην ιστορία, στα εικαστικά μερικές φορές όταν δε ξέρουμε τι να κάνουμε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στα εικαστικά δεν είναι αμάν και τι; Ε; Βάζουμε λίγο τη φαντασία μας..μμ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πες μου για παράδειγμα στην ιστορία, εντάξει; Δυσκολεύεσαι όπως είπες. Τι κάνεις για να αντιμετωπίσεις αυτή τη δυσκολία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα διαβάζω όσο μπορώ... κάνω ότι μπορώ.. και μετά τα ξαναδιαβάζω το μάθημα και όσα δε μπορούσα, τα γράφω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, ωραία πάρα πολύ όμορφα. Στη γλώσσα και στα μαθηματικά δυσκολεύεσαι κάπου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι, ακόμα και στη γλώσσα; Έχουμε δύστροπη ορθογραφία, είναι πολύ δύσκολη ορθογραφία μας.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε μόνο στην ορθογραφία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, αυτό είναι λογικό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κάποιος από το σπίτι μπορεί να σου προσφέρει βοήθεια σε κάτι που δυσκολεύεσαι, είτε αυτό είναι η ορθογραφία στη γλώσσα είτε στην ιστορία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, μπορούν.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποιος σε βοηθάει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ο αδερφός μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ο αδερφός σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και η μαμά και ο μπαμπάς.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, η μαμά και ο μπαμπάς γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, εντάξει τώρα για να μου λες είστε 9 χρόνια, όσο ζεις εσύ.. έτσι δεν είναι;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ο αδερφός μου είναι 13

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, άρα οι γονείς σου έχουν 9 χρόνια που είναι στην Ελλάδα ή και παραπάνω;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παραπάνω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α εντάξει, οπότε νιώθουν και οι ίδιοι Έλληνες έτσι; Γνωρίζουν πάρα πολύ καλά την ελληνική γλώσσα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ όμορφα. Ε, Αλέξη θα ήθελες να υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο στο οποίο να μπορείς να μαθαίνεις και αλβανικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, θα ήθελα και έχει. Η μαμά λέει όταν μεγαλώσω λίγο ακόμη να με γράψει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε ναι, δεν είναι πολύ ωραίο; Να μη ξεχνάς και τον τόπο σου. Εσύ πως το βλέπεις όλο αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ωραίο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε τι μόνο ένα "ωραίο" έχεις βρε να μου πεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, πως να το πω; Ναι μου αρέσει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θα γνωρίσεις και παιδιά που είναι και αυτά από την Αλβανία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Έχεις συνεργαστεί με τους συμμαθητές σου; Σας έχει βάλει ο δάσκαλος ή η δασκάλα...;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, μας έχει βάλει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, ναι εντάξει, προφανώς σας έχεις βάλει, για μίλα μου για αυτό.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε μας έχει βάλει και έχω συνεργαστεί με όλα τα παιδιά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποιο μάθημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Σε όλα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε όλα τα μαθήματα; Και τι ακριβώς γίνεται σε αυτή τη συνεργασία; πόσοι είστε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μερικές φορές χωριζόμαστε σε 4 ομάδες, μερικές φορές σε 5 και άμα είμαστε 20 παιδιά, γιατί μερικές φορές δεν έρχονται όλα... και άμα είμαστε 20 μας χωρίζει σε 5 ομάδες από 5 παιδιά...εεε 5 ομάδες από 4 παιδιά. Άμα είμαστε 19 η μία είναι 5 και οι άλλες δύο είναι 4.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, ωραία, σε αυτήν τη συνεργασία έχεις αντιμετωπίσει.. η γενικότερα έχεις αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα με συμμαθητή σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εννοώ πάνω σε μια δυσκολία σε ένα μάθημα, έτσι για το αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχει τύχει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχει τύχει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και πως το αντιμετωπίσες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Άρχισα να κάνω αυτό που ήθελε ο συμμαθητής μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, υποχώρησες δηλαδή..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α ωραία! Φίλους έχεις εδώ πέρα; Υπάρχει κάποιος που μπορεί να σε αντιμετωπίσει διαφορετικά επειδή η καταγωγή σου είναι από την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν έχεις αντιμετωπίσει δηλαδή κάποιο πρόβλημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είσαι δηλαδή φίλος με όλα τα παιδιά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, εκτός από μερικούς που δεν τους ξέρω και δεν κάνουμε παρέα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, αυτό είναι λογικό, δεν γίνεται να τους γνωρίζουμε όλους. Αλλά με αυτούς που κάνεις παρέα, ποτέ δεν σε έχουν φέρει σε δύσκολη θέση, έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, ποτέ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Να σου πουν έτσι κάτι που σε έχει πληγώσει ή στεναχωρήσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, δεν με έχουν πει

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία. Εεε, είπες πριν λίγο που σε ρώτησα ότι κάθε χρόνο πηγαίνετε στην Αλβανία με τους γονείς σου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Λογικά πηγαίνετε να δείτε τη γιαγιά, τον παππού, ε; να σας χαρούν και αυτοί.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Χαίρονται και σας περιμένουνε.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στο μέλλον Αλέξη, που θα ήθελες να μείνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην Αλβανία

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στην Αλβανία; Γιατί;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γιατί εκεί έχω την οικογένεια μου, τα ξαδέρφια μου, τις θείες μου, τον παππού και τη γιαγιά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι, αλλά τώρα ξέρεις τι γίνεται; Μου είπες πριν λίγο ότι τα ελληνικά τα ξέρεις πιο καλά από τα αλβανικά. Τη γλώσσα και τα πάντα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Άμα είχα γεννηθεί εκεί και έμενα εκεί πέρα, θα τα ήξερα πιο καλά τα αλβανικά από ότι τα ελληνικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι εντάξει.. Η αλήθεια είναι ότι προφανώς όταν πηγαίνεις μετά τα συνηθίζεις..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα μιλάς πιο εύκολα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, μιλάω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα θα ήθελες εσύ αργότερα να μείνεις στην Αλβανία έτσι; Για να σε με τα ξαδέρφια σου και τους συγγενείς σου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία.. και τι ακριβώς θα ήθελες να σπουδάσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Να γίνω ποδοσφαιριστής,

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποδοσφαιριστής; Τέλεια! Σε ποια ομάδα θα ήθελες Αλέξη;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω,

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν έχεις πρόβλημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, όμως προφανώς θα ήθελες να γίνεις ποδοσφαιριστής στην Αλβανία για να λες ότι...

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα εσένα σου αρέσει και το ποδόσφαιρο..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα.. πολύ ωραία. Γενικότερα Αλέξη, έτσι με τους πρόσφυγες, με τους μετανάστες, με τους Σύριους γνωρίζεις κάποια πράγματα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, μερικές φορές είναι κάποια κακά παιδιά και τους κοροϊδεύουνε, επειδή έχουν άλλο χρώμα, είναι από άλλη χώρα και τέτοια..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και πως αισθάνεσαι για αυτούς τους ανθρώπους;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ότι είναι λυπημένοι, δεν έχουνε παρέα, δεν έχουν φίλους και κάθονται μόνοι τους..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και για αυτό το λόγο δεν πρέπει να στηρίζουμε αυτά τα άτομα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, πρέπει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί και αυτοί, να σου πω κάτι έχουν φύγει από τον τόπο τους, όπως και εσύ είχες φύγει από την Αλβανία για να έρθεις στην Ελλάδα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για να έχετε ένα καλύτερο μέλλον

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και έφυγαν από το σπίτι τους γιατί είχαν πόλεμο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Επομένως, δεν πρέπει να τους αγκαλιάσουμε όλους αυτούς; Και να μην τους βλέπουμε για διαφορετικούς..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, να μην τους βλέπουμε

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, εντάξει Αλέξη μου σ ευχαριστώ πάρα πολύ για την συνεντευξούλα που μου έδωσες. Με βοήθησες πάρα πολύ να το ξέρεις, εντάξει; Ωραία, σε ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ.

Συνέντευξη 3

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καταρχάς καλημέρα, για πες μου πόσο σε λένε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Με λένε Γκρέση.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πόσο χρονών είσαι Γκρέση;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είμαι 9.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: 9 χρονών; Α, τι ωραία! Από που είσαι αγάπη μου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, από την Αλβανία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, από την Αλβανία είναι και οι 2 γονείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και η μαμά και ο μπαμπάς..Εσύ γεννήθηκες εδώ ή;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εκεί γεννήθηκα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και πότε ήρθατε εδώ πέρα στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ : Περίπου πριν 7-8 χρόνια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, εσύ ήσουν ακόμα μωράκι. Α, πολύ μικρούλα. Μάλιστα. Στο σπίτι πόσες γλώσσες μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ελληνικά και αλβανικά. Μας βολεύουν και τα 2.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γνωρίζετε και κάποια άλλη γλώσσα που μπορείτε και επικοινωνείτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ:Π.χ μπορώ να μιλήσω αγγλικά και γερμανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτές τις γλώσσες τις μιλάς και με τους γονείς σου ή..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, όχι απλά τα ξέρω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Απλά τα γνωρίζεις εσύ.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα γερμανικά λίγα και αγγλικά περισσότερο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα, στο σπίτι με τους γονείς σου ποια γλώσσα μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελληνικά δε μιλάτε και τόσο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μιλάμε ας πούμε γενικά.. αλλά πιο πολύ μιλάμε αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει είναι πολύ σημαντικό, για να μη ξεχνάς και τη χώρα καταγωγής σου.

ΜΑΘΗΤΗΣ:Γι' αυτό..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε ναι έτσι δεν είναι; Γιατί είναι το μοναδικό που ουσιαστικά σου την θυμίζει. Ωραία, διαβάζετε βιβλία στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα τα διαβάζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες έτσι το αγαπημένο σου βιβλίο..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, παραμύθι γενικά τι;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Παραμύθι

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τη χιονάτη.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτή στη διαβάζει η μαμά ή εσύ την διαβάζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παλιά μου τη διάβαζε η μαμά για να κοιμηθώ και τώρα τη διαβάζω εγώ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α ψυχούλα μου.. παλιά στα ελληνικά στη διάβαζε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αγάπη μου γλυκιά. Τηλεόραση βλέπετε στο σπίτι; Έτσι παρακολουθείτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, με πρόγραμμα δηλαδή μία ώρα.. Βασικά πρώτα κάνω τα μαθήματα, μετά βλέπω μια ωρίτσα και κοιμάμαι και μετά πηγαίνω στο φροντιστήριο

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, τι σου αρέσει να παρακολουθείς στην τηλεόραση;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παιδικά.. ταινίες αλλά όχι ταινίες τρόμου και τέτοια.. γενικά ταινίες..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κωμωδίες που λέμε.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελληνικά τα παιδικά, και αν τύχει καμία ταινία στα αγγλικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, αλλά από κάτω υπάρχουν οι υπότιτλοι.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Οπότε πάλι τους διαβάζεις στα ελληνικά, δεν έχεις κάποιο πρόβλημα. Ωραία, μουσική ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πολύ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, πάω χορωδίαγι' αυτό και μ' αρέσει πολύ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια; Έχεις πολύ γλυκιά φωνούλα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ευχαριστώ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι μουσική σου αρέσει; Τι προτιμάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω μου αρέσουν πάρα πολλά. Γενικά δε μ' αρέσει πολύ η ροκ μουσική.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε σου αρέσει ε; Εντάξει είναι λίγο πιο άγρια μουσική. Ε, και σε ποια γλώσσα ακούς αυτή τη μουσική που σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, κάποια τραγούδια που βάζει η αδερφή μου και είναι αγγλικά και τα είχα δει και σε παιδικά αυτά τα τραγούδια.. και κάποια ελληνικά που έχω και από την χορωδία και προσπαθώ να τα μάθω και βάζω και τους στίχους.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλβανικά τραγούδια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ακούει η μαμά μου όλη μέρα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια; Της αρέσουνε.. Εντάξει.. πάρα πολύ ωραία. Γκρέση να σε ρωτήσω κάτι; Μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις στην αλβανική γλώσσα; Και το λέω και πολλές φορές και σε σύγκριση με την ελληνική.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου φαίνεται εύκολο, δύσκολο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Να γράψω έχω ξεχάσει λίγο, αλλά μπορώ, δηλαδή δεν μου είναι πολύ δύσκολο αλλά ναι μπορώ. Αλλά να μιλήσω ναι εντάξει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Για πες μου έτσι μια φράση. 'Τώρα έχουμε διάλειμμα' πες.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα Σικένι.. πως λέγεται.. Τα σικένι με σίμε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει πολύ ωραία! Πολύ ενδιαφέρουσα γλώσσα ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, γενικά έχουμε εφτά πχ Αλβανούς εκεί μέσα και μια φίλη μέσα στην τάξη είναι Ρωσίδα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθειά; Εντάξει είναι πολύ ωραίο γιατί είστε από διαφορετικούς πολιτισμούς συναντιέστε,ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είμαστε από τα καλύτερα τμήματα και δεχόμαστε πολλά παιδιά και έχουμε έναν που είναι από τη Συρία νομίζω, όχι από το Ιρακ και δεν έχουμε πρόβλημα αν κάποιος είναι διαφορετικός ή..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει χαίρομαι πάρα πολύ. Επομένως, με αυτό που μου λες είναι σαν να μου λες ότι δεν έχεις αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα έτσι με συμμαθητή σου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Καθόλου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ούτε με φίλους αυτά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε, βασικά με μία φίλη μου που είναι στην τάξη μου είχαμε μαλώσει αλλά μας είχανε βάλει να μαλώσουμε χωρίς να το είχαμε καταλάβει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, σας τα μπλέξανε επίτηδες. Α, εντάξει αυτό είναι λογικό και εγώ ρε παιδί μου και εγώ θα μαλώσω με κάποιον, έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλλά είμαστε πολύ καλές φίλες.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε έχει κανένας πρόβλημα που είσαι από την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θα μου πεις εντάξει, είστε όλοι από διαφορετικούς πολιτισμούς.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Χαίρονται βασικά. Λένε ωραίες γλώσσες, παίρνουν μια φράση και τέτοια..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε ναι και μένα τώρα μ' άρεσε..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Θέλουν να μάθουνε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι! Έχετε συνεργαστεί έτσι σε κάποιο μάθημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τι εννοείτε; Σε τι μάθημα;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ένα μάθημα να σας έχει βάλει η δασκάλα ή ο δάσκαλος. Να είστε μια ομαδούλα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πάρα πολλές φορές. Και μάλιστα αυτές τις ομάδες τις κάνουμε κάθε Δευτέρα. Έρχονται 2 άλλες φοιτήτριες και μας κάνουνε ευέλικτη ζώνη και μας χωρίζουνε σε 2 ομάδες και παίζουμε παιχνίδια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τέλεια! Εκεί πέρα δεν αντιμετωπίσατε κάποιο πρόβλημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι γιατί εκεί πέρα δεν τα αντιμετωπίζουμε πολύ εύκολα τα προβλήματα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γκρέση, να σε ρωτήσω λίγο, ποια μαθήματα σου αρέσουνε πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μ' αρέσει πολύ η γυμναστική (λογικό είναι), η γλώσσα και η ιστορία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα μαθηματικά δεν τα ανέφερες..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε δυσκολεύουνε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, είναι δύσκολα αλλά τώρα, επειδή με δυσκόλευαν πιο πριν και άρχισα να διαβάζω πιο πολύ και τώρα μου είναι πιο εύκολο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όταν κάπου αντιμετωπίζεις μια δυσκολία, ας πούμε στα μαθηματικά, κάπου τι κάνεις για να το αντιμετωπίσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αν δεν έχω χρόνο, λογικά θα πάω στα παρακάτω και θα το αφήσω στο τέλος και θα προσπαθήσω να το σκεφτώ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ : Α, μάλιστα. Είναι πολύ λογικό αυτό. Όταν αντιμετωπίζεις δυσκολία υπάρχει ένα άτομο που μπορεί να σου προσφέρει βοήθεια από το σπίτι σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ : Ναι, ας πούμε όταν κάτι δε μπορώ να καταλάβω ή έχω ένα πρόβλημα, όχι μόνο στα μαθήματα.. γενικά.. πάω και ρωτάω τους γονείς μου και μου δίνουν μία απάντηση.. αυτό.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, σε βοηθάνε. Στην γλώσσα ας πούμε θα μπορούσαν να σε βοηθήσουν; Γιατί έχουμε μια περίπλοκη ορθογραφία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θα ήθελες να υπάρχει έτσι να αντίστοιχο σχολείο που θα μπορούσες να μαθαίνεις τα αλβανικά για να μην τα ξεχνάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, αλλά δεν πηγαίνω. Δε ξέρω αν έχει βασικά. Αλλά η φίλη μου, η διπλανή μου που είναι κινέζα πηγαίνει σε σχολείο που μαθαίνουν κινέζικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι ξέρω και μένα πριν μου το ανέφερε. Αλλά θα ήθελες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Θα ήθελα πάρα πολύ γιατί συνήθως γράφουμε πάρα πολύ και μας βάζουνε πολύ εκθέσεις τελευταία και γράφω πάρα πολλά ελληνικά και τα ξεχνάω λίγο λίγο.. Επειδή είναι σαν τα αγγλικά όταν τα γράφεις, αλλά πρέπει να βάζεις τόνους.. κάπως έτσι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει αυτό είναι αλήθεια. Και μετά λίγο τα μπερδεύεις και με την αλβανική.. Είναι γεγονός.. Τώρα γενικά έτσι με την Αλβανία, γνωρίζεις κάποιο έθιμο; Κάτι που συνηθίζουνε να κάνουνε..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Α, ναι. Υπάρχει ένα άγαλμα. Είναι ένας άντρας εκείνο το άγαλμα. Δεν έχω ακούσει πολλά για αυτό αλλά μόνο αυτά τα πράγματα έχω ακούσει και δεν το έχω δει. Μένω στα Τίρανα στην Αλβανία και εκεί πέρα μόνο είχα ακούσει λίγα πράγματα για αυτό και δεν τα θυμάμαι όλα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κάποιο έτσι έθιμο, όπως εμείς έτσι στην Ελλάδα που ξέρεις ότι τα Χριστούγεννα, την πρωτοχρονιά θα στολίσουμε το χριστουγεννιάτικο δέντρο θα φάμε όλοι μαζί οικογενειακώς.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Το κάνουμε και εμείς.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κάνετε ακριβώς τα ίδια; Ανέφερε μου κάτι που κάνετε εσείς στην Αλβανία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εμείς το Πάσχα.. βασικά τα Χριστούγεννα δεν πηγαίνουμε για κάλαντα δηλαδή δεν πηγαίνουμε και τραγουδάγαμε το Χριστουγεννιάτικο τραγούδι. Τραγουδάμε ένα κανονικό τραγούδι και μας δίνουνε λεφτά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α!

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και εκεί μπορείς να κυκλοφορείς πιο πολύ μόνη.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πιο ενδιαφέρον από το να τραγουδήσεις χριστουγεννιάτικα. Λοιπόν, γνωρίζεις έτσι κάποιες ιστορίες ή κάποια παιχνίδια από την χώρα καταγωγής των γονιών σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Απλά το έχω δει και μου το έχουν εξηγήσει. Είναι κάτι που είναι σαν ξυλάκι με ένα μπαλονάκι που το άναβαν και έπεφτε κάτω.. κάτι τέτοιο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτό είναι παιχνίδι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είναι παιχνίδι που έπαιζαν οι γονείς μου παλιά, αλλά δε ξέρω τι ακριβώς είναι γιατί γενικά δεν αναφέρουν τα παλιά τους τα χρόνια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Εντάξει ωραία. Αρκετά ενδιαφέρον. Την Αλβανία επομένως την επισκέπτεσαι κάθε χρόνο με τους γονείς σου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι κάθε χρόνο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε, π.χ κάθε καλοκαίρι όταν ας πούμε στο τέλος του καλοκαιριού.. ή στην αρχή του Αυγούστου ή στο τέλος.. Τότε που είναι τα γενέθλια μου..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Πηγαίνει τότε έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, πηγαίνω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Προφανώς να δεις τη γιαγιά, τον παππού..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, όχι. Απλά είναι εκεί πέρα.. Π.χ η μία μου γιαγιά είναι εκεί πέρα και η άλλη μου γιαγιά είναι ακριβώς από δίπλα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αααα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και πηγαίνουμε κοιμόμαστε μία από εδώ μία από κει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πουλάκι μου ωραία. Να τους βλέπεις και αυτούς σας χαίρονται.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, τον παππού και την γιαγιά και την άλλη τη γιαγιά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γενικότερα έτσι στο μέλλον που θα ήθελες να μείνεις; Στην Ελλάδα ή στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην Ελλάδα, αλλά να πάω και επισκέψω στην Αλβανία γιατί η Ελλάδα εδώ είναι πιο προσεκτική, εννοώ ότι έχει πιο πολύ αστυνόμους, ενώ και εκεί είναι γιατί εκεί δε γίνονται σχεδόν καθόλου ληστείες και τέτοια.. μπορείς να κυκλοφορείς μόνη σου και...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εδώ πέρανιώθεις πιο ασφαλής για να καταλάβω;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι εκείπέρα νιώθεις πιο ασφαλής.. έχει πιο πολλούς κήπους και δεν έχει π.χ πολλές πολυκατοικίες και διώροφα σπίτια, μόνο αυτά έχει.. διώροφα σπίτια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα, κάτσε τώρα γιατίλίγο με μπερδέψες. Θα προτιμούσες να είσαι εδώ πέρα στην Ελλάδα ή στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην Ελλάδα, αλλά να πάω και επισκέψω στην Αλβανία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία και τι θα ήθελες να σπουδάσεις Γκρέση μου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Φιλολογία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Φιλολογία; Αγάπη μου! Εντάξει το έχεις με το λόγο.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει το έχεις. Σου αρέσει επομένως και η γλώσσα απ' ότι κατάλαβα πολύ, ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γκρέση να σε ρωτήσω κάτι τελευταίο. Για τους μετανάστες γνωρίζεις έτσι καθόλου; Ή για τους πρόσφυγες που έρχονται από την Συρία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γνωρίζω από τον Ρομάν που μας έχει πει...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ο Ρομάν τι είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είναι το παιδί που είχε έρθει από το Ιρακ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Ναι.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μας είχε πει μία φορά ότι οι γονείς του είχαν πνιγεί.. κάτι τέτοιο.. και τον είχαν φέρει εδώ πέρα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ πως νιώθεις γι' αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πολύ άσχημα γιατί εγώ αν ήμουν στη θέση του δε θα ένιωθα καθόλου ωραία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Επομένως και εμείς πρέπει να τους αγκαλιάσουμε, έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αγάπη μου σ' ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ για την συνεντευξούλα που μου έδωσες. Εύχομαι να έχεις μια καλή συνέχεια.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ευχαριστώ

Συνέντευξη 4

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Λοιπόν καλημέρα, για πες μου πως ονομάζεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελένη

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελένη, πόσο χρονών είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 10

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: 10 χρονών είσαι; Από πού είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από την Κίνα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Από την Κίνα; Πάρα πολύ ωραία..Εεεε, πόσα χρόνια είσαι εδώ πέρα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Νομίζω..2

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: 2 χρόνια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αααα

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παλιά μικρό ήμουν εδώ...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, είχες ξαναέρθει, είχες φύγει και ξαναήρθες πριν 2 χρόνια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, όχι, εγώ έχω πάει Κίνα και ήρθα.. και πάει Κίνα.. και έτσι...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, κατάλαβα.. από την Κίνα είναι και η μαμά και ο μπαμπάς ή ένας από τους 2;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι μπαμπά και μαμά είναι εδώ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι από Ελλάδα ή και αυτοί έχουνε καταγωγή από την Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αυτοί είναι εδώ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι αγάπη μου.. αλλά οι γονείς σου κατάγονται από την Κίνα, έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και οι 2;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α πάρα πολύ ωραία.. Στο σπίτι ποια γλώσσα μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Κίνα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κινέζικα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελληνικά μιλάτε καθόλου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι.. Μόνο άμα παίζει.. παίζαμε.. και μιλάμε λίγο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα.. την κινέζικη τη γλώσσα τη μιλάς και με τη μαμά και με το μπαμπά, έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μάλιστα.. διαβάζετε κάποια βιβλία στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ελληνικά και κινέζικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αααα, πάρα, πάρα πολύ ωραία. Τι βιβλία διαβάζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε, παραμύθια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Παραμύθια, μμμ... Τηλεόραση βλέπεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, βλέπεις τηλεόραση! Τι παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεεε.. 2.. Τηλεόραση μόνο 2 κινέζικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κινέζικα.. αααα. Τι πρόγραμμα παρακολουθείς; Ας πούμε παιδικά παρακολουθείς, ιστορικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Παιδικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Παιδικά προτιμάς έ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, είναι και ωραία παιδικά. Εεε.. μουσική ακούτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι μουσική ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεεε, λίγο αγγλικά, λίγο κινέζικα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, αγγλικά και κινέζικα. Εντάξει είναι λογικό αυτό.. Εεεε, μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις στα κινέζικα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε, το ίδιο καλά με τα ελληνικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι, ε; Δεν έχεις αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι.. Μάλιστα. Συνολικά πόσες γλώσσες μιλάτε με τους γονείς σου στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε, 2..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα κινέζικα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και λίγο τα ελληνικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε, μιλάτε κάποια άλλη γλώσσα; Ας πούμε τα αγγλικά; Γνωρίζει κάποιος;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μαμά μου ξέρει λίγο κινέζικα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Λίγο αγγλικά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Λίγο αγγλικά, ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλλά προτιμάτε τα κινέζικα και τα ελληνικά..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε.. Έλενα να σε ρωτήσω, γνωρίζεις κάποια ήθη και έθιμα της Κίνας; Τώρα εσύ θα μου πεις δε μπορώ να καταλάβω τι εννοείς ήθη και έθιμα.. Εδώ πέρα στην Ελλάδα, επί παραδείγματι, εεε.. τα Χριστούγεννα ή και την Πρωτοχρονιά βρισκόμαστε όλοι μαζί, τρώμε, βάζουμε χοιρινό και τρώμε όλοι μαζί. Αυτό αποτελεί ένα έθιμο της Ελλάδας.. Εεε, τέτοια έθιμα έχετε στην Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να μου πεις ένα έθιμο που έχετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχει.. να φάμε.. και μαζί.. έτσι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τρώτε όλοι μαζί πάλι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στις γιορτές;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, στις γιορτές.. Μάλιστα.. Γνωρίζεις κάποια παιχνίδια ή κάποιες ιστορίες από την Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άντε ιστορίες δε γνωρίζεις.. αλλά ένα παιχνίδι δε γνωρίζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε ξέρεις κανένα παιχνίδι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ξέρω ένα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: έχει ένα εδώ... πόσο έχει το ίδιο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θες να μου το περιγράψεις, για να καταλάβω και εγώ πως είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πες το μου, όσο πιο απλά εσύ μπορείς..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και παίζανε χαρτιά.. ζωγραφίζουνε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα παίζατε χαρτιά και ζωγραφίζατε.. Ζωγραφίζατε κάτι συγκεκριμένο ή γενικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γενικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γενικά, α ωραία. Μου έχεις πει ότι πολύ συχνά προφανώς πηγαίνεις στην Κίνα. Άρα επισκέπτεσαι τη χώρα εκεί πέρα, είσαι στη γιαγιά, στον παππού..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τη γιαγιά, τον παππού;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε.. Που είναι;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είναι Κίνα.. Φατσία..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, λογικά είναι η πόλη εκεί πέρα .. Άρα, όταν πηγαίνετε στην Κίνα βλέπετε τη γιαγιά και τον παππού..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ ωραία.. Ελένη να σε ρωτήσω.. Κάτσε περίμενε λιγάκι.. Εεε, ένα λεπτάκι .. Γενικά με το σχολείο, ποια μαθήματα σου αρέσουνε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μαθηματικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου αρέσουνε τα μαθηματικά; Μμμμ.. κάποιο άλλο μάθημα έτσι που να σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ζωγραφική

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα η ζωγραφική.. δυσκολεύεσαι σε κάποιο μάθημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στη γλώσσα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στη γλώσσα γιατί;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι! Αγγλικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αγγλικά, γιατί δυσκολεύεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γιατί δεν μπορώ να τα μιλάω.. έτσι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και πολλές φορές τι κάνεις για να ξεπεράσεις τις δυσκολίες που έχεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα γράφω σε άλλη.. άμα λέει a, θα γράφω στην... στον...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελένη μου, για πες μου, πριν σε ρώτησα τι κάνεις για να ξεπεράσεις τη δυσκολία που αντιμετωπίζεις σε ένα μάθημα.. στη Γλώσσα ή στα Αγγλικά που είπες..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γιατί.. γράφω άλλη πόσο ξέρω, πόσο να μιλάω και έτσι μιλάω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και όταν δυσκολεύεσαι τι κάνεις; Τα παρατάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι κάνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Θα ρωτήσω την κυρία..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα.. Θα ρωτήσεις την κυρία.. Μάλιστα.. Επίσης, όταν αντιμετωπίζεις δυσκολία, υπάρχει ένα άτομο που μπορεί να σου προσφέρει βοήθεια, να σε βοηθήσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποιος είναι αυτός;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η κυρία είναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η κυρία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η μαμά και ο μπαμπάς στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, λίγο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Λίγο, έτσι; Εντάξει είναι πολύ λογικό. Εεεε, Ελένη μου, υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο που θα μπορούσες να μάθεις τα κινέζικα; Ή θα ήθελες εσύ να υπάρχει ένα σχολείο; Όπως είναι αυτό εδώ πέρα, ντάξει; Που μαθαίνεις τα ελληνικά. Να μπορείς όμως εκεί να μαθαίνεις τα κινέζικα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχει τέτοιο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πηγαίνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποιο από τα 2 προτιμάς πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα ελληνικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα ελληνικά ε; Μάλιστα, πάρα πολύ όμορφα.. Εεε, Ελένη μου θα ήθελα να μου πεις, σε κάποιο μάθημα έχει τύχει να συνεργαστείς με τους συμμαθητές σου; Ίσως τώρα να μην το καταλαβαίνεις όπως το αναφέρω.. Δηλαδή μπορεί η δασκάλα ας πούμε να σας βάλει σε ομαδούλες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να μου πεις λίγο για αυτό; Σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι ακριβώς σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω..

ΚΥΡΙΑ (3^ο πρόσωπο): Η ζωγραφική βρε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου αρέσει που είστε όλοι μαζί; Που ο ένας λέει πράγματα, βάζει και ο άλλος πράγματα και βγαίνει μια πολύ ωραία εργασία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεεε, έχεις παρατηρήσει κάποια διαφορετική συμπεριφορά από κάποιον συμμαθητή σου επειδή είσαι από την Κίνα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι, ίσα ίσα έτσι; Έχεις αρκετούς φίλους;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι; Περνάς καλά, περνάς όμορφα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Εεε, Ελενάκι μου για πες μου αργότερα στο μέλλον που θα ήθελες να μείνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εδώ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εδώ πέρα; Στην Ελλάδα; Σου αρέσει πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμμ. Τι θα ήθελες να σπουδάσεις έχεις σκεφτεί;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε, γιατρός.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατρός θα ήθελες να γίνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει , είναι ένα φανταστικό επάγγελμα, δεν είναι; Που σώζει ζωές;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα, πάρα πολύ ωραία. Να σε ρωτήσω και κάτι ακόμα και αν χρειαστείς βοήθεια μπορείς να μου πεις. Γενικότερα, οι μετανάστες ξέρεις ποιοι είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ποιοι;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε, δε βλέπουμε πολλές φορές στην τηλεόραση ότι έρχονται άνθρωποι από τη Συρία στην Ελλάδα; Επειδή κάτω έχουνε πόλεμο; Αυτούς όλους πως τους βλέπεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Καλά, ίσα ίσα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πες μου, αυτό θέλω να μου πεις..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Νιώθεις όμορφα για αυτούς τους ανθρώπους; Πως νιώθεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, νιώθω καλά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Που έρχονται ας πούμε για ένα καλύτερο μέλλον..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι; Ωραία. Ελενάκι μου σε ευχαριστώ πάρα μα πάρα πολύ. Εντάξει; Είχα μια πάρα πολύ όμορφη συνεργασία.

Συνέντευξη 5

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλησπέρα θα ήθελες να μου πεις πως σε λένε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έρρικα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έρρικα πόσο χρόνων είσαι αγάπη μου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 6

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι τάξη πας;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 1η δημοτικού

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία.. για πες μου τώρα από πού είσαι? Οι γονείς σου από που είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από την Αλβανία

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αααα, πολύ ωραία. Και αφού οι γονείς σου είναι από την Αλβανία ποιες γλώσσες μιλάτε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελληνικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μόνο ελληνικά μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ο μπαμπάς

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ο μπαμπάς μιλάει ελληνικά ή αλβανικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλβανικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Με τη μαμά ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελληνικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελληνικά? Πολύ ωραία. Στο σπίτι διαβάζετε βιβλία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: ελληνικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μόνο στα ελληνικά διαβάζετε βιβλία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα πολύ ωραία. Τηλεόραση βλέπετε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι? Τι παρακολουθείς συνήθως? Τι σ' αρέσει να βλέπεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ποπατρον

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α αυτό τι είναι ακριβώς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μμ, σκυλάκια

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σκυλάκια; Σε ποια γλώσσα είναι αυτά τα σκυλάκια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: ελληνικά;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: ΕΕ παρακολουθείς, βλέπεις δηλαδή στην τηλεόραση μόνο ελληνικά ή και σε κάποια άλλη γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μόνο ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμ (κατάφαση)... Έρρικα, μουσική ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα σ' αρέσει να ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Χμ, σε δύο

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μας σε ποιες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: ελληνικά και αλβανικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα πάρα πολύ ωραία

Μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις στην γλώσσα καταγωγής των γονιών σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Εε επομένως στο σπίτι τώρα με αυτά που μου είπες πρέπει να μιλάτε και λίγα αλβανικά και λίγα ελληνικά.. μμ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είπες με τη μαμά ελληνικά και το μπαμπά αλβανικά. Ωραία. Έρρικα γνωρίζεις έτσι ένα έθιμο το οποίο συνηθίζεται στη χώρα καταγωγής των γονιών σου; Δηλαδή, κάποιο... κάτι συγκεκριμένο που κάνουν οι γονείς σου στην Αλβανία. Θες να σου δώσω ένα παράδειγμα για να σε βοηθήσω;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μχ (κατάφαση)

Για παράδειγμα εμείς εδώ πέρα στην Ελλάδα, εντάξει; Το βράδυ της Ανάστασης πηγαίνουμε στην εκκλησία, εντάξει; Παίρνουμε το Άγιο φως, μετά θα πάμε στο σπίτι, τρώμε μαγειρίτσα, τσουγκρίζουμε τα αυγά, μμ; Αυτό είναι ένα έθιμο της Ελλάδας. Ε υπάρχει κάποιο έθιμο που γνωρίζεις και να είναι από την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να μου πεις ποιο είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η γιορτή της Άνοιξης

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου για την γιορτή της Άνοιξης.

(Καθυστερεί να απαντήσει)

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να σκεφτείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μ, η μαμά έκανε κουλουράκια

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κουλουράκια; Α άρα στην γιορτή της Άνοιξης εσείς συνηθίζετε να κάνετε κουλουράκια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και πότε τη γιορτάζετε;

(Καθυστερεί)

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έρρικα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 14 Μαρτίου

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έρρικα σου αρέσει να παίζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γνωρίζεις έτσι κάποιο παιχνίδι είτε αλβανικό είτε ελληνικό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να μου το περιγράψεις; Να μου πεις πως είναι αυτό το παιχνίδι;

Για πες μου αγάπη μου

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τις μουσικές καρέκλες

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: ΑΑ πολύ ωραία. Ε έχεις πάει ποτέ στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Μένοντας εδώ πέρα στην Ελλάδα, ντάξει; Αλλά αφού έχεις πάει και στην Αλβανία, έτσι όπως έχεις τώρα στο μυαλουδάκι σου, ντάξει; Αργότερα που θα ήθελες να μείνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στην Ελλάδα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στην Ελλάδα; Γιατί;

Έρρικα; Γιατί αγάπη μου θα ήθελες να μείνεις στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, επειδή μου αρέσει πιο πολύ

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πιο πολύ; Σ' αρέσουν ας πούμε τα σπίτια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα μέρη που πηγαίνετε με τους γονείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η θάλασσα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η θάλασσα! Είναι πολύ ωραία! Έρρικα; Γενικότερα στο σχολείο ποια μαθήματα σου αρέσουν;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μαθηματικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμμμ, σ αρέσουν τα μαθηματικά! Δυσκολεύεσαι κάπου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αν κάποια στιγμή κάτι σου φανεί δύσκολο, ποιόν θα ρωτήσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τη δασκάλα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α μιλάς με τη δασκάλα, θα τη ρωτήσεις αν κάτι σε δυσκολεύει;

(αργεί να απαντήσει)

Έρρικα...

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Να σε ρωτήσω, στο σπίτι σε βοηθάει κάποιος;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποιος σε βοηθάει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η μαμά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ ωραία. Έρρικα, θα ήθελες να υπάρχει ένα σχολείο, όπως είσαι εδώ πέρα στην Ελλάδα και πηγαίνεις σε ελληνικό σχολείο; Να ήσουν δηλαδή εδώ πέρα στην Ελλάδα και να πήγαίνεις σε ένα αλβανικό σχολείο; Θα σου άρεσε αυτή η ιδέα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί θα σου άρεσε;

Μμμ (δεν απαντά)

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σκέψου αγάπη μου και πες μου

ΜΑΘΗΤΗΣ: Για να μάθω πιο πολλά αλβανικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμ, πάρα πολύ ωραία. Εε έχει τύχει να καθίσετε ως ομαδούλα στο σχολείο με τους φίλους σου επειδή σας έχει πει να κάνετε κάτι η δασκάλα; Ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μμμ όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν έχει τύχει;

Μμμ

Εγώ λέω έτσι να συνεργαστείτε σε κάποιο μάθημα

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μμ πολύ ωραία. Έχεις παρατηρήσει, έχεις δει ίσως κάποια διαφορετική συμπεριφορά από κάποιον από τους συμμαθητές σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όχι; Με όλα τα παιδιά έχει καλές σχέσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ ωραία. Έρρικα, όταν αργότερα μεγαλώσεις τι θα ήθελες σπουδάσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δασκάλα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δασκάλα θα ήθελες να γίνεις;! Και να διδάσκεις ελληνικά ή αλβανικά?

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελληνικά

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελληνικά ε? Α σου αρέσει δηλαδή η ελληνική γλώσσα. Σε ευχαριστώ αγάπη μου πάρα πολύ για τη συνέντευξη που μου έδωσες.

Συνέντευξη 6

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ιωάννα μου καλημέρα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Καλημέρα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Λοιπόν, για πες μου πόσο χρονών είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είμαι 9 χρονών.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, και από που είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από την Αλβανία, έχω γεννηθεί εδώ αλλά η μαμά και ο μπαμπάς είναι από την Αλβανία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Πάρα, πάρα πολύ όμορφα. Εσύ δηλαδή έχεις ζήσει και τα 9 χρόνια στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Φανταστικά. Μου είπες πριν λίγο ότι η και η μαμά και ο μπαμπάς είναι από την Αλβανία. Επομένως, ποιες γλώσσες μιλάτε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει να μη ξεχνάμε και τη γλώσσα της χώρας καταγωγής μας.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλλά καμιά φορά μιλάμε και ελληνικά με τον αδερφό μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Οι 2 σας δηλαδή;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ο μπαμπάς και η μαμά.. Καμιά φορά, δεν μιλάμε πάντα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, κάποιες φορές μιλάτε και ελληνικά αλλά κυρίως μιλάτε αλβανικά απ' ότι κατάλαβα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία. Βιβλία διαβάζετε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι βιβλία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχω διαβάσει η γη νέα μερίντα...μου το έχει δώσει η μαμά, είναι καινούργιο.. και είχα διαβάσει τα στρουμφάκια και τώρα έχω μείνει σε ένα βιβλίο ακόμα, δε ξέρω πως το λένε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτά σε ποια γλώσσα τα διαβάζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στα ελληνικά, α! Δε διαβάζετε δηλαδή βιβλία στα αλβανικά.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, πήγαινα κάθε Κυριακή με τον αδερφό μου σχολείο αλβανικών για να μάθουμε να διαβάζουμε και να γράφουμε, αλλά τώρα το σταμάτησα, δεν έχουμε πολύ χρόνο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Πήγαινες.. Σου άρεσε αυτό το σχολείο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, κάναμε και γιορτές!

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια; Πάρα πολύ όμορφα. Επομένως, εντάξει διαβάζεις τώρα εσύ βιβλία, αλλά ξέρεις ουσιαστικά και την αλβανική γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τηλεόραση βλέπεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι σ' αρέσει να παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεεε

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλέ πες μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ : Δε θυμάμαι πως τα λένε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Παιδικά είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, κάθε Σάββατο και Κυριακή στο σταρ δείχνει παιδικά. Δε βλέπω πολύ, επειδή ασχολούμαι με τα μαθήματα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, μπράβο αγάπη μου. Αυτά τα παιδικά στο σταρ είναι στην ελληνική γλώσσα. Επομένως, βλέπεις τηλεόραση στην ελληνική γλώσσα μόνο, έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μουσική ακούτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, μουσική ακούμε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα προτιμάτε να ακούτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: αλβανική, η μαμά μου της αρέσει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: αλβανική ε; Α, εντάξει είναι ωραία γλώσσα και αυτή. Εσύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ελληνική και αλβανική.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ προτιμάς και τα 2, εντάξει αφού έχεις γεννηθεί εδώ πέρα, έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις στη γλώσσα των γονιών σου, ουσιαστικά στην αλβανική... Μπορείς να γράψεις το ίδιο καλά και να διαβάσεις όπως στα ελληνικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε μπορώ να γράψω το ίδιο καλά στα αλβανικά, τα μπερδεύω τα γράμματα επειδή είναι λίγο δύσκολα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, ξέρεις τώρα τι γίνεται; Ίσως επειδή έχεις ξεκινήσει εδώ πέρα από την πρώτη τάξη, έχεις συνηθίσει τα ελληνικά και κάπου τα άλλα σε μπερδεύουν, ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κατάλαβα. Γενικότερα, στο σύνολο πόσες γλώσσες μιλάτε στο σπίτι; Μου ανέφερες πριν, την αλβανική ως επί τωπλείστων.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, πηγαίνω και γερμανικά και αγγλικά κάθε Παρασκευή.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτές τις γλώσσες τις μιλάτε στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι. Μόνο μου λέει ο μπαμπάς, 'τι έμαθες σήμερα;' και εγώ του λέω 'αυτό και αυτό'. Της διαβάζω της μαμάς και η μαμά δεν καταλαβαίνει πολύ. Αλλά το καταλαβαίνει πως διαβάζω και μου λέει 'Διάβασε το άλλες 2 φορές για να τρέχει η γλώσσα σου'.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μπράβο η μαμά, είδες τι σωστά που τα λέει; Μπορεί να μην το καταλαβαίνει ακριβώς αλλά και πάλι.. Εεε, να σε ρωτήσω κάτι Ιωάννα; Γνωρίζεις κάποια ήθη και έθιμα από την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είναι σαν την Ινδία. Μου είχε δείξει η θεία μου, είναι ένα κάστρο και όταν έχουν γιορτές ανάβουν τα φώτα και πετάνε και πυροτεχνήματα,

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, αυτό πότε γίνεται ακριβώς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, δε θυμάμαι πότε γίνεται. Αλλά και άλλο.. Εκεί τα φάρμακα δεν είναι πολύ καλά, δηλαδή...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι εννοείς δεν είναι πολύ καλά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα φάρμακα, όταν είχα αρρωστήσει ήταν πολύ άσχημα. Για το λαιμό που πονούσα, με είχε δώσει σαν Betadineto ένιωθα στο στόμα και το πέταξα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι βρε αγάπη μου, εγώ λέω για ήθη έθιμα. Κατάλαβες τι είναι; Θέλεις να σου εξηγήσω; Δεν είναι κακό.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, εντάξει, ας πούμε εδώ πέρα στην Ελλάδα, Κάθε Πάσχα σουβλίζουμε το αρνί, τσουγκρίζουμε τα αυγά.. Αυτό είναι ένα έθιμο που κάνουμε εδώ πέρα στην Ελλάδα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η μαμά φτιάχνει κουραμπιέδες.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, τα Χριστούγεννα για πες μου.. Αυτό είναι έθιμο της Αλβανίας;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και της Αλβανίας, αλλά το δέντρο δεν το έχουμε, δεν ανάβουμε δέντρο. Και όταν λένε τα κάλαντα, δεν δίνουν λεφτά αλλά κουραμπιέδες, γλυκά.. για να φάμε.. μπορεί να δώσουν κέικ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτό είναι ένα έθιμο της Αλβανίας.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι κάτι διαφορετικό, κάτι που εδώ πέρα στην Ελλάδα δεν το έχουμε.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γνωρίζεις κάποιες ιστορίες ή κάποια παιχνίδια από τη χώρα καταγωγής;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γνωρίζω παιχνίδια κούκλες, μου είχε δείξει η γιαγιά μου, έχει αυτοκίνητα, εεε, έχει διάφορα πράγματα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ένα παιχνίδι που μπορείς να παίζεις με τον αδερφό σου; Είπες ότι έχεις έναν αδερφό πριν.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, ΣΤ' πάει, τώρα θα πάει γυμνάσιο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Υπάρχει ένα παιχνίδι που να το έχετε αγοράσει από την Αλβανία και να το παίζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, μου έχει αγοράσει η θεία μου μία σαν μαριονέτα και κάνουμε 'θες να παίζουμε;' .... 'ναι'.. και κάνουμε αστεία ο ένας στον άλλον και γελάμε πολύ, είναι σαν κούκλα.. το έχουμε κάνει και με κάλτσα.. έχουμε ζωγραφίσει και ματάκια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Μαριονέτες! Παίζουν και στην Αλβανία αυτό το παιχνίδι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πάρα πολύ ωραία. Οπότε αυτό το παιχνίδι σου θυμίζει τον τόπο σου, ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, παίζουμε και κρυφτό και κυνηγητό αλλά δεν έχουμε πάρα πολύ χώρο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Στην Αλβανία.. Πηγαίνεις στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η Γιαγιά μου, απ' τον μπαμπά μου μένει 'Ντουρς' έτσι λέγεται. Και η μαμά μου μένει 'Γρκάμς' έτσι λέγεται. Είναι λίγο μακριά ντάξει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και εσείς πηγαίνετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι πηγαίνουμε.. Πάσχα όταν έχουμε, το καλοκαίρι πηγαίνουμε, και πηγαίνουμε πότε στην μία πότε στην άλλη γιαγιά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πηγαίνετε να τους εμπιστευτείτε, οπότε έχεις επαφή με την Αλβανία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, πολύ σημαντικό δεν είναι αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ιωάννα, να σε ρωτήσω κάτι; Ποια μαθήματα προτιμάς, ποια μαθήματα σου αρέσουν;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εδώ;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ναι

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μ'αρέσει η γλώσσα, η μελέτη που μαθαίνουμε για διάφορα... και για τα ζώα.. μ'αρέσει η γυμναστική, η πληροφορική, η μουσική, τα μαθηματικά και η ιστορία λίγο.. Δεν τη μαθαίνω συχνά αλλά μ'αρέσει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δυσκολεύεσαι σε κάποιο μάθημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, πιο πολύ στα μαθηματικά επειδή λίγο δυσκολεύομαι δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και τι κάνεις για να ξεπεράσεις τις δυσκολίες που αντιμετωπίζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ο μπαμπάς μου ήταν πρώτος στα μαθηματικά και με βοηθάει και κάποιες φορές αυτός, μου κάνει ασκήσεις και καταλαβαίνω. Καμιά φορά έχω λάθη..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα σου προσφέρει ο μπαμπάς σου βοήθεια για να το ξεπεράσεις.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, και ο αδερφός μου κάνει το ίδιο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, πάρα πολύ σημαντικό είναι να έχεις 2 ανθρώπους να σε βοηθάνε. Και κάπως έτσι ξεπερνάς ας πούμε τα δύσκολα προβλήματα στα μαθηματικά, όλες τις δυσκολίες που έχεις..;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και την ιστορία.. Μου λέει η μαμά μου, επειδή χθες είχα διαβάσει, διάβασε το 5 φορές. Μετά μου έκανε ερωτήσεις από το βιβλίο και εγώ έδινα την απάντηση. Και μου είπε διάβασε το ακόμα 2 φορές και ξεκουράσου..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α και κάπως έτσι ουσιαστικά μάθαινες και την ιστορία που δυσκολευόσουν.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ιωάννα, είπες πριν λίγο ότι πήγαινες σε ένα αντίστοιχο σχολείο που μάθαινες αλβανικά έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτό είπες πριν ότι το σταμάτησες γιατί δεν είχατε πολύ χρόνο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Επειδή ο μπαμπάς μου πήγαινε δουλειά και δεν μπορούσε να με πάει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει δεν προλάβαινε ο άνθρωπος, πολύ λογικό είναι. Σου άρεσε όταν υπήρχε αυτό το σχολείο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, ήταν ωραίο. Μέναμε μία ώρα και μαθαίναμε πράγματα και η κυρία μας έλεγε 'πως γράφεται η μαμά;' και σηκωνόμασταν εμείς.. Όλοι το ξέραμε επειδή ήταν εύκολο το γράφαμε και μας έλεγε μπράβο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτό είναι κάτι πολύ ωραίο έτσι; Έρχεστε πιο κοντά, έτσι με την πατρίδα σου, υπάρχουν και άλλα παιδιά από την Αλβανία..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι και να πω και κάτι άλλο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πες αγάπη μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γίνονται γιορτές αλβανικές..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, και εδώ! Εδώ γίνονται!

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ ωραίο αυτό γιατί δεν ξεχνάς και ουσιαστικά την ταυτότητα σου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, έρχονται και οι φίλοι μου, χορεύουμε. Είναι εύκολο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, πολύ όμορφα. Ιωάννα μου, έχεις συνεργαστεί ποτέ με τους συμμαθητές σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η Τάνια είναι πολύ καλή όμως τα έχει πάρει όλα Α, κανένα της δεν έχει πάρει Β, μόνο ένα τεστ. Μου λέει αυτό έτσι γίνεται και εγώ το έχω καταλάβει αυτή πως τα κάνει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εγώ τώρα να σου πω τι λέω. Ας πούμε η δασκάλα, στη φυσική κάνετε ένα πείραμα, κάνετε οτιδήποτε... Και σας λέει η δασκάλα να είστε όλοι σε ομάδα. Έχεις συνεργαστεί έτσι με τους συμμαθητές σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχουμε συνεργαστεί αλλά κάποιοι δε θέλουνε να είναι με αυτούς. Δηλαδή όχι με τον Άρμπι. Λέει 'δε θέλω να είμαι με τον Άρμπι' και γι' αυτό χαλάει όλη η ομάδα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ έχεις αντιμετωπίσει έτσι κάποιο πρόβλημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να μου μιλήσεις γι' αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τι να πω;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι πρόβλημα έχεις αντιμετωπίσει..;

ΜΑΘΗΤΗΣ:....

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελεύθερα βρε μίλα μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Κυρία δε ξέρω τι να πω, δε θυμάμαι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχει τύχει ας πούμε κάποιος συμμαθητής να μη θέλει να είσαι στην ομάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, ναι ο Άρμπι ας πούμε. Όλο λέει 'δε θέλω'..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί τι του έχεις κάνει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, μου λέει 'ψαχουλεύεις τα πράγματα των άλλων' ενώ το κάνει ο ίδιος. 'Δε ρωτάς' αφού ρωτάω για να πάρω λίγο... Και σήμερα είχε πάρει τη σερπαντίνα της Αναστασίας και του λέω: 'είδες Άρμπι δε ρωτάς!' ...και μου λέει: 'εσύ δε ρωτάς καθόλου. Κι εγώ απλά δε του έδωσα σημασία δεν ήθελα να το προχωρήσω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ όμορφα το αντιμετωπίζεις, απλά δε δίνεις συνέχεια.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μάλιστα, πάρα πολύ όμορφα. Στο μέλλον που θα ήθελες να μείνεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, μ' αρέσει πιο πολύ εδώ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατί όπως είπες εδώ πέρα γεννήθηκες..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ο αδερφός μου και εγώ θέλουμε να είμαστε πιο πολύ στην Αλβανία. Αλλά εκεί πέρα βγαίνουμε κάθε μέρα έξω, κάθε μέρα όμως. Εδώ δε βγαίνουμε πολύ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, όμως να σου πω την διαφορά; Στην Αλβανία πηγαίνετε όταν δεν έχετε σχολείο, εντάξει; Ενώ εδώ πέρα πηγαίνεις σχολείο. Ε, τώρα γίνεται να είσαι κάθε μέρα στο σχολείο και να βγαίνεις έξω;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, ναι. Άρα είναι πολύ λογικό, δεν είναι Ιωάννα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σκέψου και στην Αλβανία να έμενες και να πήγαινες εκεί σχολείο, δε θα μπορούσες να είσαι κάθε μέρα έξω.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει να είμαστε και λίγο σωστοί.. Αλλά θα ήθελες να μείνεις εδώ πέρα, ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σου αρέσει πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, μου αρέσει πιο πολύ εδώ πέρα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει. Τι ακριβώς σου αρέσει εδώ πέρα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχω πολλούς φίλους. Εκεί έχω πάρα πολλούς ξαδέρφους.. Εδώ μου αρέσει που πάω με τη μαμά μου και αγοράζουμε πράγματα.. Εκεί δε μπορώ να αγοράσω πράγματα γιατί είναι όλα αλβανικά γι' αυτό λέω.. Εδώ με βολεύει πιο πολύ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εδώ πέρα ας πούμε είπες ότι έχεις φίλους.. Δεν έχεις με κανένα παιδί πρόβλημα επειδή δεν είσαι από την Ελλάδα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι δεν έχω πρόβλημα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, χαίρομαι πάρα πολύ να το ξέρεις ειλικρινά. Ιωάννα για πες μου τι θα ήθελες να σπουδάσεις αργότερα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Κομμώτρια, όπως δουλεύει και η μαμά μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κομμώτρια; Να περιποιείσαι τα μαλλιά των άλλων;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, πάρα πολύ ωραία. Να σε ρωτήσω και κάτι τελευταίο; Για τους μετανάστες γνωρίζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δηλαδή;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για τους Σύριους που έχουν έρθει εδώ πέρα στην Ελλάδα, που είναι πρόσφυγες, που έχουν αφήσει τον τόπο τους τη Συρία και έρχονται εδώ πέρα. Γνωρίζεις γι' αυτούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε γνωρίζεις.. Επομένως δεν έχεις να μου πεις κάποια άποψη..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έεε, έρχονται διάφοροι. Έρχονται πολλοί διάφοροι.. δε ξέρω

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, σ ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ για τη συνέντευξη που μου έδωσες, εντάξει; Καλή συνέχεια σου εύχομαι.

Συνέντευξη 7

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλημέρα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Καλημέρα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πως λέγεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μαρία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μαρία.. Μαράκι μου, πόσο χρονών είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 9.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: 9; Από που είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από την Αρμενία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι και οι 2 γονείς από την Αρμενία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πόσα χρόνια είσαι εδώ στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 9 χρόνια, γιατί δεν γεννήθηκα στην Αρμενία, εδώ γεννήθηκα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, γεννήθηκες εδώ πέρα στην Ελλάδα! Μμμ, πάρα πολύ ωραία. Στο σπίτι με τους γονείς σου ποιες γλώσσες μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ελληνικά και αρμένικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και τα 2; Κυρίως ποια γλώσσα προτιμάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα αρμένικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τα αρμένικα.. Έτσι για να μη ξεχνάς και γλώσσα σου. Ωραία.. Διαβάζετε βιβλία στο σπίτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αρμένικα;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γενικότερα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, και αρμένικα και ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ποια προτιμάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Τα ελληνικά γιατί τα διαβάζω πιο εύκολα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πιο εύκολα, γιατί τα έχεις συνηθίσει.. Μμμ, τηλεόραση βλέπετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι παρακολουθείτε, τι σου αρέσει να παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στα ελληνικά ή στα αρμένικα;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ θα μου πεις..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε.. καλά. Γενικά όλα μ αρέσει να τα παρακολουθώ. Δεν μ αρέσει κάτι περισσότερο..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στα ελληνικά τι σου αρέσει να παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Το Nickelodeon..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, που έχει παιδικά.. Ναι..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και στα αρμένικα το Αρμένιατν

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, έχει αρμένικη tv;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, και εκεί πέρα τι εκπομπές έχει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πιο πολύ ειδήσεις, δεν έχει πολλά παιδικά, τα παιδικά είναι στα ρωσικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα, ωραία.. επομένως έρχεσαι σε επαφή και με τις 2 γλώσσες..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, ρωσικά δε ξέρω. Μόνο αρμένικα, ελληνικά και αγγλικά.. καμία φορά αγγλικά μαθαίνω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, ξέρεις και αγγλικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πολύ λίγα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ λίγα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μουσική ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου τώρα για τη μουσική.. σε ποια γλώσσα ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και ελληνικά ακούω καμιά φορά και αρμένικα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μόνο σε αυτές τις 2 γλώσσες ακούς; Δηλαδή ας πούμε κάποιο αγγλικό κομμάτι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αγγλικά κομμάτια γενικά πάντα αυτά ακούω αλλά δε ξέρω κανένα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, κατάλαβα. Τι είδους μουσική σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πιο πολύ η ροκ μουσική.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η ροκ μουσική.. Α, εντάξει που είναι λίγο πιο άγρια μουσική. Ωραία!

Μπορείς να γράφεις και να διαβάσεις στα αρμένικα το ίδιο καλά με τα ελληνικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι... Όχι να διαβάσω τόσο καλά, αλλά να γράφω ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, να γράφεις δεν έχει θέμα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, στο να διαβάζω έχω θέμα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τώρα ας πούμε άμα σου πω να μου πεις μία φράση στα αρμένικα, όποια φράση θέλεις, μπορείς να μου την πεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πες μου κάτι έτσι που θέλεις.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Το "γεια" θα σου πω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μπαρέ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, για ξαναπές μου να το ακούσω λίγο πιο δυνατά.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μπαρέ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μπαρέ, πολύ ωραίο! Εντάξει είναι μια διαφορετική γλώσσα. Επομένως και στο σπίτι λογικά μιλάτε αρμένικα και ελληνικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γνωρίζεις κάποιο έθιμο της Αρμενίας;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, τη Γενοκτονία γνωρίζω 1915, 24 Απριλίου, που μαζεύονται όλοι σε ένα μέρος, με μία φλόγα στη μέση με πολλά ... γύρω γύρω, που δε σβήνει ποτέ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, και αυτό γίνεται κάθε χρόνο προφανώς.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Το γιορτάζουνε, είναι ένα έθιμο εντάξει εννοείται. Εσύ πως νιώθεις για αυτό; Γιατί αυτό είναι ένα ιστορικό γεγονός, είναι κάτι το οποίο έχει συμβεί, έχει..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.. εγώ νιώθω..εεε.δε ξέρω.. δε ξέρω πως νιώθω για αυτό το έθιμο, γενικά δε ξέρω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πόσο χρονών είπαμε ότι είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: 9.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: 9.. ε ναι λίγο μεγαλύτερη ίσως καταλάβεις περισσότερα.. Πέρα από αυτό το έθιμο, κάποιο παιχνίδι, κάποια ιστοριούλα, κάποιο παραμύθι από την Αρμενία γνωρίζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Υπάρχουν και κάποια ελληνικά παραμύθια που είναι και στην Αρμενία, όπως η Σταχτοπούτα, η Χιονάτη, γενικά πολλά... γενικά πολλά σαν τα ελληνικά αλλά στα Αρμένικα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πες μου έτσι ένα. Ένα παιχνίδι πες μου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ένα παιχνίδι, δε ξέρω παιχνίδια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε ξέρεις καθόλου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δεν έχω δει ποτέ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε, κάποια ιστορία ας πούμε έναν θρύλο, κάτι που ακούγεται..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν γνωρίζεις ε; Εντάξει δεν πειράζει. Εεε, την Αρμενία την επισκέπτεσαι με τους γονείς σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Θα την επισκεφτώφέτος το καλοκαίρι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πηγαίνεις κάθε χρόνο ή...;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι αυτή θα ναι η πρώτη φορά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια; Φέτος θα ναι η πρώτη φορά που θα πας στην Αρμενία; Πάρα πολύ ωραία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Βασικά δεν είχαμε.. τώρα μαζεύουμε λεφτά για να πάμε, επειδή τότε δεν είχαμε τόσα για να πάμε.. τώρα που μαζεύουμε θα πάμε φέτος το καλοκαίρι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Άρα δυσκολευόσασταν..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει είναι πολύ ωραία, θα μιλήσεις κιόλας αρμένικα, που τα γνωρίζεις. Πάρα πολύ ωραία. Μαράκι, υπάρχουν κάποια μαθήματα που προτιμάς και κάποια μαθήματα που δεν προτιμάς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στα ελληνικά;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Στα ελληνικά.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, αυτά που δεν προτιμάω είναι τα αγγλικά, γιατί κάνω 2 φορές και έχω πολλά να κάνω μετά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, από άλλα μαθήματα έτσι ποια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Μόνο τα αγγλικά δεν προτιμάω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, δηλαδή σου αρέσει και η γλώσσα, και τα μαθηματικά και η ιστορία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, είμαι καλή σε αυτά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δυσκολεύεσαι κάπου; Δεν αντιμετωπίζεις κάποια δυσκολία; Ας πούμε στην ορθογραφία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, κάνω λίγα ορθογραφικά αλλά δεν αντιμετωπίζω καμιά δυσκολία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ούτε έτσι στα μαθηματικά σε κάποιο πρόβλημα, σε κάποια άσκηση; Αν ας πούμε σου λέω εγώ υποθετικά "αντιμετώπισε ένα πρόβλημα" ποιος θα σε βοηθούσε; Ποιος θα σου προσέφερε βοήθεια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Επειδή στην 3^η δεν ήμουν καλή, τώρα κάνω ιδιαίτερα για αυτό και είμαι πιο καλή στα μαθηματικά γιατί και θα μπορούσα να το λύσω..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, κάτσε επομένως και το άτομο που σε βοηθάει, που κάνεις ουσιαστικά μαθήματα, θα μπορούσε να σε βοηθήσει ή να το κάνεις ολομόναχη;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, θα μπορούσε να με βοηθήσει ή να το κάνω ολομόναχη γιατί μπορώ να και να το σκεφτώ πολύ καλά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, έχεις βελτιώσει και τον τρόπο σκέψης σου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει πολύ σημαντικό. Ε, Μαρία μου θα ήθελες να υπάρχει ένα αντίστοιχο σχολείο εδώ στην Ελλάδα όπου θα μπορούσες να μαθαίνεις αρμένικα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Υπάρχει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου για αυτό.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Είναι στην παραλία και έχει ένα πρόσωπο που έχει πάνω κόκκινο, κίτρινο και μπλε χρώμα και ένα μωβ λουλούδι μέσα έχει μέχρι κ 5^η τάξη και μετά αλλάζεις και σχολείο. Γενικά, έχει και σε πολλές χώρες αρμένικα σχολεία, αλλά είναι μόνο ένα σε κάθε χώρα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, εσύ πηγαίνεις σε αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια; Για μίλα μου, σου αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, τι προτιμάς εκεί πέρα, τι σου αρέσει πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ότι στο διάλειμα μοιράζουν κάθε φορά σοκοφρέτες..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αυτό σου αρέσει βρε από όλο το σχολείο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και μου αρέσει που διαβάζουμε γιατί με διευκολύνει πιο πολύ να διαβάζω μετά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δε σου αρέσει που αποκτάς εκεί πέρα φίλους; Που είστε από την ίδια χώρα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι. Κάποιες τις ξέρω κιόλας, είναι φίλες μου που τις θεωρώ σαν ξαδέφρια μου.. Είναι και κάποιοι άλλοι από εδώ και γενικά μ αρέσει εκεί πολύ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πολύ ωραία. Ε, να σε ρωτήσω έχεις συνεργαστεί σε κάποιο μάθημα με κάποιους συμμαθητές σου; Να σας βάλει η δασκάλα ή ο δάσκαλος..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Συνεργασίες με ζευγαράκια δηλαδή.. Ναι, με τον φίλο μου που τον θεωρώ ξάδερφο μου μας έβαλε κάτι να ζωγραφίσουμε και να γράψουμε για αυτό και ζωγραφίσαμε τον άγιο Βασίλη και την περιγράψαμε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχεις αντιμετωπίσεις κάποια δυσκολία ως προς την συνεργασία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εεε, στην συνεργασία επειδή είναι δύσκολο να δεις την ιδέα και του άλλου και του άλλου γιατί είναι διαφορετικές.. πρώτα πρέπει να προσπαθείς πολύ για να γίνει σωστά αυτό που θα κάνεις γιατί καμιά φορά τελειώνει ο χρόνος και δεν έχεις προλάβει να γράψεις. Και πρέπει την ώρα που οι άλλοι το διαβάζουν να μην ακούς τι λένε. Πρέπει να συνεχίζεις να γράφεις για να το προλάβεις. Και εκείνη την ώρα συμφωνείς.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχει τύχει να σε αντιμετωπίζουν διαφορετικά επειδή είσαι από την Αλβανία και όχι από την Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι. Μία φορά που ένας συμμαθητής μου είπε η "Αρμενία που αρμενίζει", κάτι τέτοιο...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ πως το αντιμετωπίσες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εγώ προσπαθούσα να το αποφύγω γιατί ήθελα να του πω και εγώ κάτι αλλά δε μπορούσα γιατί ήταν η δασκάλα μέσα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, οπότε το άφησες έτσι.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έκτοτε όμως δεν έχεις αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχεις δηλαδή αρκετούς φίλους..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μαράκι, γενικότερα στο μέλλον που θα προτιμούσες να μείνεις; Βέβαια εσύ θα μου πεις δεν πήγες ακόμα στην Αρμενία, για να υπάρχει αυτό το συγκριτικό..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εγώ θα προτιμούσα να μείνω εδώ.. γιατί έχει και πολλούς άλλους Αρμένιους εδώ.. Οπότε στο μέλλον θα προτιμούσα να ζήσω και εδώ και στην Αρμενία. Δηλαδή θα μπορώ να έχω και σπίτι και εδώ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, δηλαδή να τα συνδυάζεις, κάποιο καιρό να μένεις στην Ελλάδα και κάποιο στην Αρμενία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία, γενικότερα τι θα ήθελες να σπουδάσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γιατρός

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γιατρός... Σου αρέσει η ιατρική, ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει είναι ωραίο, σώζει ζωές, είναι ένα πολύ σημαντικό επάγγελμα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Μαράκι ευχαριστώ πάρα πολύ λοιπόν.

Συνέντευξη 8

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλημέρα, θα μου πεις πως ονομάζεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Με λένε Ματθαίο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ματθαίο μου πόσο χρονών είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Πάω στα 12.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πάρα πολύ ωραία. Ματθαίο από που είσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Από Αλβανία.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Από Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η μαμά, ο μπαμπάς ή και οι 2 ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και οι 2

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και οι 2 είναι από την Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πολύ ωραία, πόσα χρόνια έχει που είστε εδώ πέρα στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Γύρω στα 12. Όχι, περισσότερα νομίζω..30.. οι γονείς μου.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ααα. Έχει πάρα πολλά χρόνια. Εσύ ουσιαστικά γεννήθηκες εδώ πέρα στην Ελλάδα, έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, και ο αδερφός μου

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Στο σπίτι ποια γλώσσα μιλάτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και αλβανικά και ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κυρίως;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλβανικά πιο πολύ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλβανικά, έτσι; Για να μη ξεχνάμε και τη γλώσσα του τόπου μας. Εεε, στο σπίτι διαβάζετε βιβλία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα διαβάζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Αλβανικά και ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η μαμά χρειάζεται να σου διαβάσει κάποιο βιβλίο;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Όταν ήσουν έτσι πιο μικρούλης;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποια γλώσσα τα διάβαζε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, στα αλβανικά κυρίως.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ τώρα διαβάζοντας ας πούμε ένα βιβλίο, σε ποια γλώσσα προτιμάς να το διαβάζεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελληνικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τηλεόραση παρακολουθείς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι πρόγραμμα σ' αρέσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Οι ειδήσεις μου αρέσουν.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Οι ειδήσεις! Σ αρέσει να ενημερώνεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια; Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Οι ειδήσεις είναι όμως καθαρά στην ελληνική γλώσσα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Υπάρχει έτσι κάποιο πρόγραμμα που παρακολουθείς και είναι στα αλβανικά ή σε μια άλλη γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, όχι. Όταν πάω στην Αλβανία έχει αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, οπότε όταν πας στην Αλβανία, εκεί πέρα ακούς αλβανικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πηγαίνεις συχνά στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όταν δεν έχω σχολείο πάω μερικές φορές.. Κανά σαββατοκύριακο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πάτε, τόσο μεγάλο ταξίδι για μερικές μέρες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχουμε πάει μερικές φορές, καλοκαίρι έτσι.. Χειμώνα, πάμε..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, πολύ ωραία. Μουσική ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι είδος μουσικής σ αρέσει πιο πολύ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Η ραπ.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η ραπ; Α, δε στο είχα.. Σε ποια γλώσσα σ αρέσει να την ακούς;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στα ελληνικά και στα αλβανικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και στις 2 γλώσσες. Εντάξει είναι πολύ ωραία. Η κάθε μία είναι διαφορετική, μιλάει για τη χώρα της, ε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα πολύ ωραία. Ματθαίο μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις και στα αλβανικά έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ε, το ίδιο καλά με τα ελληνικά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, αλλά στα αλβανικά δυσκολεύομαι λίγο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Που δυσκολεύεσαι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Λίγο στα γράμματα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχεις συνηθίσει ίσως στα..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Στα ελληνικά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μάλιστα.. Γενικότερα, ποια μαθήματα σου αρέσουν, αφού τώρα μου λες και για γράμματα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, φυσική, μαθηματικά, γλώσσα.. αυτά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, σου αρέσουν αυτά.. Αντιμετωπίζεις σε κάποιο μάθημα δυσκολία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι πολλές φορές.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σίγουρα θα έχει τύχει κάπου να έχεις αντιμετωπίσει, έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πως προσπάθησες να την ξεπεράσεις αυτήν τη δυσκολία;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ρωτάω την κυρία μου και εκείνη μου εξηγεί.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, ωραία. Στο σπίτι έχει τύχει κάποιος από τους γονείς σου να σου προσφέρει μια βοήθεια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πες μου ρε παιδί μου, μου λες τώρα ένα 'ναι'. Ανάλυσε το μου.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, με βοηθάνε ξέρω'γω στα μαθήματα.. να διαβάζω αλβανικά γιατί πολύ δυσκολεύομαι εκεί.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, ωραία οπότε εκεί πέρα λίγο θα σου σταθούν οι γονείς σου, θα σου τα εξηγήσουνε.. Εντάξει, γιατί είναι και πολύ σημαντικό να μη ξεχνάμε τη γλώσσα του τόπου μας έτσι δεν είναι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εεε, θα ήθελες να υπάρχει εδώ πέρα στην Ελλάδα ένα σχολείο που θα μπορούσες να μάθεις την αλβανική γλώσσα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, θα ήθελα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ακούγεται έτσι πολύ όμορφο. Δεν γνωρίζετε έτσι αν υπάρχει; Αν θα μπορούσες να παρακολουθήσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία. Τώρα να ξαναπάμε λίγο έτσι στα αλβανικά. Μαθηαίο γενικότερα γνωρίζεις τι σημαίνει 'ήθη και έθιμα';

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Θέλεις να στο εξηγήσω εγώ;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι ότι ένας τόπος συνηθίζει να κάνει κάτι. Δηλαδή, εμείς εδώ πέρα στην Ελλάδα, τα Χριστούγεννα συνηθίζουν τα παιδάκια να λένε τα Κάλαντα.. Το βράδυ να μαζευόμαστε όλοι μαζί στο τραπέζι να τρώμε. Την πρωτοχρονιά να κάνουμε ανταλλαγή δώρων. Εσείς έχετε έτσι στην Αλβανία κάποιο έθιμο; Κάτι που να συνηθίζουν να κάνουνε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Για πες μου γι' αυτό, για μίλησε μου..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Και το Πάσχα το γιορτάζουμε κανονικά και τα Χριστούγεννα, την πρωτοχρονιά..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Το Πάσχα τι κάνετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Σουβλίζουμε αρνί ξέρω 'γω, τσουγκρίζουμε αυγά.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Οπότε είναι κοινό με το δικό μας έθιμο.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάρα, πάρα πολύ όμορφα. Έτσι κάτι διαφορετικό που εμείς εδώ πέρα να μην το γνωρίζουμε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εμείς αντί για κάλαντα, βγαίνουμε ξέρω 'γω μασκαρεμένοι τις νύχτες και πάμε σε σπίτια.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, είναι κάτι σαν το Halloween που έχουν στην Αμερική;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, κάτι τέτοιο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α! Πολύ ωραίο, ενδιαφέρον, έτσι κάτι τελείως διαφορετικό.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εσύ έχει τύχει έτσι να συμμετάσχεις σε αυτό;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έτσι ένα παιχνίδι της Αλβανίας, μια ιστορία γνωρίζεις να μου πεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τώρα περίμενε. Στην Αλβανία όταν πηγαίνεις, δεν έχεις εκεί ξαδέρφια;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχω

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Τι παιχνίδια παίζετε;

ΜΑΘΗΤΗΣ:Κυνηγητό, κρυφτό, ποδόσφαιρο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, δεν υπάρχει ουσιαστικά κάτι διαφορετικό..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάνω κάτω είναι κοινά.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Μάλιστα, εντάξει, ωραία. Στο σχολείο τι έχετε; Δάσκαλο ή δασκάλα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δασκάλα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Η δασκάλα έχει τύχει έτσι να σας βάλει να συνεργαστείτε σε ομαδούλες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ποιο μάθημα έχει τύχει να συνεργαστείτε;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Φυσική πιο πολύ..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει είναι και τα πειράματα.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.. Λίγο στην Ιστορία.. αυτά θυμάμαι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έχει τύχει σε κάποια από αυτά να αντιμετωπίσεις κάποια δυσκολία με τους συμμαθητές σου;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι, συνεργαζόμαστε.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, συνεργάζεστε καλά;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Γενικότερα, στις φιλικές σου σχέσεις, έχει τύχει κάπου να υπάρξει κάποιο πρόβλημα; Κάποιος να σε φέρει σε δύσκολη θέση;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ίσως επειδή δεν κατάγεσαι από την Ελλάδα και κατάγεσαι από την Αλβανία. Γεννήθηκες βέβαια εδώ πέρα, ασφαλώς. Αλλά έχει τύχει έτσι κάποιος φίλος να σε φέρει σε δύσκολη θέση; Να σε πληγώσει;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Όχι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Με όλους έχεις μια χαρά σχέση, έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, καλά παιδιά είναι.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Καλά παιδιά είναι; Χαίρομαι πάρα πολύ που το λες. Στο μέλλον, μιας που έχεις επισκεφτεί και τις 2 χώρες, που θα ήθελες να μένεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ελλάδα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ελλάδα, ε; Γιατί;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, μ' αρέσει.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Κάτι προφανώς σου αρέσει πιο πολύ από την Αλβανία.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, ναι, λίγο περισσότερο.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πάνω σε τι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Έχει ξέρω ἔγω πολλά αξιοθέατα..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ίσως είναι και οι παρέες; Η ζωή γενικότερα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι.. Εμένα μ αρέσει να είμαι στην Ελλάδα;

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και τι θα ήθελες να σπουδάσεις, όταν μεγαλώσεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Δε ξέρω ακόμα

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Δεν το έχεις σκεφτεί; Πες είμαι αρκετά μικρός..

ΜΑΘΗΤΗΣ:Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Έτσι κάτι που να σου αρέσει, που να φαντάζεσαι τον εαυτό σου να το κάνεις.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, ξέρω ἔγω μάγειρας...

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Α, ωραίο! Είναι ωραία η μαγειρική. Αυτό τώρα εσύ εμπνέσαι από την μαμά σου που μαγειρεύει στο σπίτι και το λες;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, την βοηθάω.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια;

ΜΑΘΗΤΗΣ:Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό. Μπράβο σου Ματθαίο μου ειλικρινά στο λέω. Και θα ήθελες να σπουδάσεις εδώ πέρα στην Ελλάδα, ή στην Αλβανία;

ΜΑΘΗΤΗΣ:Στην Ελλάδα, γιατί ξέρω καλύτερα εδώ τη γλώσσα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Εντάξει, έχεις δίκιο σε αυτό που λες.

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι, στην Ελλάδα έχω μάθει..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Αλήθεια είναι αυτό. Ματθαίο να σε ρωτήσω και κάτι τελευταίο, γενικότερα για τους μετανάστες γνωρίζεις έτσι;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πως σου φαίνεται όλο αυτό που γίνεται ας πούμε και οι Σύριοι ως πρόσφυγες που έρχονται εδώ πέρα στην Ελλάδα;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Εντάξει θέλουν να γλιτώσουνε τον πόλεμο και να έρθουνε σε μία ειρηνική χώρα.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Πως το βλέπεις;Αυτούς τους ανθρώπους δεν πρέπει να τους αγκαλιάζουμε; Ή αισθάνονται μόνοι; Εσύ πως νιώθεις;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ίσως να αισθάνονται μόνοι γιατί δε ξέρουν και την γλώσσα όταν έρχονται και είναι δύσκολες στιγμές..

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Σε ένα διαφορετικό τόπο..

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ναι

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Και γενικότερα πως πρέπει να φερθούμε σε αυτούς τους ανθρώπους;

ΜΑΘΗΤΗΣ: Ε, να τους βοηθάμε κυρίως.

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: Ωραία. Εντάξει Ματθαίο μου σ' ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ για την συνεργασία που είχαμε.

Φλώρινα, 6 Φεβρουαρίου 2019

Προς την κ. Ολυμπία Γκρμπιζή,
Δ/ντρια του 107^{ου} Δημ. Σχολείου Θεσσαλονίκης

ΒΕΒΑΙΩΣΗ

Η Κωνσταντίνα Μήττα, φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας» του ΠΤΝ του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, στο πλαίσιο της διπλωματικής της εργασίας θα καταγράψει ζητήματα που σχετίζονται με τη δίγλωσσία και τις πρακτικές γραμματισμού σε μαθητές με μεταναστευτικό προφίλ. Κατά τη διάρκεια της έρευνάς της, η Κωνσταντίνα Μήττα θα χρειαστεί να διεξάγει ατομικές συνεντεύξεις με δίγλωσσους μαθητές του Σχολείου σας.

Παρακαλούμε να επιτρέψετε στην Κωνσταντίνα Μήττα να έχει πρόσβαση σε μαθητές του σχολείου σας, για να διεξάγει τις συνεντεύξεις. Θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι τα στοιχεία της έρευνας είναι εμπιστευτικά και σε καμία περίπτωση δεν ανακοινώνονται ονόματα μαθητών σε τρίτους.

Σας ευχαριστούμε θερμά.

Η επόπτρια της διπλωματικής εργασίας

Ελένη Γρίβα

Αν. Καθηγήτρια του Π.Τ.Δ.Ε.